

Lik boginje
pravde

B i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1-2

**Sarajevo,
januar - decembar
siječanj - prosinac 2021. godine**

BILTEN SUDSKE PRAKSE
VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

IZDAVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine Sarajevo,
Valtera Perića 15

ZA IZDAVAČA:

Predsjednica suda VESNA STANKOVIĆ ČOSOVIĆ

UREĐIVAČKI ODBOR:

dr. Ljiljana FILIPOVIĆ
Radenko BLAGOJEVIĆ
Goran Nezirović
Fatima IMAMOVIĆ
Mevsuda PLOSKIĆ

PRIPREMA/ŠTAMPA:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III

Dragan PRUSINA, direktor

S A D R Ź A J

KRIVIČNO PRAVO

- sudske odluke

GRAĐANSKO PRAVO

- sudske odluke

UPRAVNO PRAVO

- sudske odluke

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

KRIVIČNO PRAVO

Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije

1.

Krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva - nečovječno postupanje kao radnja učinjenja - član 142. stav 1. KZ SFRJ

PROTIVPRAVNO LIŠENJE SLOBODE CIVILNE OSOBE UZ UPOTREBU ORUŽJA I PRIJETNJE I NJENO ODVOĐENJE IZ ZGRADE U KOJOJ JE STANOVALA, UZ UPERIVANJE PUŠKE U NJENU SUPRUGU I SINA, PREDSTAVLJA GRUBI NASRTAJ NA LJUDSKO DOSTOJANSTVO I NEČOVJEČNO POSTUPANJE KAO RADNJU UČINJENJA KRIVIČNOG DJELA RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA IZ ČLANA 142. STAV 1. PREUZETOG KZ SFRJ.

Iz obrazloženja:

„Odredbom člana 142. preuzetog KZ SFRJ propisana su obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, pri čemu jednu od brojnih alternativno predviđenih radnji izvršenja predmetnog krivičnog djela predstavlja nečovječno postupanje. Sud nalazi da je optuženi B.Š. svojim radnjama bliže opisanim u izreci presude nečovječno postupao prema K.A. i njegovoj porodici, jer protivpravno lišenje slobode A.K., a da za to nije postojao zakonski razlog, odvođenjem u nepoznato mjesto predstavlja ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo oštećenog, kao radnju u okviru nečovječnog postupanja. Ovo stoga što su u konkretnim okolnostima predmetnog događaja optuženi upotrebom oružja i pod prijetnjom izveli A.K. iz zgrade a da je B.Š. pored toga uperivao pušku u njegovu suprugu S., ali isto tako uperio pušku i prijetio oružjem mlađem sinu A.K. koji je htio da se oprost i da poljubi oca, na koji način se oštećeni K.A. ponižava i degradira kako u svojim tako i u očima svoje porodice u tolikom stepenu da je to generalno prepoznatljivo kao nasilje nad ličnim dostojanstvom.

Ovaj sud je zaključio da je optuženi (zajedno sa još dvojicom pripadnika iste formacije koji su u međuvremenu umrli) kršio odredbe člana 3. stav 1. tačka c) IV Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12. avgusta 1949. godine (kojom su prema zaštićenim licima zabranjeni postupci koji predstavljaju povredu ličnog dostojanstva, te naročito uvredljivi i ponižavajući postupci, a koje nečovječno postupanje predstavlja njenu tešku povredu iz člana 147. iste konvencije), te da je optuženi bio svjestan da nečovječno postupa prema oštećenom i članovima njegove porodice, što je i htio, jer je prilikom preuzimanja predmetnih inkriminiranih radnji jasno ispoljio volju da ponizi oštećenog K.A. i da mu stavi do znanja da je u njegovoj vlasti, te da je prinuđen postupiti u skladu sa njegovom voljom iako za takve svoje postupke nije imao pravni osnov. Dakle, po nalaženju ovog suda, optuženi B.Š. je postupao sa direktnim umišljajem jer je bio svjestan da je A.K. civil, imao je i svijest o svim okolnostima događaja koje su mu omogućavale dominaciju nad žrtvom nemoćnom da se u tom trenutku zaštiti i pruži otpor.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 06 0 K 006916 18 Kžk od 18.08.2021. godine)

Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine

2.

Načelo krivnje – krivnja kao uvjet za izricanje sigurnosne mjere - član 4a. KZ FBiH

SIGURNOSNA MJERA ODUZIMANJE PREDMETA IZ ČLANA 78. KZ FBiH JE KRIVIČNOPRAVNA SANKCIJA I ONA SE, U SKLADU SA NAČELOM KRIVNJE IZ ČLANA 4A. KZ FBiH, MOŽE IZREĆI SAMO UČINITELJU KRIVIČNOG DJELA KOJI JE OGLAŠEN KRIVIM ZA KRIVIČNO DJELO A NE I UČINITELJU KOJI JE PROTIVPRAVNO DJELO UČINIO U STANJU NEURAČUNLJIVOSTI.

Iz obrazloženja:

„Nadalje, kako je odredbom člana 4a. KZ FBiH propisano da niko ne može biti kažnjen niti se prema njemu mogu izreći druge krivičnoppravne sankcije ako nije kriv za počinjeno krivično djelo, te kako su odredbom člana 6. istog zakona propisane vrste krivičnoppravnih sankcija i to: kazne, mjere upozorenja, sigurnosne mjere i odgojne mjere, onda je prvostepeni sud, izricanjem krivičnoppravne sankcije u vidu sigurnosne mjere oduzimanja predmeta iz člana 78. KZ FBiH optuženom kao neuračunljivom učinitelju protivpravnog djela (za kojeg nije utvrđena krivnja), povrijedio krivični zakon na štetu optuženog iz člana 313. tačka e) ZKP FBiH, jer je prekoračio ovlaštenje koje ima po zakonu. Kako na povredu krivičnog zakona na štetu optuženog ovaj sud u smislu člana 321. ZKP FBiH pazi po službenoj dužnosti, onda je utvrdivši postojanje navedene povrede, prvostepenu presudu preinačio i u odluci o mjeri sigurnosti, tako što je istu ukinuo, dok je u dijelu odluke o troškovima krivičnog postupka, prvostepena presuda ostala neizmijenjena.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 06 0 K 014628 22 Kž 9 od 23.02.2022. godine)

3.

Nužna odbrana - neophodno potrebna odbrana - član 26. KZ FBiH

ZA UTVRĐENJE DA LI JE PRIMIJENJENA ODBRANA BILA NEOPHODNO POTREBNA ZA ODBIJANJE ISTOVREMENOG PROTIVPRAVNOG NAPADA POTREBNO JE CIJENITI OKOLNOSTI PROTIVPRAVNOG NAPADA I PRIMIJENJENE ODBRANE OD TOG NAPADA KAO ŠTO SU BROJ I KARAKTERISTIKE NAPADAČA, UPOTRIJEBLJENA SREDSTVA NAPADA I ODBRANE KAO I STVARNE MOGUĆNOSTI KOJE SU NAPADNUTOM BILE NA RASPOLAGANJU ZA DJELOTVORNO ODBIJANJE NAPADA.

Iz obrazloženja:

„Dakle, oštećeni H.B. je tom prilikom sa H.O. i M.J., izvršio protivpravni napad na optuženog u njegovom dvorištu, i optuženi je u takvoj situaciji dok je napad trajao, dok je oštećeni H.B. metalnim ključem za skidanje točkova – gedorom u pravcu njegove glave zamahivao i u tom zamahivanju ga nekoliko puta, dok je rukama štitio glavu i izmicanjem spriječio udarac u glavu, udario u predio leđa, dok su ga istovremeno H.O. i M.J. udarali rukama i nogama, bio prisiljen da se brani, pri čemu je nožem koji je dohvatio sa stola i mahao, oštećenom H.B. zadao jedan

ubod nožem u predio trbuha, a sve u cilju da od sebe odbije istovremeni protivpravni napad, a odbijanje tog napada je bilo neophodno potrebno i srazmjerno sredstvima upotrijebljenim u tom napadu, o čemu su u pobijanoj presudi dati potpuni, pravilni i uvjerljivi razlozi, koje kao takve prihvata i ovaj sud. Prema utvrđenju prvostepenog suda, optuženi, koji je u kritičnom događaju napadnut od strane tri odrasle osobe, od kojih je jedna osoba, oštećeni H.B. pri napadu koristio i metalni ključ za skidanje točkova - gedoru, pokušavao je rukama da zaštiti glavu, jaukao i molio da ga ne udaraju, te je nakon svih tih bezuspješnih pokušaja da zaustavi takav napad, koristio nož. Imajući u vidu te okolnosti, ovaj sud je prihvatio zaključke prvostepenog suda, da je u dinamici predmetnog događaja postojala proporcionalnost između intenziteta napada i odbrane, te da je optuženi u svemu postupao u granicama nužne odbrane. Naime, ovaj sud smatra, da upravo te okolnosti i nastala posljedica djela (zadan samo jedan ubod nožem kojim je oštećenom nanesena obična teška tjelesna povreda, u sklopu koje, kako to proizilazi iz nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke, nije došlo do oštećenja trbušnih organa ili krvarenja u trbušnoj duplji), ukazuju da optuženi nije učinio ništa više nego što je bilo potrebno da se odbije napad od strane tri napadača, pa se takva odbrana može kvalifikovati kao neophodno potrebna odbrana.”

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 036632 21 Kž 5 od 20.04.2022. godine)

4.

Dobrovoljni odustanak – dobrovoljni odustanak kod svršenog pokušaja krivičnog djela - član 30. KZ FBiH

AKO SE RADILO O SVRŠENOM POKUŠAJU UČINJENJA KRIVIČNOG DJELA ZA UTVRĐENJE DA LI JE POSTOJAO DOBROVOLJNI ODUSTANAK POTREBNO JE UTVRĐITI DA LI JE OPTUŽENI PREDUZEAO SVJESNU, DOBROVOLJNU I AKTIVNU RADNJU USMJERENU NA SPREČAVANJE NASTUPANJE POSLJEDICE KRIVIČNOG DJELA.

Iz obrazloženja:

„Iako iz izvedenih dokaza pred prvostepenim sudom proizilazi da je optuženi nakon što je oštećenom zadao i treći ubod nožem, istog previo svojom majicom te ga odvezao do hitne pomoći, sud te okolnosti (koje su od odlučnog značaja za ocjenu da li je optuženi poduzeo svjesnu i aktivnu radnju usmjerenu na sprečavanje nastupanja smrtne posljedice kod oštećenog, koja je rezultat njegove slobodne volje, odnosno, da li u tim postupcima optuženog postoje elementi dobrovoljnog odustanka iz člana 30. stav 1. KZ FBiH), nije utvrdio. Iz toga slijedi da je činjenično stanje u pobijanoj presudi ostalo nepotpuno utvrđeno, usljed čega je dovedena u pitanje i pravilnost primjene krivičnog zakona, na što se opravdano ukazuje žalbom branitelja.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 K 011650 21 Kž od 06.07.2022. godine)

5.

Odmjeravanje kazne - isključenje mogućnosti da se nehat sam po sebi cijeni kao olakšavajuća okolnost - član 49. stav 1. KZ FBiH

KADA SUD OPTUŽENOG OGLASI KRIVIM ZA KRIVIČNO DJELO UČINJENO IZ NEHATA, ONDA MU PRI ODMJERAVANJU KAZNE ZA TO KRIVIČNO DJELO NE

MOŽE KAO OLAKŠAVAJUĆU OKOLNOST CIJENITI SAMU OKOLNOST DA JE NEHATNI UČINITELJ KRIVIČNOG DJELA.

Iz obrazloženja:

„I po ocjeni ovog suda, u konkretnom slučaju je dovoljno da se učinitelju uputi upozorenje uz prijetnju kaznom, obzirom da njeno izvršenje nije prijeko potrebno radi krivičnopravne zaštite. Isto tako, zapriječena kazna zatvora je optuženom pravilno odmjerena, jer je drugostepeni sud olakšavajućim okolnostima koje je cijenio dao odgovarajući značaj (s tim da nije mogao kao olakšavajuću okolnost cijeliti to da je optuženi nehatni učinitelj krivičnog djela, budući da ga je oglasio krivim za krivično djelo učinjeno iz nehata), pa će se i po ocjeni ovog suda, izrečenom uvjetnom osudom kojom je optuženom utvrđena kazna zatvora u trajanju od 6 (šest) mjeseci, koja se neće izvršiti ukoliko optuženi u roku od 1 (jedne) godine ne učini novo krivično djelo, moći ostvariti svrha krivičnopravnih sankcija iz člana 7. KZ FBiH.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 K 551613 22 Kžž 2 od 25.05.2022. godine)

6.

Krivično djelo Ubistvo – ubistvo na podmukao način - član 166. stav 2. tačka a) KZ FBiH

POSTOJI POKUŠAJ USMRĆENJA DRUGOGA NA PODMUKAO NAČIN KADA JE USMRĆENJE OŠTEĆENOG PLANIRANO OD STRANE OPTUŽENOG I DRUGIH OSOBA, U KOJEM CILJU JE OŠTEĆENI PRAĆEN VIŠE DANA, A PRI SAMOM UČINJENJU DJELA OPTUŽENI JE MASKIRAN, ČEKAJUĆI DA OŠTEĆENI IZAĐE IZ ZGRADE I SJEDNE U SVOJE VOZILO, LUKAVO I SMIŠLJENO, ISKORIŠTAVAJUĆI BESPOMOĆNOST OŠTEĆENOG KOJI JE SJEDIO U VOZILU KOJE NIJE BILO U POKRETU, POKUŠAO PUCATI U GLAVU OŠTEĆENOG.

Iz obrazloženja:

„Međutim, kako je to ranije obrazloženo, ovaj sud nalazi da su ostali navodi optužnice kojima je činjenično opisano postupanje optuženog opisano pod tačkom 1. izreke presude u potpunosti dokazani, odnosno da je optuženi, u cilju da usmrti oštećenog na podmukao način, preduzeo opisane radnje, ali u toj namjeri nije uspio, jer je došlo do ispadanja metka iz pištolja iz razloga koji su prethodno opisani, pa je krivično djelo ostalo u pokušaju, zbog čega se u njegovim radnjama stiču svi bitni elementi krivičnog djela Ubistvo iz člana 166. stav 2. tačka a) KZ FBiH u vezi sa članom 28. istog zakona. Pri tome, ovaj sud nalazi da je optuženi prilikom učinjenja krivičnog djela postupao sa direktnim umišljajem, jer je znao da će pucanjem u glavu oštećenog sa manje udaljenosti dok ovaj sjedi u vozilu, istog usmrtiti, pa je takvu posljedicu i htio, ali usljed njegovog pogrešnog rukovanja pištoljem, nije došlo do ispaljenja hica, nego do ispadanja metka iz pištolja, te iskakanja oštećenog iz vozila i njegovog bjekstva sa lica mjesta, usljed čega je navedeno krivično djelo ostalo u pokušaju. Da se radilo o pokušaju usmrćenja drugog na podmukao način, proizilazi iz načina njegovog učinjenja, koji karakteriše podmuklost. Ona se ogleda u tome, da se optuženi sa njemu poznatim osobama prethodno dogovorio da usmrti oštećenog, da su ga u tom cilju pratili u periodu od 13.02. do 15.02.2019. godine, da je optuženi maskiran pokušao usmrtiti oštećenog pucanjem iz pištolja uništenog serijskog broja i to potajno, iz zasjede, kada se oštećeni tome nije mogao nadati. Dakle, osim što je predmetno krivično djelo optuženi učinio iz zasjede (čekajući da oštećeni izađe iz zgrade i sjedne u svoje vozilo), sve okolnosti inkriminisanog događaja ukazuju da je optuženi lukavo, prevarno i smišljeno

odabrao taj način učinjenja krivičnog djela, znajući da će tako usmrtniti oštećenog kada se ovaj tome nije mogao nadati, iskorištavajući njegovu bespomoćnost, jer je pokušao pucati u njegovu glavu dok se ovaj nalazio u vozilu koje nije bilo u pokretu. Dakle, iz svih navedenih razloga, ovaj sud nalazi da su u radnjama optuženog ostvarena sva bitna obilježja krivičnog djela Ubistvo iz člana 166. stav 2. tačka a) KZ FBiH u vezi sa članom 28. istog zakona, zbog čega je za to krivično djelo optuženi oglašen krivim i kažnjen.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 018804 21 Kžk od 04.08.2021. godine)

7.

Krivično djelo Ubistvo – koristoljublje kao motiv usmrćenja drugoga - član 166. stav 2. tačka d) KZ FBiH

POSTOJI KORISTOLJUBLJE KAO KVALIFIKATORNA OKOLNOST PRI UČINJENJU KRIVIČNOG DJELA UBISTVO IZ ČLANA 166. STAV 2. TAČKA D) KZ FBiH, KADA UČINITELJ USMRTI DRUGOG KAKO BI OSTVARIO NEKU IMOVINSKU KORIST, PRI ČEMU JE IRELEVANTNO DA LI SE RADI O PROTIVPRAVNOJ IMOVINSKOJ KORISTI KOJU UČINITELJ ŽELI OSTVARITI USMRĆENJEM DRUGOG.

Iz obrazloženja:

„Naime, ni za prvostepeni sud nije bilo sporno da je optuženi sa oštećenim R. vršio (nelegalnu) razmjenu deviza, kao ni to da je optuženom stizao novac iz Turske. Međutim, žalbeni navodi optuženog i njegove braniteljice da je oštećeni R., prema ranijem dogovoru, kritičnog dana trebao vratiti novac (15.000,00 EUR) optuženom, te da nisu dogovorili razmjenu većeg iznosa deviza (oko 50.000,00 EUR) nisu prihvatljivi. Takvi žalbeni stavovi su u suprotnosti i sa navodima iznesenim u žalbi braniteljice, kada ističe da je svjedok R.S. u svom iskazu naveo da mu je optuženi prije na nekoliko dana govorio da će mu stići veća količina novca iz Turske (oko 50.000,00 EUR), te ga pitao da mu on razmijeni novac, te da je navedeni svjedok potvrdio da je razmjenu novca trebao izvršiti S., ali da je taj posao ipak ugovorio R. (oštećeni R.) i da je oštećeni A. prikupio pare i da su otišli da to urade. Svoj zaključak da je optuženi sa oštećenim R. dogovorio razmjenu veće količine deviza koju su trebali izvršiti kritičnog dana, sud je zasnovao i na navodima svjedoka M.M., brata oštećenog A.M., iz kojeg proizilazi da mu je R.O. rekao da očekuje da uradi jedan malo veći posao (oko razmjene deviza) i da će mu neki Turčin donijeti 50.000,00 EUR, ali da on nema toliku količinu novca kojom bi „kupio“ iznos od 50.000,00 EUR, pa će najvjerojatnije neko od njegovih kolega biti uključen u to, a kako je njegov brat A. bio R. prijatelj i s njim od ranije bio uključen u zajedničke poslove, ovaj svjedok pretpostavlja da je njegov brat A. trebao biti uključen sa R. u taj posao. Osim toga, prvostepeni sud je u vezi navedenog zaključka cijenio i to, da je u džepu jakne oštećenog A.M. pronađen novac u iznosu od 104.400,00 KM, zaključujući da se radi o novcu pripremljenom za razmjenu iznosa od 50.000,00 EUR. Navedeni dokazi, koji se žalbama odbrane i ne dovode u pitanje, su i po ocjeni ovog suda dali dovoljno osnova za zaključak da je optuženi sa oštećenim R. dogovorio razmjenu veće količine deviza kritičnog dana i da je u tom cilju pripremio nož koji je držao u kombiju, kako bi oštećenog usmrtnio i prisvojio od njega pripremljeni novac za razmjenu, kako je to pravilno utvrdio i prvostepeni sud. Osim toga, sud se na strani 20. pobijane presude pravilno očitovao i o tome, zašto smatra da je riječ o koristoljublju i kada učinitelj usmrti drugog kako bi ostvario neku korist, pri čemu je sasvim irelevantno da li je u pitanju protivpravna korist, pa istrajavanje u žalbama braniteljice i optuženog da je oštećeni R. bio dužan optuženom iznos od 15.000,00 EUR (što osim tvrdnji optuženog, nije potvrđeno

nijednim dokazom), ne dovodi u pitanje taj zaključak. Nadalje, nasuprot stavu iz žalbi, i ovaj sud nalazi pravilnim utvrđenje prvostepenog suda da je optuženi planirao bijeg iz Bosne i Hercegovine nakon učinjenja krivičnog djela, obzirom da iz iskaza svjedoka A.B. proizilazi da je optuženi s njim ugovorio da će dana 13.01.2021. godine (kada se desio inkriminirani događaj) preuzeti od njega vozilo rent-a-car, radi odlaska u Beograd, ali se optuženi nije tada pojavio. Kod činjenice da ni odbrana ne spori da je postojao takav dogovor sa navedenim svjedokom, iako je dakle, optuženi posjedovao vozilo kombi, onda se ne mogu prihvatiti žalbene teze da mu je iznajmljeno vozilo trebalo samo da ode u Beograd jer su mu trebali stići prijatelji iz Turske, pa da se s njim vrata u Sarajevo. Također nema značaja ni to, što optuženi nije od ranije poznavao oštećenog A.M. i što prethodno navodno nije znao da će u razmjenju novca biti uključen i ovaj oštećeni, jer okolnosti daljeg slijeda predmetnog događaja i dokazi na koje se pozvao sud, te izneseni razlozi, opravdavaju zaključak da je optuženi usmrtio oba oštećena radi pribavljanja imovinske koristi, odnosno iz koristoljublja.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 K 012484 22 Kž od 07.09.2022. godine)

8.

Krivično djelo Ubistvo – svršeno krivično djelo ubistvo iz koristoljublja - član 166. stav 2. tačka d) KZ FBiH

AKO JE KORISTOLJUBLJE MOTIV USMRĆENJA DRUGOGA, POSTOJAĆE SVRŠENO KRIVIČNO DJELO UBISTVA IZ KORISTOLJUBLJA IZ ČLANA 166. STAV 2. TAČKA D) KZ FBiH I KADA UČINITELJ USMRTI DRUGOG S CILJEM DA OSTVARI NEKU IMOVINSKU KORIST, ALI USLJED OKOLNOSTI DOGAĐAJA NIJE DOŠLO DO OSTVARENJA TAKVE KORISTI.

Iz obrazloženja:

„Nadalje, i ovaj sud nalazi pravilnim zaključak prvostepenog suda da je za to vrijeme, dok je optuženi izašao vani da dođe do vrata s R. strane, povrijeđeni A. izašao na vrata vozača, na koja je prethodno izašao optuženi, te se već bio udaljio od vozila sa velikom količinom novca koji je imao kod sebe, a koji je i pronađen kod njega prilikom vršenja uviđaja. Slijedom toga, bez osnova je tvrdnja u žalbama optuženog i njegove braniteljice da optuženi nije imao namjeru oduzeti novac i od oštećenog A., kod činjenice da je torbicu sa novcem oduzeo od oštećenog R. nakon što ga je usmrtio, pa takvi žalbeni navodi ne dovode u pitanje pravilnost pobijane presude. Nasuprot tome, i ovaj sud nalazi da su okolnosti konkretnog događaja, o kojima je prethodno bilo riječi, dovele do toga da optuženi nije bio u prilici da pronađe i oduzme novac od oštećenog A., iako mu je upravo motiv za njegovo usmrćenje, bio taj da od oštećenih oduzme novac pripremljen za dogovorenu razmjenu deviza. Iz tih razloga, neosnovano se žalbama osporava pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja u pobijanoj presudi, pa se suprotni žalbeni navodi optuženog i njegove braniteljice nisu mogli uvažiti.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 K 012484 22 Kž od 07.09.2022. godine)

9.

Krivično djelo Navođenje na prostituciju – navođenje na prostituciju radi druge koristi - član 210. stav 1. KZ FBiH

ZA POSTOJANJE KRIVIČNOG DJELA NAVOĐENJE NA PROSTITUCIJU IZ ČLANA 210. STAV 1. KZ FBiH POTREBNO JE DA JE UČINITELJ RADNJE UČINJENJA PREDUZEO RADI ZARADE ILI DRUGE KORISTI, PA ĆE TO KRIVIČNO DJELO POSTOJATI NE SAMO KADA SU RADNJE UČINJENJA PREDUZETE IZ KORISTOLJUBLJA NEGO I RADI DRUGE KORISTI KOJA SE MOŽE SASSTOJATI I U OSTVARENJU NEKOG LIČNOG INTERESA UČINITELJA ZA KOJIM ON STREMI, UKLJUČUJUĆI I ZADOVOLJENJE VLASTITOG SEKSUALNOG NAGONA.

Iz obrazloženja:

„Branitelj optuženog žalbom prvenstveno ukazuje da je pobijanom presudom povrijeđen krivični zakon na štetu optuženog jer je bitan elemenat krivičnog djela za koje je optuženi M.Z. oglašen krivim (činjenično opisanog u tački I.1. izreke presude), da se radnja izvršenja, tj. poticanje ili namamljivanje drugog na pružanje seksualnih usluga, poduzima radi zarade ili druge koristi, odnosno, da je u pitanju delikt koji se čini iz koristoljublja (radi ostvarivanja profita), dok je u konkretnom slučaju optuženi oglašen krivim da je tu radnju poduzeo radi zadovoljenja vlastitog seksualnog nagona. Po stanovištu žalbe, pojam „druga korist“ u smislu odredbe člana 210. stav 1. KZ FBiH, ne može se tumačiti kao zadovoljenje vlastitog seksualnog nagona počinitelja, pa branitelj smatra da je takav zaključak suda pogrešan, usljed čega je povrijeđen krivični zakon na štetu optuženog.

Ovi žalbeni navodi nisu osnovani.

Prije svega, odredbom člana 210. stav 1. KZ FBiH je propisano da to krivično djelo čini onaj ko radi zarade ili druge koristi navodi, potiče ili namamljuje drugog na pružanje seksualnih usluga ili na drugi način omogućujući njegovu predaju drugome radi pružanja seksualnih usluga, ili na bilo koji način učestvuje u organiziranju ili vođenju pružanja seksualnih usluga. Iz navedenog slijedi da motiv učinjenja ovog krivičnog djela kao njegovog bitnog elementa, nije isključivo koristoljublje (koje se može sastojati ili u povećanju već postojeće imovine, ili u sprečavanju umanjavanja te imovine), nego i svaka druga korist koja ne mora nužno biti imovinska, već se može sastojati i u postizanju nekog ličnog interesa počinitelja za kojim on stremi, pa se to onda može odnositi i na zadovoljenje vlastitog seksualnog nagona. Međutim, branitelj u žalbi ne navodi argumente za svoj stav da se pojam „druga korist“ u smislu odredbe člana 210. stav 1. KZ FBiH, ne može tumačiti kao zadovoljenje vlastitog seksualnog nagona, nego taj stav iznosi samo kao tvrdnju koja nije ničim potkrijepljena, pa slijedi da pravilnost suprotnog zaključka drugostepenog suda nije takvim prigovorom mogla biti dovedena u pitanje. Kako je i po ocjeni ovog suda, drugostepeni sud pravilno primijenio odredbu člana 210. stav 1. KZ FBiH u ocjeni da se pod pojmom „druga korist“ iz te zakonske odredbe podrazumijeva i zadovoljavanje vlastitog seksualnog nagona, za što je optuženog i oglasio krivim, to nije prihvatljiv žalbeni navod da je na taj način povrijeđen krivični zakon na štetu optuženog.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01 0 K 011498 22 Kžž od 14.09.2022. godine)

10.

Krivično djelo Trgovina ljudima i Zapuštanje ili zlostavljanje maloljetnika – odnos ovih krivičnih djela - član 210a. stav 2. KZ FBiH i član 219. stav 2. i 3. KZ FBiH

KRIVIČNIM DJELIMA ZAPUŠTANJE ILI ZLOSTAVLJANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA IZ ČLANA 219. ST. 2. I 3. KZ FBiH SE INKRIMINIRA SAMO

PRISILJAVANJE NA PROSJAČENJE KAO RADNJA UČINJENJA DJELA, DOK SE KRIVIČNIM DJELOM TRGOVINA LJUDIMA IZ ČLANA 210A. STAV 2. KZ FBiH INKRIMINIRAJU ODREĐENE RADNJE UČINJENJA (VRBOVANJE, NAVOĐENJE, PRIJEVOZ, PREDAJA, SKRIVANJE I PRIJEM MALOLJETNIKA), PREDUZETE U CILJU ISKORIŠTAVANJA MALOLJETNIKA PRISILNIM PROSJAČENJEM.

Iz obrazloženja:

„U članu 210a. stav 2. KZ FBiH, kojim se propisuje osnovni oblik krivičnog djela Trgovina ljudima, kada je žrtva maloljetna osoba, propisano je šest alternativnih radnji učinjenja ovog krivičnog djela, među kojim su i: navođenje, prevoz i predaja maloljetne osobe. Prema ovoj zakonskoj odredbi, neophodno je i da je radnja učinjenja preduzeta u svrhu iskorištavanja te maloljetne osobe. Valja naglasiti da citirana zakonska odredba samo navodi kao primjer najčešće oblike iskorištavanja u svrhu kojih se vrši trgovina ljudima, a jedan od tih oblika iskorištavanja je i prisilno prosjačenje.

Također, u odredbi člana 219. stav 2. KZ FBiH, kojom se propisuje poseban oblik krivičnog djela Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta, alternativno su propisane četiri radnje učinjenja ovog krivičnog djela, a jedna od tih radnji učinjenja je prisiljavanje na prosjačenje, dok je s tim u vezi, u stavu 3. istog člana propisan kvalifikovani oblik ovog krivičnog djela, koji postoji i ako se usljed ove radnje učinjenja, maloljetnik odao prosjačenju.

U vezi sa navedenim, krivičnim djelima Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika iz člana 219. st. 2. i 3. KZ FBiH, se inkriminira samo prisiljavanje na prosjačenje kao radnja učinjenja tog krivičnog djela, dok se krivičnim djelom Trgovina ljudima iz člana 210a. stav 2. KZ FBiH, inkriminiraju određene radnje učinjenja (vrbovanje, navođenje, prevoz, predaja, skrivanje i prijem maloljetnika), preduzete u cilju iskorištavanja maloljetnika, prisilnim prosjačenjem.

Slijedom toga, i po ocjeni ovog suda su, u konkretnom slučaju, ostvarena sva bitna obilježja krivičnog djela Trgovina ljudima iz člana 210a. stav 2. KZ FBiH, jer je optuženi A.A., navodio i prevezio maloljetne oštećene, a optužena A.Š. navodila i predavala, maloljetne oštećene, radi njihovog iskorištavanja koje je i ostvareno prisilnim prosjačenjem, pri čemu su bili svjesni da te radnje preduzimaju u svrhu iskorištavanja djece, što su i htjeli, pa ne stoje žalbeni navodi branitelja da su u njihovim radnjama ostvarena bitna obilježja krivičnog djela Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika iz člana 219. stav 3. KZ FBiH. Ovo tim više što branitelji u žalbama, osim što tvrde da su u radnjama optuženih ostvarena bitna obilježja tog krivičnog djela, za takvu tvrdnju ne iznose argumentaciju.”

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 017273 20 Kž 10 od 03.11.2021. godine)

11.

Krivično djelo Iskorišćavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije – posjedovanje materijala pornografskog sadržaja – član 211. KZ FBiH

KZ FBiH NE ODREĐUJE ZNAČENJE IZRAZA „PORNOGRAFSKI SADRŽAJ“, PA SE ZAKONSKO OBILJEŽJE - MATERIJAL PORNOGRAFSKOG SADRŽAJA KOJE PRIKAZUJE DIJETA ILI MALOLJETNIKA KAO PREDMET RADNJE UČINJENJA KRIVIČNOG DJELA ISKORIŠĆAVANJE DJETETA ILI MALOLJETNIKA RADI

PORNOGRAFIJE IZ ČLANA 211. KZ FBiH IMA TUMAČITI U SKLADU SA KONVENCIJOM O KIBERNETIČKOM KRIMINALU I KONVENCIJOM VIJEĆA EVROPE O ZAŠTITI DJECE OD SEKSUALNOG ISKORIŠĆAVANJA I SEKSUALNOG ZLOSTAVLJANJA PREMA KOJIMA „DJEČJA PORNOGRAFIJA“ ZNAČI BILO KOJI MATERIJAL KOJI VIZUALNO PRIKAZUJE DIJETE KOJE SUDJELUJE U STVARNOJ ILI SIMULIRANOJ SEKSUALNO EKSPLICITNOJ AKTIVNOSTI ILI BILO KOJI PRIKAZ SPOLNIH ORGANA DJETETA U PRIMARNO SEKSUALNE SVRHE.

Iz obrazloženja:

„Prije svega, u žalbi branitelja optuženog se navodi da je oglašavanjem krivim optuženog G.L., zbog kaznenog djela Iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije iz članka 211. stavak 1. KZ FBiH, povrijeđen kazneni zakon na štetu optuženog u smislu članka 313. točka a) ZKP FBiH, jer djelo za koje je oglašen krivim nije kazneno djelo.

Stoga je ovaj sud kao drugostupanjski, prije ispitivanja ostalih žalbenih navoda branitelja optuženog ispitao ove žalbene navode.

Odluka prvostupanjskog suda da optuženog oglasi krivim, podrazumijeva da je sud izveo zaključak da djelo za koje se optuženi tereti, onako kako je navedeno u činjeničnom opisu pobijane presude, predstavlja kazneno djelo. U činjeničnom opisu je navedeno da se na tri fotografije, koje je posjedovao optuženi, vide intimni dijelovi tijela mlđb. H.A., te da to predstavlja dječju pornografiju koju je posjedovao optuženi. Kako je pitanje posjedovanja dječje pornografije bitno obilježje kaznenog djela iz članka 211. KZ FBiH, potrebno je bilo u činjeničnom opisu određeno navesti činjenice i okolnosti iz kojih proizlazi da se radi o dječjoj pornografiji.

Kako KZ FBiH ne određuje značenje pojma „dječja pornografija“, ovaj sud je pri tumačenju tog pojma i određivanju obima kaznenopravne zaštite imao u vidu relevantne odredbe Konvencije o kibernetičkom kriminalu (Konvencija), kojom je u članku 9. stavak 2. propisano, da „dječja pornografija“ podrazumijeva svaki pornografski materijal koji vizuelno prikazuje: a) maloljetnika prilikom eksplicitnog seksualnog odnosa; b) osobu koja se pojavljuje kao maloljetnik i koja se upušta u eksplicitni seksualni odnos i c) realistične slike koje prikazuju maloljetnika prilikom eksplicitnog seksualnog odnosa. I Konvencijom Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarote konvencija) propisano je u članku 20. stavak 1. kazneno sankcioniranje, između ostalog, posjedovanje dječje pornografije, a u točki 2. tog članka, je propisano da u smislu navedenog članka, dječja pornografija znači bilo koji materijal koji vizualno prikazuje dijete koje sudjeluje u stvarnoj ili simuliranoj seksualno eksplicitnoj aktivnosti ili bilo koji prikaz spolnih organa djeteta u primarno seksualne svrhe.

Iz navedenog slijedi, da navodi u činjeničnom opisu optužnice da je optuženi posjedovao tri fotografije mlđb. H.E., na kojima se vide njeni intimni dijelovi, ne sadrže činjenice i okolnosti iz kojih proizlazi da se u konkretnom slučaju radi o dječjoj pornografiji i da ti navodi ne sadrže bitno obilježje kaznenog djela, koje se optuženom stavlja na teret.

Dakle, kako činjenični opis djela u izreci pobijane presude ne sadrži činjenice i okolnosti iz kojih proizlaze svi elementi koji predstavljaju bitna obilježja predmetnog kaznenog djela kao i oni od kojih zavisi primjena određene odredbe kaznenog zakona, kako to zahtijeva odredba članka 300. stavak 1. točka a) ZKP FBiH, za koje je se optuženi tereti optužnicom, slijedi da

takav opis ne predstavlja kazneno djelo iz članka 211. stavak 1. KZFBiH, zbog čega su žalbeni prigovori branitelja optuženog osnovani. Iz tih razloga, prvostupanjski sud je oglašavajući optuženog krivim za predmetno kazneno djelo, učinio povredu kaznenog zakona iz članka 313. stavak 1. točka a) ZKP FBiH, na štetu optuženog jer djelo (onako kako je navedeno u činjeničnom opisu) ne predstavlja kazneno djelo. Stoga je ovaj sud, uvažavanjem žalbe branitelja optuženog, temeljem članka 329. ZKP FBiH, preinačio pobijanu presudu tako što je oslobodio optuženog G.L. za kazneno djelo Iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije iz članka 211. stavak 1. KZ FBiH, primjenom članka 299. stavak a) ZKP FBiH, jer djelo za koje se optuženi optužuje (onako kako je opisano u optužnici) zakonom nije propisano kao kazneno djelo.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 018925 21 Kž 4 od 10.11.2021. godine)

12.

Krivično djelo Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga – postojanje organizirane grupe ljudi i svojstvo člana organizirane grupe ljudi - član 238. stav 2. KZ FBiH

UTVRĐENJE POSTOJANJA ORGANIZIRANE GRUPE LJUDI I UTVRĐENJE SVOJSTVA ČLANA TAKVE GRUPE LJUDI NIJE UVJETOVANO UTVRĐENJEM POSTOJANJA ORGANIZATORA ORGANIZIRANE GRUPE LJUDI.

Iz obrazloženja:

„Žalbeni navodi braniteljice optuženog I.F., da u pobijanom rješenju sud poprma navode tužiteljstva da su svi optuženi članovi grupe iako takva konstrukcija nema nikakvog logičnog slijeda te kao takva ne može opstati, se ne mogu prihvatiti osnovanim. Naime, u smislu člana 2. stav 20. KZ FBiH, organizirana grupa ljudi, je grupa ljudi koja je formirana a nije nastala spontano radi izravno sljedećeg učinjenja krivičnog djela, čiji članovi ne moraju imati formalno određene uloge, koja ne mora imati slijed članstva niti razvijenu organizaciju. Za samo svojstvo člana te grupe ne traži se dakle da neko od tih članova ima svojstvo organizatora, kako se to tvrdi u žalbi braniteljice optuženog, nego se zahtijeva pripadnost grupi koja je djelovala u cilju učinjenja krivičnih djela i svijest o tome. Prvostepeni sud je u svom rješenju dao određene razloge za svoj zaključak zašto smatra da postoji osnovana sumnja da je optuženi I.F., zajedno sa optuženim I.K. i G.M. kao član organizirane grupe ljudi počinio krivična djela koja mu se stavljaju na teret i da je bio svjestan da postaje član takve organizirane grupe ljudi koja je formirana radi činjenja krivičnog djela neovlaštenog prometa opojnih droga. Na pravilnost pomenutog zaključka prvostepenog suda nisu od uticaja ni navodi braniteljice optuženog da optuženi I.F. nije poznavao bilo koga osim I.K., obzirom da je i prvostepeni sud dao razloge u svom rješenju zašto nije nužno međusobno poznavanje svih optuženih za postojanje grupe ljudi (strana 35. pasus četvrti i peti), koji razlozi se žalbom braniteljice ne dovode u pitanje.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 K 019632 21 Kž od 29.10.2021. godine)

13.

Krivično djelo Pronevjera u službi – kontinuirano i sukcesivno prisvajanje novca - član 384. stav 3. KZ FBiH

NE RADI SE O PRODUŽENOM KRIVIČNOM DJELU PRONEVJERA U SLUŽBI IZ ČLANA 384. STAV 1. KZ FBiH U VEZI SA ČLANOM 55. STAV 2. ISTOG ZAKONA NEGO O KRIVIČNOM DJELU PRONEVJERA U SLUŽBI IZ ČLANA 384. STAV 3. U VEZI STAVA 1. KZ FBiH KADA JE OPTUŽENA U ODREĐENOM VREMENSKOM PERIODU KONTINUIRANO I SUKCESIVNO PRISVAJALA NOVAC KOJI JOJ JE BIO POVJEREN NA RADU I KADA JE NJEN UMIŠLJAJ BIO UPRAVLJEN NA PRISVAJANJE UKUPNOG IZNOSA PRISVOJENOG NOVCA KOJI PRELAZI IZNOS OD 50.000,00 KM.

Iz obrazloženja:

„Osporavajući prvostepenu presudu zbog povrede krivičnog zakona, branitelj žalbom prigovara da je sud pogriješio kada je optuženu za radnje opisane u izreci te presude, oglasio krivom za krivično djelo Pronevjera u službi iz člana 384. stav 3. u vezi stava 1. KZ FBiH, jer smatra da su u njenim radnjama ostvarena obilježja produženog krivičnog djela Pronevjera u službi iz člana 384. stav 1. KZ FBiH. Obrazlažući taj stav, branitelj u žalbi ističe da je sud pogriješio kada je zbrojio iznose novca (kojima je optužena neovlašteno raspolagala), smatrajući da je svakom izvršenom transakcijom ostvareno obilježje krivičnog djela Pronevjera u službi iz člana 384. stav 1. KZ FBiH i da se u konkretnom slučaju radi o školskom primjeru tog produženog krivičnog djela. Pri tome se poziva na udžbenik Kazneno pravo Pravnog fakulteta u Zagrebu, strana 187. gdje je navedeno da je „počinitelj produljenog djela tzv. serijski počinitelj, osoba koja u kraćem ili duljem vremenu ponavlja istu radnju kaznenog djela (tako, primjerice počinitelj koji višestruko protupravno prisvaja tuđu pokretnu stvar ili imovinsko pravo koje su mu povjerali, čini jedno (produljeno) djelo Pronevjere“. Za svoj stav da je u pitanju produženo krivično djelo pronevjere u službi iz stava 1. a ne stava 3. KZ FBiH, branitelj ističe da produženo krivično djelo predstavlja izvršenje više istovrsnih krivičnopравниh radnji, a da je optužena više puta lažirala nalog, odnosno izvod i isplatila sebi novčani iznos u više navrata u određenom vremenskom kontinuitetu (od 10 godina), koje radnje su istovrsne ali međusobno odvojene i od kojih svaka pojedinačno sadrži sva zakonska obilježja predmetnog krivičnog djela. Nadalje ističe, da je za postojanje produženog krivičnog djela, uobičajeno potrebno da se radi o istom oštećenom, što je i konkretan slučaj, te da je optužena sukcesivno prisvajala novac od istog oštećenog, pronevjerom u vremenskom kontinuitetu. Prema stavu iz žalbe, ne bi bilo produženo djelo da su radnje učinjenja preduzete u vremenskom diskontinuitetu, isto tako, da nije izvršeno prema istom oštećenom, ne bi postojalo produženo djelo. Ukazuje i to da se kod produženog djela iznosi ne mogu zbrajati, nego da se pravna kvalifikacija određuje po najtežem krivičnom djelu koje ulazi u sastav produženog djela. Branitelj smatra da se sud, pravno kvalificirajući radnje optužene kao krivično djelo Pronevjera u službi iz člana 384. stav 3. u vezi stava 1. KZ FBiH, pozvao na zastarjelo i neprihvatljivo stajalište Vrhovnog suda FBiH i da se radi o elementarnom nerazumijevanju instituta produženog krivičnog djela.

Navedeni žalbeni prigovori su neprihvatljivi.

Iz pobijane presude slijedi da je optužena oglašena krivom, između ostalih, i za krivično djelo Pronevjera u službi iz člana 384. stav 3. u vezi stava 1. KZ FBiH učinjeno radnjama opisanim u tačkama 1. do 93. izreke i pod tačkama b) 1. i 2. izreke te presude, na način što je u tačkama 1. do 93. izreke, s ciljem da sebi pribavi protivpravnu imovinsku korist, novac koji joj je povjeren u službi, sa računa komitenata banke (d.o.o. „Đ.“ i salon vjenčanica „G.“ O.) isplaćivala sebi ili ga usmjeravala na svoje račune u drugim bankama bez znanja i dopuštenja njihovih vlasnika i na taj način isti prisvojila za sebe i tako pribavila protivpravnu imovinsku korist u ukupnom iznosu od 64.637,60 KM, a radnjama opisanim pod tačkama b) 1. i 2. izreke,

učinila s ciljem pribavljanja protivpravne imovinske koristi drugome, odnosno d.o.o. „E.“ Orašje i d.o.o. „Z.“, tako što je novac u iznosima od po 2.000,00 KM sa računa komitenta d.o.o. „Đ.“ prebacila na račune navedenih pravnih lica. Pri ocjeni pravne kvalifikacije djela, prvostepeni sud je našao neosnovanim prigovor branitelja da je optužena svojim radnjama ostvarila obilježja produženog krivičnog djela Pronevjera u službi iz člana 384. stav 1. KZ FBiH i utvrdio da je optužena učinila krivično djelo Pronevjera u službi iz člana 384. stav 3. u vezi stava 1. KZ FBiH, pozivajući se pri tome na stav Vrhovnog suda FBiH izražen u odluci broj 070-0-Kž-07-000044 od 11.09.2007. godine. Sud je naveo, da je u toj odluci iznesen stav da, ako je optuženi sukcesivno prisvajao novac u određenom vremenskom periodu i time ostvario zajedničku štetnu posljedicu u vidu pribavljanja imovinske koristi u određenom iznosu koji prelazi iznos od 50.000,00 KM, onda se tako opisana djelatnost ne može pravno ocijeniti kao produženo krivično djelo, već samo kao jedno krivično djelo Pronevjere u službi iz člana 384. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, jer ne treba zanemariti pri ocjeni takvog činjeničnog opisa djela u njemu posebno ostvarenu zajedničku štetnu posljedicu.

Ovaj sud podsjeća da, prema članu 55. stav 2. KZ FBiH produženo krivično djelo je učinjeno kada je učinilac s namjerom učinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela koja s obzirom na način učinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čini jedinstvenu cjelinu.

Međutim, ne može se prihvatiti žalbeni stav branitelja da se iz razloga koje u žalbi navodi, u radnjama optužene stiču obilježja osnovnog oblika produženog krivičnog djela Pronevjera u službi iz člana 384. stav 1. KZ FBiH u vezi sa članom 55. stav 2. istog zakona, jer i ovaj sud nalazi pravilnim stav prvostepenog suda kojim je radnje optužene pravno ocijenio kao krivično djelo Pronevjera u službi iz člana 384. stav 3. u vezi stava 1. KZ FBiH. I po ocjeni ovog suda, u konkretnom slučaju se radi o jednom krivičnom djelu, koje se izvršava kontinuirano i sukcesivno, jer je optužena u inkriminisanom vremenskom periodu prisvajala novac sa računa oštećenih komitenata banke d.o.o. „Đ.“ i d.o.o. „G.“, s ciljem da sebi (u 93 slučaja) i drugome (u dva slučaja) pribavi protivpravnu imovinsku korist, te da je svakim prisvajanjem pojedinačnih iznosa povjerenog joj novca, njen umišljaj bio upravljen ne samo na pribavljanje imovinske koristi u tom iznosu, nego da je ista bila svjesna da se sa svakim novim prisvajanjem novca visina imovinske koristi povećava, htijući nastupanje zajedničke štetne posljedice u iznosu ukupno prisvojenog novca. Na to upućuje i okolnost da je optužena u više slučajeva, u istom danu višekратно prisvajala novac sa računa oštećenih i to: u dva navrata (tačke 46. i 47., 51. i 52., 65. i 66., 68. i 69., 73. i 74., 78. i 79., 90. i 91.), zatim u tri navrata (tačke 32., 33. i 34.), pa čak i u četiri navrata (tačke 53., 54., 55. i 56), tako što ga je usmjeravala na svoje račune u više različitih banaka. Iz navedenih razloga, ne može se zaključiti da je preduzimanjem svake pojedinačne radnje iz izreke prvostepene presude, umišljaj optužene bio upravljen samo na pribavljanje imovinske koristi u tom pojedinačnom iznosu. Stoga se neosnovanim ocjenjuje žalbeni prigovor branitelja da se prvostepeni sud pri pravnoj ocjeni djela, pozvao na „zastarjeli“ stav ovog suda, jer se radi o stavu koji je važeći, obzirom da ga Vrhovni sud FBiH nije izmijenio zauzimanjem drugačijeg stava.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 02 0 K 000745 20 Kž 2 od 02.02.2022. godine).

Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

Prava osumnjičenog odnosno optuženog – pravo osumnjičenog odnosno optuženog da iznosi dokaze koji mu idu u korist – član 6. ZKP FBiH

PRAVO OSUMNJIČENOG ODNOSNO OPTUŽENOG DA TOKOM POSTUPKA IZNESE DOKAZE KOJI MU IDU U KORIST NIJE VREMENSKI OGRANIČENO PA OKOLNOST DA ODREĐENI DOKAZ NIJE IZNIO TOKOM ISTRAGE NEGO NA GLAVNOM PRETRESU, SAMA PO SEBI, NE DOVODI U SUMNJU VJERODOSTOJNOST I AUTENTIČNOST TOG DOKAZA.

Iz obrazloženja:

„S tim u vezi, tužitelj u žalbi „ozbiljno dovodi u pitanje“ vremenski period nastanka pomenutih odluka skupštine pravnog lica („F.“ d.o.o. ...), koje su prema tvrdnji tužitelja „mogle“ nastati nakon inkriminisanog perioda, jer se „u ranijem vremenskom razdoblju nikada nisu pominjale“. Tužitelj nadalje smatra da ako je optuženi bio u posjedu tih odluka, mogao ih je predati tužiteljici koja je provodila istragu, te da su te odluke „blagovremeno“ uložene u spis, mogle bi „kvalitativno promijeniti tok krivičnog postupka“, zbog čega tužitelj sumnja u vjerodostojnost i autentičnost tih odluka. Tužitelj također iznosi tvrdnju, da je optuženi imao u „istražnom postupku“ odluke skupštine, iste bi „vjerovatno uložio u tužiteljski spis“ što bi „vjerovatno“ impliciralo da tužiteljica koja je provodila istragu, putem suda zatraži izuzimanje kompletne dokumentacije od pravnog lica „F.“ d.o.o. ...

Međutim, po nalaženju ovog suda, niti jedna od ovih žalbenih tvrdnji tužitelja, ne dovodi u pitanje vjerodostojnost i autentičnost odluka skupštine na osnovu kojih je sud, između ostalog, zasnovao naprijed navedene zaključke. Prije svega, i sam tužitelj u žalbi navodi da su ove odluke „mogle“ nastati nakon inkriminisanog perioda, jer optuženi u toku istrage te odluke nije predao tužiteljici koja je provodila istragu, tako da i sam tužitelj ne tvrdi da ova okolnost sama po sebi ukazuje na takav zaključak, nego ostavlja takvu mogućnost.

U vezi sa navedenim, ovaj sud podsjeća na odredbe člana 6. st. 2. i 3. ZKP FBiH, kojim se propisuju prava osumnjičenog (ne obaveze) da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist i da nije dužan iznijeti svoju odbranu, što dalje znači, da isključivo od volje osumnjičenog ovisi da li će se odreći ovih prava i dati izjavu odnosno iznijeti činjenice i dokaze, ali bilo kako da se opredijeli osumnjičeni, zbog takve svoje odluke ne može imati štetne posljedice u bilo kojoj fazi krivičnog postupka. Isto tako, ovaj sud podsjeća, u smislu člana 45. stav 1. ZKP FBiH, da je osnovno pravo i osnovna dužnost tužitelja otkrivanje i gonjenje učinitelja krivičnih djela, što između ostalog, podrazumijeva da preduzima radnje dokazivanja (među kojim i radnje pretresanja i privremenog oduzimanja predmeta) propisane u ZKP FBiH, što ne zavisi od volje osumnjičenog da li će se odreći svog prava i iznijeti činjenice i dokaze koji mu idu u korist. Konačno, u smislu člana 276. stav 1. ZKP FBiH, stranke i branitelj imaju pravo izvoditi dokaze na glavnom pretresu.

Dakle, u konkretnom slučaju, optuženi (tada osumnjičeni) se koristio svojim pravima u smislu citiranih zakonski odredbi i tužiteljici koja je provodila istragu nije iznio dokaze tj. navedene odluke skupštine pravnog lica „F.“ d.o.o. ..., a koje je izveo kao dokaz na glavnom pretresu, što samo po sebi ne dovodi u sumnju vjerodostojnost i autentičnost tih dokaza, niti je zbog toga tužiteljici koja je provodila istragu bilo onemogućeno da pribavi te dokaze. Stoga, naprijed navedenim žalbenim prigovorima tužitelja, ne može se dovesti u pitanje pravilnost pobijane presude.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 K 012788 21 Kž od 02.03.2022. godine)

15. Zakonitost dokaza – povreda prava na prevođenje – član 11. ZKP FBiH

PROPUŠTANJEM DA SE OSUMNJIČENOM, KOJI NE RAZUMIJE SLUŽBENE JEZIKE BOSNE I HERCEGOVINE, PRIJE POTPISIVANJA ZAPISNIKA O PRETRESANJU I POTVRDA O PRIVREMENOM ODUZIMANJU PREDMETA OSIGURA USMENO PREVOĐENJE SADRŽINE TIH ISPRAVA, POVRIJEĐEN JE ČLAN 9. STAV 2. ZKP FBiH ODNOSNO PRAVO OSUMNJIČENOG NA PREVOĐENJE KAO SASTAVNI DIO PRAVA NA ODBRANU, KOJE JE JEDAN OD ASPEKATA PRAVA NA PRAVIČAN POSTUPAK IZ ČLANA 6. EVROPSKE KONVENCIJE O LJUDSKIM PRAVIMA I OSNOVNIM SLOBODAMA, TE SU TIME TI DOKAZI PRIBAVLJENI POVREDAMA LJUDSKIH PRAVA PROPISANIH MEĐUNARODNIM UGOVORIMA KOJE JE BOSNA I HERCEGOVINA RATIFICIRALA I, USLJED TOGA, NEZAKONITI DOKAZI.

Iz obrazloženja:

„Dakle, odredba člana 9. stav 2. ZKP FBiH (između ostalog), nameće i obavezu da se osumnjičenom koji ne razumije jedan od službenih jezika BiH, odnosno FBiH, osigura usmeno prevođenje onoga što on, odnosno drugi iznose, kao i isprava i drugog dokaznog materijala. U konkretnom slučaju, u skladu sa članom 78. ZKP FBiH, vršen je pretres bez naredbe suda i prisustva svjedoka tada osumnjičenog (obzirom da je neposredno prije toga zbog postojanja osnova sumnje da je učinio krivično djelo, lišen slobode) A.A., koji ne razumije ni jedan od jezika koji su u službenoj upotrebi u BiH. S tim u vezi tačni su navodi prvostepenog suda, da u takvoj situaciji (u konkretnom slučaju), prilikom pretresa osumnjičenog u smislu člana 78. ZKP FBiH, nije bilo objektivno moguće obezbijediti prisustvo tumača, pa se suprotni žalbeni navodi branitelja optuženog A.A. ukazuju neosnovanim.

Međutim, iz navedenih materijalnih dokaza (kao i spisa predmeta), nije vidljivo bilo šta što bi ukazivalo na to da nije bilo moguće u vrijeme sačinjavanja navedenih zapisnika i potvrde o privremenom oduzimanju predmeta, koji su sačinjavani neposredno nakon izvršenog pretresa u smislu člana 78. ZKP FBiH, osigurati njihovo usmeno prevođenje putem sudskog tumača, kako bi se optuženi A.A. (tada osumnjičeni) upoznao sa sadržajem izvršenih radnji dokazivanja (pretresanje i privremeno oduzimanje predmeta) i sadržajem ovih dokumenata koji se koriste kao materijalni dokazi, i kako bi se uopće od njega moglo zahtijevati (shodno članu 168. stav 3. ZKP FBiH), da potpiše te dokumente.

Zbog svega navedenog, osnovani su žalbeni navodi branitelja optuženog A.A., da je postupanjem ovlaštenih službenih osoba suprotno odredbi člana 9. stav 2. ZKP FBiH, povrijeđeno pravo njegovog branjenika na usmeno prevođenje pisanog dokaznog materijala (navedenih zapisnika o pretresanju i privremenom oduzimanju predmeta i potvrde o privremenom oduzimanju predmeta), zbog čega su u smislu člana 11. stav 2. ZKP FBiH, ovi dokazi nezakoniti.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 037251 22 Kž 11 od 09.03.2022. godine)

16.

Zakonitost dokaza – suštinska povreda odredaba ZKP FBiH o pretresanju mobilnih telefonskih aparata iz člana 72. i 76. ZKP FBiH – član 11. ZKP FBiH

RADNJA PRETRESANJA MOBILNIH TELEFONSKIH APARATA I SIM KARTICA, OBAVLJENA NA OSNOVU NAREDBE ZA PRETRESANJE U KOJOJ NISU BILA SADRŽANA UPUTSTVA IZVRŠITELJU NAREDBE IZ ČLANA 72. TAČKA G) I I) ZKP FBiH I POUKA OSUMNJIČENOM O PRAVU OBAVJEŠTAVANJA BRANITELJA PREDVIĐENA ČLANOM 72. TAČKA J) ZKP FBiH TE O KOJOJ NIJE SAČINJEN ZAPISNIK O PRETRESANJU U SKLADU SA ČLANOM 76. ZKP FBiH, NAZAKONIT JE DOKAZ JER SU PRI NJENOM IZVOĐENJU BITNO ODNOSNO SUŠTINSKI POVRIJEĐENE ODREDBE ČLANA 72. I 76. ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

„Izvođenje ovih dokaza je odbijeno jer je ocijenjeno da Naredba za pretresanje Kantonalnog suda u S. broj ... od ... godine nije sačinjena u skladu sa odredbom člana 72. ZKP FBiH. Naime, iako u naslovu stoji da je u pitanju „naredba za pretres mobitela i SIM kartica“, pri čemu se u prvom stavu te naredbe i nalaže provođenje pretresa memorije mobitela i SIM kartica, u zadnjem stavu iste naredbe se navodi da se „navedeno vještačenje“ povjerava Centru za forenzičku i informatičku podršku FUP-a Sarajevo, kao izvršitelju naredbe, koji je će dostaviti „pismeni nalaz i mišljenje na okolnosti navedene u naredbi“. Osim toga, u uvodu i obrazloženju predmetne naredbe kao zakonski osnov njenog izdavanja navode se odredbe člana 110. stav 1. i 2. ZKP FBiH, koji regulišu pitanje forme naredbe za vještačenje, njen sadržaj i pitanje povjeravanja složenijih vještačenja stručnim ustanovama ili državnim organima. U suštini, sadržaj predmetne naredbe upućuje na to da se ovdje zaista radi o pretresanju pokretnih stvari koja ima u vidu odredba člana 65. stav 2. ZKP FBiH (mobitela i SIM kartica). Međutim, predmetna naredba s jedne strane ne sadrži uopće elemente koje kao obavezne propisuju odredbe člana 72. tačke g), i) i j) ZKP FBiH, dok s druge strane ne predstavlja ni naredbu za vještačenje, budući da se izrekom naređuje provođenje pretresa mobitela i SIM kartica. Ovakav sadržaj, gdje se u jednoj naredbi miješaju elementi naredbe za pretresanje i naredbe za vještačenje, čini takvu naredbu nerazumljivom. Osim, toga, postupajući po navedenoj naredbi, Centar za forenzičku i informatičku podršku FUP-a Sarajevo nije sastavio zapisnik o pretresanju u skladu sa članom 76. stav 1. ZKP FBiH, nego dostavio „Nalaz vještačenja mobilnih telefonskih aparata i SIM kartica“ broj 09-18/1-04-5-6062 od 05.11.2015. godine. Radi se, po ocjeni ovog suda, o bitnim nedostacima predmetne naredbe koji je čine nezakonitom, zbog čega se, u skladu sa članom 11. stav 2. ZKP FBiH na takvom dokazu ne može zasnivati sudska odluka.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 024169 21 Kžk od 27.05.2022. godine)

17.

Zakonitost dokaza – suštinska povreda odredaba o privremenom oduzimanju predmeta iz člana 79. i 80. ZKP FBiH - član 11. ZKP FBiH

BUDUĆI DA SE PREDMETI KOJI MOGU POSLUŽITI KAO DOKAZ U KRIVIČNOM POSTUPKU ODUZIMAJU TEMELJEM SUDSKE NAREDBE, A KOJA SE IZDAJE NA PRIJEDLOG TUŽITELJA ILI OVLAŠTENE SLUŽBENE OSOBE KOJA JE DOBILA ODOBRENJE OD TUŽITELJA (ČLAN 79. STAV 1. I 2. ZKP FBiH) A IZUZETNO I BEZ NAREDBE SUDA, ALI SAMO UKOLIKO POSTOJI OPASNOST OD ODLAGANJA

(ČLANA 80. STAV 1. ZKP FBiH), A DA U SPISU NEMA DOKAZA O TOME NA KOJI OD NAPRIJED NAVEDENIH NAČINA JE IZVRŠENO PRIBAVLJANJE POSLOVNE DOKUMENTACIJE KAO DOKAZA NITI DA SE RADILO O DOBROVOLJNOJ PREDAJI PREDMETA (NEMA NAREDBE SUDA ZA PRIVREMENO ODUZIMANJE PREDMETA, ZAPISNIKA NI POTVRDA O PRIVREMENOM ODUZIMANJU PREDMETA SA NAZNAKOM KO JE IZVRŠIO ODUZIMANJE, OD KOGA I TEMELJEM KOJEG AKTA, TE KOJA POSLOVNA DOKUMENTACIJA ODNOSNO DOKUMENTI SU ODUZETI), PRIBAVLJANJE POSLOVNE DOKUMENTACIJE JE IZVRŠENO BITNIM ODNOSNO SUŠTINSKIM POVREDAMA NAVEDENIH ODREDBA ZKP FBiH, PA TA DOKUMENTACIJA SUKLADNO ODREDBI ČLANA 11. STAV 2. ZKP FBiH PREDSTAVLJA NEZAKONIT DOKAZ, NA KOME SE NE MOŽE ZASNIVATI ODLUKA SUDA.

Iz obrazloženja:

„..., branitelji optuženih su istakli prigovor zakonitosti (autentičnosti i vjerodostojnosti) finansijske dokumentacije pribavljene od strane oštećenog Ekonomskog fakulteta u ... (blagajničkih dnevnika, kartica konta, naloga za knjiženje i dnevnih izvoda banaka za komitenta Ekonomski fakultet u ...), uz navode da iz priloženih dokaza nije vidljivo na koji način su navedeni materijalni dokazi pribavljeni i uvedeni u sudski spis, pa je ovaj sud radi razjašnjenja spornog pitanja o načinu pribavljanja pomenutih dokaza, od federalne tužiteljice zatražio izjašnjenje i provjere u tom pravcu. Nakon izvršenih provjera federalna tužiteljica je uz podnesak od ... godine, dostavila određenu dokumentaciju koja je na pretresu održanom dana ... godine pročitana... Iz naprijed prezentirane dokumentacije koju je federalna tužiteljica dostavila uz podnesak od ... godine, vidljivo je, da nisu dostavljeni dokazi (naredba suda za oduzimanje predmeta - poslovne dokumentacije, zapisnik o preuzimanju odnosno predaji navedenih predmeta i potvrda o oduzimanju predmeta), iz kojih bi se moglo utvrditi na koji način je izvršeno pribavljanje finansijske dokumentacije oštećenog Ekonomskog fakulteta u ..., a što je bio osnov istaknutih prigovora branitelja optuženih. S tim u vezi, kada su u pitanju izjave optuženih koje se navode u aktu oštećenog Ekonomskog fakulteta u ... od ... godine, a koje su dostavljene od strane oštećenog uz dokumentaciju sa nespornim potpisima optuženih i koje se pominju i u iskazima svjedoka koji su u daljem tekstu prezentirani, navedene izjave od strane ovog suda nisu prihvaćene kao dokaz, obzirom da se radi o izjavama optuženih datim izvan krivičnog postupka.

...

U sadržaju dokazne građe u predmetnoj stvari, nema dokaza o tome, na koji od načina, na osnovu sudske naredbe (član 79. ZKP FBiH) ili bez sudske naredbe (član 80. ZKP FBiH), je izvršeno pribavljanje predmetne finansijske dokumentacije od oštećenog Ekonomski fakultet u ..., a koja je bila predmetom vještačenja po vještaku ekonomske struke dipl. ekon. M.D., koji je ranije izdvojen kao nezakonit dokaz, obzirom da je zasnovan na nalazu i mišljenju vještaka grafologa prof. Z.D., jer u spisu nema niti naredbe suda za oduzimanje predmetne dokazne građe, a niti dokaza da se radilo o oduzimanju dokumentacije bez naredbe suda (u slučaju kada postoji opasnost od odlaganja), odnosno da se radilo o dobrovoljnoj predaji dokumentacije. Naime, osim potvrde MUP KS o privremenom oduzimanju 26 naloga za gotovinsku isplatu (NCR obrazaca), na kojoj je naznačeno da se radilo o dobrovoljnoj predaji naloga, u spisu nema zapisnika o primopredaji navedene finansijske dokumentacije oštećenog Ekonomski fakultet u ... i potvrde o privremenom oduzimanju dokumentacije, sa jasnom naznakom, ko je izvršio oduzimanje, od koga i temeljem kojeg akta, te koja sve poslovna dokumentacija, odnosno

dokumenti se oduzimaju. Pri tome je neophodno ukazati, da iz iskaza svjedoka V.T., dekana Ekonomskog fakulteta u ..., a koji je prezentiran u daljem tekstu obrazloženja ove presude, proizilazi, da je finansijska dokumentacija oštećenog Ekonomski fakultet u ..., prije nego što je bila predmetom vještačenja po vještaku ekonomske struke struke dipl. ekon. M.D., bila predmetom pregleda i kontrole izvršene od strane Revizorske kuće „R.” d.o.o. ..., koju je ovaj svjedok, kako je naveo u svom iskazu, angažovao u cilju utvrđivanja stvarnog činjeničnog stanja i iznosa prourokovane štete fakultetu.

Imajući u vidu da je svrha poštivanja odredbi člana 79. i 80. ZKP FBiH da se osigura istovjetnost oduzetih predmeta, pa tako i njihova pouzdanost, a time i zaštita osnovnih prava i sloboda učesnika u krivičnom postupku, a da je pribavljanje predmetne finansijske dokumentacije u konkretnom slučaju izvršeno suprotno odredbama ZKP FBiH, čime su te odredbe bitno povrijeđene, sukladno odredbi člana 11. stav 2. ZKP FBiH, kojom je propisano da sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ZKP FBiH, predmetna finansijska dokumentacija oštećenog Ekonomski fakultet u ... je kao nezakonit dokaz, na pretresu pred ovim sudom održanom dana ...godine, izdvojena iz dokazne građe u spisu.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 015520 20 Kžk od 30.09.2022. godine)

18.

Pretresanje stana, ostalih prostorija i pokretnih stvari – uvjeti za izdavanje naredbe za pretresanje – član 65. ZKP FBiH

MATERIJALNI UVJETI ZA IZDAVANJE NAREDBE ZA PRETRESANJE OGLEDAJU SE U POSTOJANJU OSNOVA SUMNJE DA JE UČINJENO KRIVIČNO DJELO I DOVOLJNO OSNOVA ZA SUMNJU DA ĆE SE PRETRESANJEM PRONAĆI UČINITELJ, SAUČESNIK, TRAGOVI KRIVIČNOG DJELA (ONOG ZA KOJE POSTOJE OSNOVI SUMNJE) ILI PREDMETI VAŽNI ZA KRIVIČNI POSTUPAK.

Iz obrazloženja:

„S tim u vezi je najprije potrebno ukazati da odredba člana 65. stav 1. ZKP FBiH propisuje da se pretresanje stana i ostalih prostorija osumnjičenog odnosno optuženog i drugih osoba, kao i njihovih pokretnih stvari izvan stana, može preduzeti samo onda ako ima dovoljno osnova za sumnju da se tu nalazi učinitelj, saučesnik, tragovi krivičnog djela ili predmeti važni za krivični postupak. Iz citirane zakonske odredbe proizilazi da je postojanje „dovoljno osnova za sumnju“ za pronalazak traženih osoba, tragova ili predmeta, zakonski uvjet za izdavanje naredbe za pretresanje. Nadalje, kako je, prema pomenutoj zakonskoj odredbi, svrha radnje pretresanja pronalazak učinitelja, saučesnika, tragova krivičnog djela ili predmeta važnih za krivični postupak, slijedi da izdavanje naredbe za pretresanje podrazumijeva postojanje osnova sumnje da je učinjeno krivično djelo, što je uostalom opća pretpostavka za preduzimanje radnji dokazivanja kojima se ograničavaju prava građana. Drugim riječima, pretresanje se ne može poduzeti radi utvrđivanja postojanja osnova sumnje da je učinjeno krivično djelo, nego samo kada, uz ranije pomenuti uvjet koji se odnosi na postojanje dovoljno osnova za sumnju da će se pretresom pronaći određene osobe, tragovi ili predmeti, postoje osnovi sumnje da je učinjeno krivično djelo. To je sasvim logično, budući da bez prethodnog postojanja osnova sumnje da je učinjeno krivično djelo ne bi bila moguća ni procjena suda, u traženom stepenu vjerovatnoće

koji se definiše kao dovoljno osnova za sumnju, da će se pretresom pronaći učinitelj, saučesnici, tragovi krivičnog djela i predmeti važni za krivični postupak. Takav zaključak se nužno mora vezati za krivično djelo za koje postoje osnovi sumnje da je učinjeno. U tom smislu je i stav Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, koji je u više odluka naveo da su osnovi sumnje da je učinjeno krivično djelo *conditio sine qua non* zahtjeva za izdavanje naredbe za pretresanje (vidi npr. AP-2120/09 od 26.05.2012. godine, para. 38.). Prema tome, materijalni uvjeti za izdavanje naredbe za pretresanje ogledaju se u postojanju osnova sumnje da je učinjeno krivično djelo i dovoljno osnova za sumnju da će se pretresanjem pronaći učinitelj, saučesnik, tragovi krivičnog djela (onog za koje postoje osnovi sumnje) ili predmeti važni za krivični postupak.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 020801 21 Kž 10 od 11.01.2022. godine)

19.

Pretresanje stana, ostalih prostorija i pokretnih stvari – svjedoci pretresanja – član 74. stav 4. ZKP FBiH

UPOSLENICI NADLEŽNOG POLICIJSKOG ORGANA KOJI IZVRŠAVA NAREDBU ZA PRETRESANJE KAO NI DRUGE OSOBE ANGAŽOVANE PO SLIČNOM OSNOVU U POLICIJSKOM ORGANU, KOJI IH DOVODI POD FORMALNI UTICAJ SLUŽBENIKA ODNOSNO RUKOVODITELJA POLICIJSKOG ORGANA KOJI POSTUPA KAO IZVRŠITELJ NAREDBE ZA PRETRESANJE, NE MOGU BITI SVJEDOCI PRETRESANJA JER SE NALAZE U ODNOSU ZAVISNOSTI OD IZVRŠITELJA NAREDBE, A ŠTO PREDSTAVLJA REALNU SMETNJU DA IZVRŠE DUŽNOST SVJEDOKA PRETRESANJA KOJU IM DAJE ODREDBA ČLANA 74. STAV 4. ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

„Nasuprot prethodno navedenom, kada je u pitanju prisutnost svjedoka radnjama pretresanja, osnovano je žalbom ukazano da prilikom pretresanja nije pravilno primijenjena odredba člana 74. stav 4. ZKP FBiH. Naime, ovom odredbom je propisano da pretresanju prisustvuju dva punoljetna građanina kao svjedoci, koji se moraju upozoriti da paze kako se pretresanje vrši i da imaju pravo prije potpisivanja zapisnika o pretresanju da stave svoje prigovore ako smatraju da sadržaj zapisnika nije tačan. Kako citirana zakonska odredba naglašava da svjedoci pretresanja moraju biti „punoljetni građani“ čija je dužnost da paze kako se vrši pretresanje i da stave primjedbe ako smatraju da sadržaj zapisnika o pretresanju nije tačan, dakle, da ostvare uvid u konkretne okolnosti izvršenja naredbe za pretresanje i da osiguraju tačnost zapisnika o pretresanju, sasvim je jasno da uposlenici nadležnog policijskog organa koji vrši pretresanje, kao ni druge osobe angažovane po sličnom osnovu u policijskom organu koji ih dovodi pod formalni uticaj službenika, odnosno rukovoditelja policijskog organa koji postupa kao izvršitelj naredbe za pretresanje, ne mogu biti svjedoci pretresanja iz prostog razloga što se nalaze u odnosu zavisnosti od izvršitelja naredbe, a što predstavlja realnu smetnju da izvrše dužnost svjedoka pretresanja koju im daje odredba člana 74. stav 4. ZKP FBiH. Ispitani u svojstvu svjedoka na glavnom pretresu, M.O. i R.O. su izjavili da oni obavljaju stručno osposobljavanje pod mentorstvom službenika PU G. (volonteri), da su dužni postupati po naredbama svoga mentora i da, kako navodi svjedok R.O., nikada nisu prigovarali radu svojih mentora (na istovjetno pitanje je svjedok M.O. odbio da odgovori). Kod takvog stanja stvari, postavljanjem volontera koji su se nalazili na stručnom osposobljavanju u PU G. za svjedoke pretresanja, zahtjev iz odredbe člana 74. stav 4. ZKP FBiH je bio samo formalno zadovoljen, ali ne i suštinski, budući da takvi svjedoci, zbog svog odnosa zavisnosti prema pripadnicima PU G.,

među kojima su bili njihovi mentori čije naredbe su po vlastitim izjavama bili dužni izvršavati i od kojih im zavisi uspjeh stručnog osposobljavanja, nisu predstavljali „punoljetne građanine“ koji mogu da izvrše dužnosti koje im član 74. stav 4. ZKP FBiH dodjeljuje kao svjedocima pretresanja.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 020801 21 Kž 10 od 11.01.2022. godine)

20.

Osobe koje se ne mogu saslušati kao svjedoci – maloljetnik koji nije sposoban shvatiti značaj prava da ne mora svjedočiti - član 96. stav 1. tačka d) ZKP FBiH

ODREDBOM ČLANA 96. STAV 1. TAČKA D) ZKP FBIH PROPISANO JE DA SE NE MOŽE SASLUŠATI KAO SVJEDOK MALOLJETNA OSOBA KOJA S OBZIROM NA UZRASST I DUŠEVNU RAZVIJENOST NIJE SPOSOBNA SHVATITI ZNAČAJ PRAVA DA NE MORA SVJEDOČITI, PA JE ORGAN KOJI VODI POSTUPAK DUŽAN, U SVAKOM SLUČAJU KADA SE POJAVI SUMNJA U POGLEDU TAKVE SPOSOBNOSTI MALOLJETNOG SVJEDOKA, PRIJE SASLUŠANJA TOG SVJEDOKA ODNOSNO PRIJE UPOZORENJA U SMISLU ČLANA 97. STAV 2. ZKP FBIH, NA ODGOVARAJUĆI NAČIN UTVRDITI DA LI JE TAJ MALOLJETNI SVJEDOK SPOSOBAN SHVATITI ZNAČAJ PRAVA DA NE MORA SVJEDOČITI.

Iz obrazloženja:

„U vezi sa navedenim, opravdano se žalbama branitelja optuženih ukazuje, da maloljetni svjedoci I.S., I.V., I.K. i H.A. nisu upozoreni od strane ovlaštene službene osobe (koja je saslušala te svjedoke), u skladu sa članom 97. stav 2. ZKP FBiH, da mogu odbiti svjedočenje prema (tada osumnjičenoj) A.Š., koja je njihova majka. Dakle, iz audiovizuelnog snimka saslušanja tih svjedoka (koji predstavlja original zapisnika o saslušanju ovih svjedoka), slijedi da ovlaštena službena osoba nije dala takvo upozorenje, pa posljedično tome, to upozorenje i odgovor svjedoka nisu ni uneseni (konstatovani) u zapisnik, iako je zakonska obaveza ovlaštene službene osobe bila da postupa u skladu sa odredbom člana 97. stav 2. ZKP FBiH, te s obzirom na uzrast i duševnu razvijenost konkretnih maloljetnih svjedoka, utvrdi na odgovarajući način da li su sposobni da shvate značaj prava da ne moraju svjedočiti u odnosu na svoju majku, jer prema odredbi člana 96. stav 1. tačka d) ZKP FBiH, ne mogu biti saslušane kao svjedoci maloljetne osobe koje, s obzirom na uzrast i duševnu razvijenost, nisu sposobne da shvate značaj prava da ne moraju svjedočiti.

S druge strane, kako optuženi A.A. nije roditelj ili usvojitelj maloljetnih svjedoka I.S., I.V., I.K. i H.A., jasno je da se odredbe čl. 96. stav 1. tačka d) i 97. stav 2. ZKP FBiH, ne mogu primijeniti u odnosu na ovog optuženog. Dakle, svjedoci I.S., I.V., I.K. i H.A. nemaju svojstvo privilegovanog svjedoka u odnosu na optuženog A.A., pa tako, nije postojala ni obaveza organa koji vodi postupak da najprije utvrdi jesu li maloljetni svjedoci sposobni da shvate značaj prava da ne moraju svjedočiti prema optuženom A.A., kao i da sve navedene svjedoke pouči u skladu sa članom 97. stav 2. ZKP FBiH, da mogu odbiti svjedočenje prema ovom optuženom, pa su neprihvatljivi žalbeni navodi da iskazi iz istrage ovih svjedoka u odnosu na optuženog A.A., nisu mogli biti korišteni na glavnom pretresu.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 017273 20 Kž 10 od 03.11.2021. godine)

21.

Uviđaj – sadržina zapisnika o uviđaju – član 106. i 166. stav 3. ZKP FBiH

UVIĐAJ SE PREDUZIMA KADA JE ZA UTVRĐIVANJE NEKE VAŽNE ČINJENICE U POSTUPKU POTREBNO NEPOSREDNO OPAŽANJE, PA SE U ZAPISNIK O UVIĐAJU UNOSE PODACI KOJI SU REZULTAT TAKVOG NEPOSREDNOG OPAŽANJA ORGANA KRIVIČNOG POSTUPKA A NE I POSREDNA SAZNANJA O OKOLNOSTIMA KRIVIČNOG DJELA DO KOJIH JE ORGAN KOJI VRŠI UVIĐAJ DOŠAO PRILIKOM VRŠENJA UVIĐAJA.

Iz obrazloženja:

„Ne mogu se prihvatiti ni žalbeni navodi kojima kantonalni tužitelj ističe da iz zapisnika o uviđaju proizilazi da su u Fast food „B.“ ušla tri nepoznata muškarca, uz tvrdnju da te navode, iako se radi o objektivnom dokazu, sud ne komentariše. Ovo stoga, jer se uviđaj ... preduzima kada je za utvrđivanje ili razrješenje kakve važne činjenice u postupku potrebno neposredno opažanje, dok organ koji vrši uviđaj o tome sačinjava zapisnik. Kako je uviđaj u konkretnom slučaju obavljen nakon inkriminisanog događaja, stoga navodi iz zapisnika o uviđaju u kojem je konstatirano da su „u Fast food „B.“ ušla tri nepoznata muškarca“ nisu rezultat neposrednog opažanja, pa se oni nisu ni mogli uzeti u obzir od strane prvostepenog suda, niti poslužiti za utvrđenje neke odlučne činjenice, zbog čega se suprotni žalbeni navodi ocjenjuju neosnovanim.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 001169 22 Kž 3 od 21.09.2022. godine)

22.

Trajanje pritvora u istrazi – nemogućnost određivanja ili produženja pritvora u dužem trajanju od onog koji je predložio tužitelj - član 149. ZKP FBiH

PRITVOR SE U ISTRAZI ODREĐUJE/PRODUŽAVA TEMELJEM PRIJEDLOGA TUŽITELJA I U OKVIRIMA PRIJEDLOGA, PA SE IZ TOG RAZLOGA NE MOŽE ODREDITI/PRODUŽITI U TRAJANJU DUŽEM OD ONOG IZ PRIJEDLOGA.

Iz obrazloženja:

„Iz prijedloga tužitelja za produženje pritvora broj T09 0 KT 0176989 22 od 23.05.2022. godine, jasno proizilazi da se od prvostepenog suda traži produženje pritvora osumnjičenom u trajanju od 1 (jedan) mjesec iz osnova člana 146. tač. b) i c) ZKP FBiH. Nasuprot tome, iz izreke pobijanog rješenja proizilazi da je optuženom pritvor produžen za 2 (dva) mjeseca, pa se opravdano žalbom branitelja osumnjičenog ukazuje da je sud, donoseći pobijano rješenje, prekoračio prijedlog tužitelja za produženje pritvora. Ovo iz razloga što je sud pri odlučivanju o produženju pritvora temeljem prijedloga tužitelja, vezan takvim prijedlogom i ne može izlaziti izvan njegovog okvira ni u pogledu dužine trajanja pritvora u situaciji kada se u prijedlogu traži kraće trajanje pritvora od onog propisanog zakonom. S tim u vezi valja ukazati na odredbu člana 145. stav 4. koja zahtijeva da trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme, pa sud može, kada razmatra prijedlog tužitelja za produženje pritvora u pogledu njegovog trajanja, odrediti kraće trajanje pritvora od onog koje je sadržano u prijedlogu, dok

obrnuta situacija, kakva postoji i u konkretnom slučaju, ne daje ovlaštenje sudu da trajanje pritvora odredi u dužem periodu od onog kakav je sadržan u prijedlogu.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 041340 22 Kž od 09.06.2022. godine)

23.

Subjekti žalbe – ovlaštenje tužitelja na podnošenje žalbe zbog odluke o imovinskopravnom zahtjevu – član 308. i 311. ZKP FBiH

TUŽITELJ JE OVLAŠTEN DA PODNESE ŽALBU PROTIV PRVOSTEPENE PRESUDE ZBOG ODLUKE O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU.

Iz obrazloženja:

„Kantonalna tužiteljica u žalbi prigovara odluci suda iz pobijane presude u pogledu imovinskopravnog zahtjeva, kojim je na osnovu člana 212. stav 3. ZKP FBiH oštećeni doo „W.“ Sarajevo radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva upućen na parnicu, smatrajući da je za to trebalo obavezati optuženog N.E. da naknadi štetu oštećenom u iznosu od 6.073,00 KM.

Ovaj sud nalazi da se osnovano u žalbi kantonalne tužiteljice prigovara da su postojali uslovi da se optuženi N.E. obaveže da oštećenom doo „W.“ Sarajevo isplati iznos od 6.073,00 KM, koji iznos je i predstavnik oštećenog postavio u svom imovinskopravnom zahtjevu. Naime, neprihvatljivi su navodi iz pobijane presude da „podaci krivičnog postupka nisu pružili pouzdan osnov ko je prisvojio ostatak kupoprodajne cijene za koji je oštećena ova firma“. Ovo iz razloga što je pouzdano utvrđena šteta oštećenom u naprijed označenom iznosu, navedeni iznos od 6.073,00 KM je sadržan u izreci pobijane presude, a koji iznos je postavio i predstavnik ovog oštećenog, tako da nije bilo nikakvog razloga da se isti i ne dosudi u smislu člana 212. stav 3. ZKP FBiH.

Iz tog razloga je ovaj sud na osnovu člana 329. ZKP FBiH preinačio prvostepenu presudu u odluci o imovinskopravnom zahtjevu tako da se optuženi N.E. obavezuje da oštećenom doo „W.“ Sarajevo isplati iznos od 6.073,00 KM u roku od 30 dana od dostavljanja prepisa presude.

Ovom odlukom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine mijenja se stav iz ranijih odluka ovog suda (Rješenje ovog suda broj: 09 0 K 022243 15 Kž od 15.05.2014. godine i Presuda ovog suda broj: 09 0 K 023291 15 Kž 6 od 28.04.2016. godine), kojima je žalba kantonalne tužiteljice podnesena protiv presude zbog odluke o imovinskopravnom zahtjevu, odbačena kao nedopuštena. Prema tom stavu se smatralo da imovinskopravni zahtjev spada u domen imovinskog prava, da se radi o adhezivnom postupku koji se vodi u okviru krivičnog postupka i da imovinskopravni zahtjev može postaviti osoba koja je po propisima parničnog postupka aktivno legitimisana na podnošenje tužbe, pa da stoga tužitelj nema pravnog interesa da u tome učestvuje i da nije ovlašten na podnošenje žalbe.

Međutim, odredbom člana 308. stav 1. ZKP FBiH je propisano da žalbu mogu podnijeti stranke, branitelj i oštećeni. Iz navedene odredbe proizilazi da tužitelju nije uskraćeno pravo podnošenja žalbe ni iz jednog osnova pa time se ukazuje i na neodrživost ranijeg stava koji nije u skladu sa navedenom odredbom.

Nadalje, odredba člana 45. ZKP FBiH koja se odnosi na prava i dužnosti tužitelja, stav 2. tačka g) propisuje da tužitelj ima pravo i dužan je da utvrđuje činjenice potrebne za odlučivanje o imovinskopравnom zahtjevu u skladu sa članom 211. ovog Zakona. Stav 1. člana 211. ZKP FBiH propisuje da je tužitelj dužan prikupiti dokaze o imovinskopравnom zahtjevu vezanom za krivično djelo, a stav 2. propisuje da, tužitelj, odnosno sud će ispitati osumnjičenog/optuženog o činjenicama vezanim za prijedlog ovlaštene osobe.

Dakle, do promjene ranijeg stava kojim se tužitelju uskraćuje podnošenje žalbe zbog odluke o imovinskopравnom zahtjevu došlo je iz razloga što je ocijenjeno da bi odbacivanjem žalbe tužitelja podnesene protiv presude zbog odluke o imovinskopравnom zahtjevu tužitelju bilo uskraćeno pravo na podnošenje žalbe, iako sada ni jedna odredba procesnog zakona tužitelju ne zabranjuje izjavljivanje žalbe u tom pravcu. Pri tome, imajući u vidu ulogu tužitelja u krivičnom postupku u kome postupka i u ime oštećenog, te njegove obaveze u pogledu prikupljanja dokaza vezanim za imovinskopравni zahtjev, podnošenje žalbe tužitelju ne može se uskratiti neovisno od toga što i oštećeni ima pravo da podnese žalbu zbog odluke o imovinskopравnom zahtjevu. Iz svega navedenog proizilazi da tužitelj ima pravni interes da se postupak okonča na zakonit način, pa i u pogledu odluke o imovinskopравnom zahtjevu, dakle i interes da podnosi žalbu kako bi se ispoštovale zakonske odredbe kojima je cilj da se izvrši naknada štete oštećenom u krivičnom postupku, čime se opravdava izmijenjeni stav ovog suda u tom pogledu.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 126 0 K 162857 21 Kžž 2 od 29.07.2021. godine)

24.

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – povreda prava na odbranu - član 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH

POVRIJEĐENO JE PRAVO OSUMNJIČENOG NA ODBRANU I TIME UČINJENA BITNA POVREDA ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA D) ZKP FBiH PROPUSTOM SUDA DA U POSTUPKU ODLUČIVANJA O PRIJEDLOGU ZA PRODUŽENJE PRITVORA, NAKNADNI PODNESAK KANTONALNOG TUŽITELJA SA IZJAŠNENJEM O RAZLOZIMA USKRAĆIVANJA PRAVA BRANITELJA NA UVID U SPIS, KOJI U SUŠTINI PREDSTAVLJA DOPUNU PRIJEDLOGA ZA PRODUŽENJE PRITVORA, DOSTAVI ODBRANI NA IZJAŠNENJE ILI DA TIM POVODOM ODRŽI NOVO ROČIŠTE ZA IZJAŠNENJE STRANAKA I BRANITELJA JER JE TIME ODBRANI OSUMNJIČENOG USKRAĆENA MOGUĆNOSTI OSPORAVANJA NAVODA I ČINJENICA SADRŽANIH U TOM PODNESKU.

Iz obrazloženja:

„Suprotno ovakvom žalbenom ukazivanju branioca, iz obrazloženja osporenog rješenja iznesenog na strani 5. i 6. proizilazi da je prvostepeni sud postupajući po uputama iz rješenja Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 032598 22 Kž 4 od 10.06.2022. godine u vezi davanja razloga za stav o prijedlogu kantonalnih tužiteljica da se odbrani uskrati uvid u dokaze radi zaštite cilja istrage, od tužilaštva pribavio obrazloženje za predmetni prijedlog u kome su navedeni razlozi koji prema stajalištu tužilaštva opravdavaju primjenu člana 61. stav 1. ZKP FBiH tj. da se odbrani osumnjičenog T.M. uskrati uvid u dokaze radi zaštite cilja istrage. U vezi predmetnog očitovanja kantonalnog tužilaštva sud je na strani 6. u drugom i trećem pasusu dao razloge zbog kojih je prijedlog kantonalnih tužiteljica usvojio, pa je time (suprotno tvrdnji branioca) i odlučio

da u konkretnom slučaju ima mjesta primjeni odredbi člana 61. stav 1. ZKP FBiH u odnosu na sve dokaze koji su dostavljeni uz prijedlog za produženje pritvora. Iz naprijed iznesenog, suprotno tvrdnji branioca, proizilazi da u osporenom rješenju nije učinjena bitna povreda krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.

Nasuprot navedenom, pogriješio je prvostepeni sud kada podnesak kantonalnog tužilaštva od 27.06.2022. godine (u kome je dato obrazloženje za primjenu člana 61. stav 1. ZKP FBiH, a sve po uputi iz ukidnog rješenja Vrhovnog suda FBiH od 10.06.2022. godine) nije dostavio odbrani na izjašnjenje odnosno tim povodom nije održao novo ročište, na koji način je u vezi navoda i činjenica sadržanim u predmetnom podnesku kantonalnih tužiteljica odbrana osumnjičenog uskraćena da da odgovor. Osnovano se u žalbi branioca ukazuje da je takvim postupanjem prvostepenog suda učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH, odnosno da je povrijeđeno jedno od temeljnih načela krivičnog postupka iz člana 6. stav 2. ZKP FBiH, te da je time povrijeđeno i pravo na odbranu osumnjičenog M.T.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 032598 22 Kž 6 od 13.07.2022. godine)

25.

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka - povreda prava na odbranu - član 312. stav 1. tačka d) ZKP FBiH

POVRIJEĐENO JE PRAVO OPTUŽENOG NA ODBRANU I TIME UČINJENA BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA D) ZKP FBiH KADA JE SUD PROPUSTIO DA SE U OBRAZLOŽENJU PRESUDE IZJASNI O PRIGOVORU BRANITELJA ISTAKNUTOM NA GLAVNOM PRETRESU DA JE NALAZ I MIŠLJENJE VJEŠTAKA NEZAKONIT DOKAZ.

Iz obrazloženja:

„Žalbama braniteljica optuženog N.B., advokata S.G. i V.V., kao i žalbom branitelja optuženog E.K., advokata S.N. i N.A. se ukazuje da su odbrane ovih optuženih istakle prigovore zakonitosti na Nalaz i mišljenje vještaka Ć.D.. Konkretno, predmetni nalaz je sačinjen dana 20.04.2013. godine i isti se temelji na finansijskoj dokumentaciji pribavljenoj od banaka, međutim ta finansijska dokumentacija od banaka, kako to proizilazi iz naredbi sudije za prethodni postupak, je pribavljena u junu 2014. godine (dakle, gotovo godinu i tri mjeseca nakon što je vještak sačinio svoj nalaz i mišljenje). Kako je dakle, Nalaz vještaka sačinjen dana 20.04.2013. godine, a dokumentacija iz banaka pribavljena 2014. godine, slijedi da je, kako branitelji smatraju, vještak sačinio Nalaz i mišljenje na dokumentaciji koja je pribavljena suprotno odredbi člana 86. ZKP FBiH - bez naredbe suda. Međutim, prvostepeni sud se nije ni osvrnuo na ovaj prigovor branitelja, zbog čega su učinjene bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačke d) i k) ZKP FBiH.

Naprijed istaknuti žalbeni navodi branitelja optuženih N.B. i E.K. su osnovani. Iz spisa predmeta slijedi da su branitelji ovih optuženih isticali naprijed navedeni prigovor. Međutim, iz obrazloženja pobijane presude slijedi da se prvostepeni sud uopšte nije očitovao na navedeni prigovor. Stoga se osnovano žalbama ukazuje da je takvim postupanjem prvostepenog suda povrijeđeno pravo na odbranu njihovih branjenika jer se sud nije osvrnuo na pomenuti stav odbrane i da je uslijed toga učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312.

stav 1. tačka d) ZKP FBiH. Pored ove bitne povrede odredaba krivičnog postupka, učinjena je i bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH budući da pobijana presuda ne sadrži razloge o ovoj odlučnoj činjenici.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 021092 21 Kž 2 od 18.11.2021. godine)

26.

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka - nepotpuno riješen predmet optužbe - član 312. stav 1. tačka h) ZKP FBiH

KADA JE OPTUŽENOM STAVLJENO NA TERET DA JE UČINIO PRODUŽENO KRIVIČNO DJELO, POTREBNO JE IZREKOM PRESUDE ODLUČITI O SVIM RADNJAMA UČINJENJA KOJE SE OPTUŽENOM STAVLJAJU NA TERET, PA PRESUDOM NIJE U POTPUNOSTI RIJEŠEN PREDMET OPTUŽBE I TIME JE UČINJENA BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA H) ZKP FBiH, UKOLIKO SUD IZREKOM PRESUDE ODLUČI SAMO O ONIM RADNJAMA UČINJENJA ZA KOJE NALAZI UTVRĐENIM DA IH JE OPTUŽENI UČINIO ALI NE I O RADNJAMA OPTUŽENOG ZA KOJE SMATRA DA NEMA DOKAZA DA IH JE OPTUŽENI UČINIO A KOJE RADNJE, SAME PO SEBI, IMAJU OBILJEŽJE KRIVIČNOG DJELA.

Iz obrazloženja:

„ Kod takvog stanja u spisu ovaj sud nalazi da se osnovano u žalbi kantonalnog tužitelja tvrdi da prvostepeni sud pobijanom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe. Naime, tužiteljstvo je optuženog A.P., tačkom 2. optužnice optužilo da je učinio produženo krivično djelo Krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 1., u vezi sa članom 55. KZ FBiH. Odredba člana 55. stav 2. KZ FBiH određuje da je produženo krivično djelo učinjeno kada je učinitelj s umišljajem učinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela koja, s obzirom na način izvršenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu, a prema odredbi stava 3. istog člana navedenog zakona, kada se radi o produženom krivičnom djelu istih zakonskih obilježja sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za to krivično djelo a ako se radi o istovrsnim krivičnim djelima sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za najteže od tih djela. U konkretnom slučaju optuženom A.P. je izmijenjenom optužnicom stavljen na teret da je učinio više istih krivičnih djela koja s obzirom na način učinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu. Prvostepeni sud nalazi da je optuženi učinio samo jednu krivičnopravnu radnju kojom su ostvareni svi bitni elementi bića krivičnog djela Krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 1. KZ FBiH za koje krivično djelo je optuženog i oglasio krivim, dok o drugim krivičnopravnim radnjama opisanim u tački 2. optužnice, za koje prvostepeni sud nalazi da nema dokaza da ih je učinio optuženi, iako se radi o radnjama koje, same po sebi, sadrže obilježje krivičnog djela, prvostepeni sud izrekom presude uopće nije odlučio.

Dakle, prvostepeni sud izrekom pobijane presude uopće nije odlučio o tome da li je optuženi učinio druge krivičnopravne radnje za koje je optužen tačkom 2. optužnice zbog čega mu je i stavljen na teret da je učinio produženo krivično djelo Krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 1., u vezi sa članom 55. KZ FBiH pa se osnovanim ukazuje žalbena tvrdnja kantonalnog tužitelja da pobijanom presudom nije potpuno riješen predmet optužbe u odnosu

na tačku 2. optužnice i da je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka h) ZKP FBiH. Naime, imajući u vidu da je optuženom stavljeno na teret, tačkom 2. optužnice, da je počinio produženo krivično djelo Krivotvorenje službene isprave iz člana 389. stav 1., u vezi sa članom 55. KZ FBiH, a da prvostepeni sud nalazi utvrđenim da je optuženi učinio samo jednu krivičnoppravnu radnju (od ukupno 22 radnje za koje je optužen) za koju ga je oglasio krivim, onda nije dovoljno, kako navodi prvostepeni sud u obrazloženju svoje presude, zbog nedostatka dokaza iz činjeničnog opisa iz izmijenjene optužnice samo izostaviti sve ostale radnje izvršenja, obzirom da se u smislu člana 295. stav 1. ZKP FBiH presuda odnosi na djelo odnosno djela koja su predmet optužbe sadržane u potvrđenoj odnosno na glavnom pretresu izmijenjenoj optužnici, što je u konkretnom predmetu izostalo.

Iz naprijed iznesenih razloga ovaj sud nalazi da su osnovani, po svojoj sadržini, istovjetni žalbeni navodi branitelja optuženog u kojima tvrdi da je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka h) ZKP FBiH i da prvostepeni sud pobijanom presudom nije u potpunosti riješio optužbu iz tačke 2. izmijenjene optužnice, jer, kako branitelj navodi u žalbi, sud optuženog nije ni oslobodio ni osudio za dio činjeničnog opisa, nego samo izostavio sve druge datume, a optuženog oglasio krivim za unošenje neistinitih podataka za dan 01.04.2017. godine.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01 0 K 013572 20 Kž od 30.09.2021. godine)

27.

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – zasnivanje presude na dokazu na kome se prema odredbama ZKP FBiH ne može zasnivati presuda - član 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH

UČINJENA JE BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA I) ZKP FBiH KADA JE PRESUDA ZASNOVANA NA NALAZU I MIŠLJENJU SUDSKOG VJEŠTAKA EKONOMSKE STRUKE, KOJI JE, U SMISLU ČLANA 11. STAV. 3. ZKP FBiH, NEZAKONIT DOKAZ JER SE ZASNIVAO NA IZJAVAMA OPTUŽENOG KOJE SU PRIBAVLJENE PROTIVNO ODREDBAMA ČLANA 92. STAV 2. TAČ. A) I C) ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

„Polazeći od navedenog, osnovano braniteljica prigovara da su izjašnjenje optuženog od 30.05.2016. godine, kao i navedeni izvodi otvorenih računa koje je sačinio optuženi, a na kojim je zasnovan nalaz i mišljenje sudskog vještaka ekonomske struke S.N., pribavljeni protivno članu 92. stav 2. tač. a) i c) ZKP FBiH.

Naime, u okviru disciplinskog postupka su, kako i braniteljica navodi, ovlaštteni predstavnici oštećenog tražili od optuženog da dostavi izjašnjenje vezano za navode iz prijave za izvršenje povreda radnih dužnosti, pa ukoliko ne dostavi takvo izjašnjenje, smatrat će se da je izvršio te povrede radne dužnosti. Nakon što je optuženi dao takvo izjašnjenje od 30.05.2016. godine, ono je korišteno kao dokaz na glavnom pretresu i na tom izjašnjenju je zasnovan nalaz i mišljenje pomenutog vještaka ekonomske struke. To izjašnjenje, po svom sadržaju, predstavlja izjavu optuženog koja se odnosi na činjenice i okolnosti koje su opisane u činjeničnom opisu predmetnog krivičnog djela, ali takva izjava data je bez pouka propisanih odredbom člana 92. stav 2. tač. a) i c) ZKP FBiH, o pravu osumnjičenog da sebe ne inkriminira, koje mu u krivičnom

postupku pripada, a sve kako bi se takva izjava mogla koristiti u krivičnom postupku, odnosno da bi se na takvoj izjavi, shodno članu 92. stav 6. ZKP FBiH, mogla zasnivati sudska odluka. Prema tome, korištenjem navedene izjave optuženog od 30.05.2016. godine u krivičnom postupku, povrijeđeno je njegovo pravo da sebe ne inkriminira, jer je takva izjava pribavljena protivno članu 92. stav 2. tač. a) i c) ZKP FBiH.

S obzirom da je ta izjava odnosno izjašnjenje optuženog od 30.05.2016. godine nezakonit dokaz, onda je po principu „plodova otrovne voćke“ u smislu člana 11. stav 3. ZKP FBiH, nalaz i mišljenje sudskog vještaka ekonomske struke S.N. (njegov pismeni nalaz i mišljenje kao i iskaz ovog sudskog vještaka dat na glavnom pretresu), nezakonit dokaz, jer se zasniva na tom dokazu, odnosno jer je dobijen na osnovu takvog dokaza. Slijedom toga, kako je pobijana presuda zasnovana na nalazu i mišljenju sudskog vještaka ekonomske struke S.N., kao nezakonitom dokazu, time je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog iz člana 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH, zbog čega se osnovanim ukazuju žalbeni navodi braniteljice, istaknuti u ovom pravcu.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 K 010755 21 Kž od 17.11.2021. godine)

28.

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – prekoračenje optužbe – član 312. stav 1. tačka j) ZKP FBiH

OPTUŽBA JE PREKORAČENA I UČINJENA JE BITNA POVREDA ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA J) ZKP FBiH KADA JE IZREKOM PRESUDE OPTUŽENI OGLAŠEN KRIVIM ZA KRŠENJE I ONIH PROPISA ZA KOJE SE TERETIO POTVRĐENOM OPTUŽNICOM ALI NE I NA GLAVNOM PRETRESU IZMIJENJENOM OPTUŽNICOM.

Iz obrazloženja:

„Odredbom člana 295. stav 1. ZKP FBiH je propisana vezanost presude za optužbu, tj. da se presuda može odnositi samo na osobu koja je optužena i samo na djelo koje je predmet optužbe sadržane u potvrđenoj, odnosno na glavnom pretresu izmijenjenoj optužnici. U konkretnom slučaju je kantonalna tužiteljica, kako to proizilazi iz spisa predmeta, na glavnom pretresu dana 19.03.2020. godine izmijenila optužnicu na način da je iz činjeničnog opisa djela koje je optuženim stavljeno na teret ispustila „propuštanje dužnosti nadzora“ kao radnju izvršenja djela koja im je ranijom optužnicom (izmijenjenom na glavnom pretresu dana 26.10.2017. godine) stavljena na teret, kao i da je iz optužnice izostavila postupanje suprotno odredbama članova 108. stav 1. i 3., 109. tačka 6. i 110. stav 3. Statuta „XY“ d.d. Z., što se optuženima također ranijom optužnicom stavljalo na teret. Međutim, u izreci pobijane presude prvostepeni sud zanemaruje opisanu izmjenu optužnice na glavnom pretresu od 19.03.2020. godine i donosi presudu u čiju izreku preuzima činjenični opis djela iz optužnice izmijenjene na glavnom pretresu od 26.10.2017. godine, a u koji je uključena i radnja propuštanja dužnosti nadzora, kao i postupanje suprotno odredbama članova 108. stav 1. i 3., 109. tačka 6. i 110. stav 3. Statuta „XY“ d.d. Z.. Iz navedenog slijedi da je prvostepeni sud u izreku presude dodao i prethodno opisane radnje izvršenja krivičnog djela (propuštanje dužnosti nadzora i postupanje suprotno odredbama članova 108. stav 1. i 3., 109. tačka 6. i 110. stav 3. Statuta „XY“ d.d. Z.) koje optužnicom izmijenjenom na glavnom pretresu od 19.03.2020. godine nisu bile stavljene na teret optuženima, pa se pobijana presuda ne odnosi na djelo koje je predmet optužbe sadržane

u izmijenjenoj optužnici, na koji način je prvostepeni sud prekoračio optužbu, na što je opravdano ukazano u žalbi kantonalne tužiteljice. Postupajući na opisani način prvostepeni sud je počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka j) ZKP FBiH.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 K 008426 20 Kž 2 od 26.10.2021. godine)

29.

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka - izreka presude nerazumljiva - član 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH

IZREKA PRESUDE KOJOM JE OPTUŽENI OGLAŠEN KRIVIM ZA KRIVIČNO DJELO ZLOUPOTREBA POLOŽAJA ILI OVLAŠTENJA IZ ČLANA 383. STAV 3. U VEZI SA STAVOM 1. KZ FBiH, UČINJENO PREKORAČENJEM GRANICA SLUŽBENIH OVLAŠTI JE NERAZUMLJIVA I TIME JE UČINJENA BITNA POVREDA ODREDAVA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZKP FBiH, KADA ČINJENIČNI OPIS DJELA U IZRECI PRESUDE NE SADRŽI OPIS OVLAŠTENJA OPTUŽENOG KOJE JE PREKORAČIO NITI SADRŽAJ BLANKETNIH PROPISA KOJE JE ON PREKRŠIO PREDUZIMANJEM KONKRETNIH RADNJI UČINJENJA ZA KOJE JE OGLAŠEN KRIVIM PRVOSTEPENOM PRESUDOM.

Iz obrazloženja:

„Nadalje, žalbom braniteljice optuženog N.B., advokata V.V. se ukazuje da je njen branjenik oglašen krivim za prekoračenje svojih ovlaštenja. Međutim izreka pobijane presude ne sadrži opis granica ovlaštenja u odnosu na propise koje su prekršeni, niti je u izreci opisan sadržaj blanketnih propisa koje je njen branjenik kao zamjenik direktora prekoračio, naročito u odnosu na N.Č. koji je bio generalni direktor. Zbog navedenog je izreka presude nerazumljiva i učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.

Ovi žalbeni navodi braniteljice optuženog N.B. su osnovani.

Iz izreke pobijane presude slijedi da je optuženi N.B. oglašen krivim da je „...zajedno sa N.Č. prekoračivao svoja ovlaštenja u pogledu plasiranja novčanih sredstava MKF L., koja su bila višak prihoda nad rashodima, postupajući suprotno odredbama člana 4., 15. stav 1. i 39. Zakona o MKO, člana 41. stav 3. Zakona o udruženjima i fondacijama i člana 45. i 47. Statuta MKO L. broj ... od ... godine, jer viškove sredstava nisu investirali u obavljanju mikrokreditne djelatnosti, nego su sredstva indirektno raspodjeljivali povezanim pravnim licima...“

U članu 4. Zakona o mikrokreditnim organizacija (Zakon o MKO) je propisano da je mikrokredit kredit koji se može odobriti u najvećem iznosu do 50.000,00 KM od mikrokreditnog društva ili do 10.000,00 KM od mikrokreditne fondacije. Članom 15. stav 1. istog zakona je propisano da mikrokreditna organizacija može obavljati samo poslove odobravanja mikrokredita kao osnovnu djelatnost upisanu u sudski registar odnosno registar fondacija. Članom 39. istog zakona je propisano da je višak prihoda nad rashodima mikrokreditna fondacija dužna investirati u obavljanje mikrokreditne djelatnosti sukladno ovom Zakonu. U članu 41. stav 3. Zakona o udruženjima i fondacijama je propisano da su članovi organa udruženja ili fondacije dužni osigurati da se svi pravni poslovi udruženja ili fondacije zaključuju po tržišnoj vrijednosti, ili po uvjetima koji su povoljniji za udruženje ili fondaciju. Članom 45. Statuta MKO L. je propisano da L. MKF neće izvršiti bilo kakav pravni

posao u kojem bi platila, odnosno naplatila iznos značajno različit od razumne tržišne vrijednosti robe ili usluga koje L. MKF u zaključenom pravnom poslu prima, odnosno daje, a u članu 47. Statuta je određeno da će L. MKF poslovati sa povezanim licima isključivo pod uslovima i na način propisanim članom 4. Zakona i podzakonskim aktima Agencije.

Iz naprijed citiranog dijela izreke pobijane presude, slijedi da je opisana samo radnja koja se odnosi na član 39. Zakona o MKO. Međutim, optuženi N.B. je oglašen krivim da je prekršio sve naprijed navedene propise. Imajući u vidu navedeno, osnovano se žalbom braniteljice optuženog N.B. ukazuje da u izreci pobijane presude nisu sadržajno opisana ovlaštenja optuženog B. niti radnje kojima je on prekoračivao ta ovlaštenja postupajući suprotno odredbama članova 4., 15. stav 1. Zakona o MKO, 41. stav 3. Zakona o udruženjima i fondacijama i članovima 45. i 47. Statuta MKO L. broj ... od ... godine. Zbog navedenog je izreka pobijane presude nerazumljiva i učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 021092 21 Kž 2 od 18.11.2021. godine)

30.

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka - izreka presude nerazumljiva - član 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH

IZREKA PRESUDE JE NERAZUMLJIVA JER NE SADRŽI SVE ŠTO JE POTREBNO DA SE DJELO OPTUŽENOG ODREDI KADA JE U ČINJENIČNOM OPISU DJELA U IZRECI PRESUDE KOJOM JE OPTUŽENI OGLAŠEN KRIVIM ZA KRIVIČNO DJELO ZLOUPOTREBA POLOŽAJA ILI OVLAŠTENJA IZ ČLANA 383. STAV 3. U VEZI SA STAVOM 1. KZ FBiH, NAVEDENO DA JE OPTUŽENI PREKORAČIO SVOJA OVLAŠTENJA KRŠEĆI VIŠE RAZLIČITIH PROPISA, A U TOM OPISU NISU NAVEDENE KONKRETNE RADNJE OPTUŽENOG U KOJIMA SE OGLEDA KRŠENJE TIH PROPISA.

Iz obrazloženja:

„Iz izreke pobijane presude slijedi da je optuženi N.B. oglašen krivim da je „...zajedno sa N.Č. prekoračivao svoja ovlaštenja u pogledu plasiranja novčanih sredstava MKF L., koja su bila višak prihoda nad rashodima, postupajući suprotno odredbama člana 4., 15. stav 1. i 39. Zakona o MKO, člana 41. stav 3. Zakona o udruženjima i fondacijama i člana 45. i 47. Statuta MKO L. ... od 07.02.2008. godine, jer viškove sredstava nisu investirali u obavljanju mikrokreditne djelatnosti, nego su sredstva indirektno raspodjeljivali povezanim pravnim licima...“

U članu 4. Zakona o mikrokreditnim organizacija (Zakon o MKO) je propisano da je mikrokredit kredit koji se može odobriti u najvećem iznosu do 50.000,00 KM od mikrokreditnog društva ili do 10.000,00 KM od mikrokreditne fondacije. Članom 15. stav 1. istog zakona je propisano da mikrokreditna organizacija može obavljati samo poslove odobravanja mikrokredita kao osnovnu djelatnost upisanu u sudski registar odnosno registar fondacija. Članom 39. istog zakona je propisano da je višak prihoda nad rashodima mikrokreditna fondacija dužna investirati u obavljanje mikrokreditne djelatnosti sukladno ovom Zakonu. U članu 41. stav 3. Zakona o udruženjima i fondacijama je propisano da su članovi organa udruženja ili fondacije dužni osigurati da se svi pravni poslovi udruženja ili fondacije zaključuju po tržišnoj vrijednosti, ili po uvjetima koji su povoljniji za udruženje ili

fondaciju. Članom 45. Statuta MKO L. je propisano da L. MKF neće izvršiti bilo kakav pravni posao u kojem bi platila, odnosno naplatila iznos značajno različit od razumne tržišne vrijednosti robe ili usluga koje L. MKF u zaključenom pravnom poslu prima, odnosno daje, a u članu 47. Statuta je određeno da će L. MKF posloovati sa povezanim licima isključivo pod uslovima i na način propisanim članom 4. Zakona i podzakonskim aktima Agencije.

Iz naprijed citiranog dijela izreke pobijane presude, slijedi da je opisana samo radnja koja se odnosi na član 39. Zakona o MKO. Međutim, optuženi N.B. je oglašen krivim da je prekršio sve naprijed navedene propise. Imajući u vidu navedeno, osnovano se žalbom braniteljice optuženog N.B. ukazuje da u izreci pobijane presude nisu sadržajno opisana ovlaštenja optuženog B. niti radnje kojima je on prekoračivao ta ovlaštenja postupajući suprotno odredbama članova 4., 15. stav 1. Zakona o MKO, 41. stav 3. Zakona o udruženjima i fondacijama i članovima 45. i 47. Statuta MKO L. ... od 07.02.2008. godine. Zbog navedenog je izreka pobijane presude nerazumljiva i učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 021092 21 Kž 2 od 18.11.2021. godine)

31.

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka - izreka presude protivrječna njenim razlozima - član 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH

IZREKA POBIJANE PRESUDE JE PROTIVRJEČNA NJENIM RAZLOZIMA I UČINJENA JE BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA K) ZKP FBiH, KADA SU IZREKOM PRESUDE OPTUŽENI OGLAŠENI KRIVIM DA SU PREKORAČILI GRANICE SVOJIH OVLAŠTENJA, A PRVOSTEPENI SUD JE U OBRAZLOŽENJU ZAKLJUČIO DA SU OPTUŽENI UČINILI KRIVIČNA DJELA ISKORIŠTAVANJEM SVOJIH OVLAŠTENJA.

Iz obrazloženja:

„Također, osnovano se žalbama branitelja optuženog Z.S., advokata J.M. te optuženog E.K., advokata S.N. i N.A. ukazuje da je izreka pobijane presude protivrječna njenim razlozima i da je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH, jer je prvostepeni sud na strani 117. obrazloženja pobijane presude naveo prilikom obrazlaganja umišljaja da su optuženi krivično djelo počinili sa direktnim umišljajem iskorištavanjem položaja (navodeći pri tom u čemu se ogleda radnja iskorištavanja), iako su oglašeni krivim za prekoračenje svojih ovlaštenja.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 021092 21 Kž 2 od 18.11.2021. godine)

32.

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka – nepravilno primjenjivanje u toku glavnog pretresa odredaba ZKP FBiH o vještačenju – član 312. stav 2. u vezi sa članom 111. i 115. ZKP FBiH

TRETIRANJE NA GLAVNOM PRETRESU I U PRESUDI IZVJEŠTAJA VJEŠTAKA KAO NALAZA I MIŠLJENJA VJEŠTAKA IAKO TAJ IZVJEŠTAJ NIJE BIO SAČINJEN U

SKLADU SA ČLANOM 111. I 115. ZKP FBiH PREDSTAVLJA BITNU POVREDU ODREDBA IZ ČLANA 312 STAV 2. ZKP FBiH U VEZI SA ČLANOVIMA 111. I 115. ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

„Iz naredbe Kantonalnog tužiteljstva u ... broj ... od ... godine, proizilazi da je Federalnoj upravi policije Federalnoj istražnoj službi kriminalističke policije Sarajevo, naloženo da odredi analitičara koji će sačiniti analizu i izradu šematskih prikaza komunikacija osumnjičenih i drugih lica, na osnovu relevantnih listinga telekom operatera i presretnutih komunikacija u analitičkom programu I2 Analysts note book. U naredbi kantonalnog tužiteljstva, pod tačkom IV, jasno je naznačeno da traženom analizom treba obuhvatiti odlazno dolazne pozive, odlazno dolazne SMS poruke sa datumom, vremenom i trajanjem određenog poziva za brojeve telefona koji su predmet pomenute naredbe, tekstualnu analizu i objašnjenje šematskih prikaza, kao i bazne stanice. Iz propratnog akta Federalne uprave policije Federalne istražne službe kriminalističke policije Sarajevo broj ... od ... godine, označenog kao „Analitičko šematski prikazi“, proizilazi da je federalna uprava policije kojoj je povjereno vještačenje, postupajući po naredbi tužiteljstva za provođenje vještačenja, uz naznaku „produkt analize“, kantonalnom tužiteljstvu dostavila u elektronskoj formi CD sa šematskim prikazima komunikacija i uz priloženi CD dostavila materijal koji je dostavljen na vještačenje, koji CD sa šematskim prikazima komunikacija je kantonalno tužiteljstvo, kako to proizilazi i iz žalbenih navoda branitelja optuženih A.S. i Dž.H., uz dokaze priložene uz optužnicu dostavilo odbrani optuženih. Pregledom od strane ovog suda CD sa šematskim prikazima komunikacija, koji je po naredbi za vještačenje dostavljen kantonalnom tužiteljstvu od strane federalne uprave policije uz propratni akt od ... godine, proizilazi da navedeni šematski prikaz sadrži grafičke prikaze komunikacija određenih pretplatničkih brojeva obavljenih putem određenih baznih stanica (obim, količinu, učestalost) i kretanje SIM kartica po telefonskim uređajima odnosno po IMEI brojevima brojeva, ali da isti ne sadrži analizu i objašnjenje navedenih komunikacija, iako je to bilo naloženo tačkom IV naredbe za vještačenje.

Odredbom člana 111. ZKP FBiH je propisano da je osoba koju tužitelj, odnosno sud odredi za vještaka, dužna tužitelju, odnosno sudu dostaviti svoj izvještaj koji sadrži: dokaze koje je pregledao, obavljene testove, nalaz i mišljenje do kojeg je došao i sve druge relevantne podatke koje vještak smatra potrebnim za pravednu i objektivnu analizu, kao i da će vještak detaljno obrazložiti kako je došao do određenog mišljenja. Imajući u vidu da vještak za telekomunikacije S.B., koji je kao analitičar ispred federalne uprave policije kojoj je povjereno vještačenje određen za vještaka u predmetnoj stvari, nije postupio u cijelosti po nalogu tužiteljstva za vještačenje, jer uz izrađeni šematski prikaz komunikacija, nije sačinio i nadležnom tužiteljstvu dostavio analizu navedenog prikaza (prema podatcima u spisu vještak je na pretresima pred prvostepenim sudom održanim dana ... godine i ... godine u direktnom i unakrsnom ispitivanju dao određena pojašnjenja šematskog prikaza komunikacija), nalaz i mišljenje vještaka S.B. je sačinjen protivno citiranoj odredbi člana 111. ZKP FBiH i člana 115. ZKP FBiH. Stoga je tretiranjem materijala dostavljenog od strane vještaka S.B. kao nalaza i mišljenja, uz činjenicu da nije postupljeno u skladu sa datom naredbom za vještačenje, učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. u vezi sa članom 111. i 115. ZKP FBiH, jer je nepravilna primjena pomenutih zakonskih odredbi, s obzirom da se pobijana presuda zasniva i na nepotpunom izvještaju vještaka S.B., mogla biti od uticaja na pravilnost i zakonitost pobijane presude.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 029741 20 Kž 20 od 27.01.2022. godine)

33.

Zabrana *reformatio in peius* – unošenje u činjenični opis djela činjenica i okolnosti koje predstavljaju zakonska obilježja krivičnog djela - član 322. ZKP FBiH

KADA TUŽITELJ NA PRETRESU PRED DRUGOSTEPENIM SUDOM IZMIJENI OPTUŽNICU UNOSEĆI U ČINJENIČNI OPIS DJELA NAVODE KOJI PREDSTAVLJAJU KONSTITUTIVNE ELEMENTE KRIVIČNOG DJELA ZA KOJE SE OPTUŽENI TERETIO OPTUŽNICOM A KOJE NAVODE NIJE SADRŽAVALA PRVOBITNO PODNESENA I POTVRĐENA OPTUŽNICA, A ŽALBA KANTONALNOG TUŽITELJA PROTIV PRVOSTEPENE PRESUDE JE BILA PODNESENA SAMO ZBOG ODLUKE O KAZNI, OGLAŠAVANJE OPTUŽENOG U PONOVLJENOM POSTUPKU KRIVIM ZA TO KRIVIČNO DJELO UČINJENO RADNJAMA NAVEDENIM U IZMIJENJENOJ OPTUŽNICI, PREDSTAVLJALO BI KRŠENJE ODREDBE ČLANA 322. ZKP FBiH O ZABRANI *REFORMATIO IN PEIUS*, PA SE NAVEDENA ZABRANA *REFORMATIO IN PEIUS* IMA SMATRATI OKOLNOŠĆU KOJA ISKLJUČUJE KRIVIČNO GONJENJE OPTUŽENOG ZA TO KRIVIČNO DJELO.

Iz obrazloženja:

„S druge strane, ovaj sud je, nalazeći da postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje optuženog u smislu člana 298. tačka e) ZKP FBiH, odbio optužbu da je on učinio krivično djelo Neovlašteno nabavljanje, držanje i prodaja oružja i bitnih dijelova za oružje iz člana 72. stav 1. Zakona o oružju i municiji Tuzlanskog kantona, kako je to činjenično opisano pod tačkom 2. izreke pobijane presude. Ovu odluku sud je donio iz sljedećih razloga:

Naime, optuženom se pod tačkom 2. prvobitno podnesene i potvrđene optužnice stavljalo na teret da je učinio krivično djelo Nedoizvoljeno držanje oružja ili eksplozivnih materija iz člana 371. stav 1. KZ FBiH, za koje krivično djelo ga je prvostepeni sud presudom broj 03 0 K 018804 19 K od 21.02.2020. godine oglasio krivim i osudio, koja presuda je ukinuta od strane ovog suda rješenjem broj 03 0 K 018804 20 Kž 9 od 23.09.2020. godine i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje. U ponovnom suđenju, prvostepeni sud je presudom broj 03 0 K 018804 20 K 2 od 23.11.2020. godine, ponovno optuženog oglasio krivim i osudio za navedeno krivično djelo, pa je i ta presuda, rješenjem ovog suda broj 03 0 K 018804 20 Kž 12 od 03.03.2021. godine ukinuta i određeno održavanje pretresa pred ovim sudom. Na pretresu pred ovim sudom, federalni tužitelj je izmijenio optužnicu u odnosu na navedeno krivično djelo, tako što je djelimično izmijenio činjenični opis tog krivičnog djela, te ga pravno kvalifikovao kao krivično djelo Neovlašteno nabavljanje, držanje i prodaja oružja i bitnih dijelova za oružje iz člana 72. stav 1. Zakona o oružju i municiji Tuzlanskog kantona, umjesto ranijeg krivičnog djela Nedoizvoljeno držanje oružja ili eksplozivnih materija iz člana 371. stav 1. KZ FBiH. Važno je istaći da je kantonalni tužitelj, žalbom pobijao prednje prvostepene presude (koje su ukinute djelimičnim uvažavanjem žalbe branitelja optuženog) samo zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji. Imajući to u vidu, ovaj sud je našao osnovanim istaknute prigovore odbrane optuženog, da federalni tužitelj nije mogao izmijeniti optužnicu na pretresu pred ovim sudom, na način na koji je to učinio.

Naime, federalni tužitelj je na pretresu pred ovim sudom unoseći u činjenični opis djela navode „iako je bio svjestan i znao da se radi o poluautomatskom vatrenom oružju za koje ne posjeduje

važecu ispravu nadležne policijske uprave“, kao i navode „...nabavio i nosio..“, što predstavlja konstitutivne elemente krivičnog djela iz izmijenjene optužnice, a koje navode nije sadržavala prvobitno podnesena i potvrđena optužnica, u optužnicu unio novu kriminalnu količinu, odnosno radnje koje optuženom nisu bile stavljene na teret prvobitnom optužnicom. Pošto je žalba kantonalnog tužitelja protiv prvostepene presude bila podnesena samo zbog odluke o kazni, oglašavanje optuženog krivim za krivično djelo Neovlašteno nabavljanje, držanje i prodaja oružja i bitnih dijelova za oružje iz člana 72. stav 1. Zakona o oružju i municiji Tuzlanskog kantona, učinjeno radnjama navedenim u izmijenjenoj optužnici, a koje nije sadržavala prvobitna optužnica, predstavljalo bi kršenje odredbe člana 322. ZKP FBiH o zabrani *reformatio in peius*, prema kojoj, ako je podnesena žalba samo u korist optuženog presuda se ne smije izmijeniti na njegovu štetu. Stoga je ovaj sud, nalazeći u konkretnom slučaju navedenu zabranu *reformatio in peius* okolnošću koja isključuje krivično gonjenje optuženog za radnje za koje on nije bio optužen prvobitnom optužnicom, na osnovu člana 298. tačka e) ZKP FBiH, donio presudu kojom se prema optuženom odbija optužba za krivično djelo Neovlašteno nabavljanje, držanje i prodaja oružja i bitnih dijelova za oružje iz člana 72. stav 1. Zakona o oružju i municiji Tuzlanskog kantona.“

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 018804 21 Kžk od 04.08.2021. godine)

Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom

34.

Sadržaj rješenja o određivanju privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom – neophodnost određenih mjera osiguranja za postizanje cilja koji se želi njima ostvariti – član 1. stav 2. Protokola I uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama

PRIVREMENE MJERE OSIGURANJA NEĆE PREDSTAVLJATI KRŠENJE PRAVA NA MIRNO UŽIVANJE IMOVINE SAMO AKO SU ZAKONOM PREDVIĐENE I AKO SU NEOPHODNO POTREBNE ZA OSTVARENJE LEGITIMNOG CILJA KOJEM SLUŽE, TE JE, STOGA, U SLUČAJEVIMA KADA POSTOJE OBLICI PRIVREMENIH MJERA OSIGURANJA KOJI PREDSTAVLJAJU BLAŽI OBLIK OGRANIČENJA PRAVA NA MIRNO UŽIVANJE IMOVINE SUD DUŽAN U RJEŠENJU O ODREĐIVANJU PRIVREMENIH MJERA OSIGURANJA NAVESTI RAZLOGE ZBOG KOJIH SMATRA DA JE ODREĐIVANJE TEŽIH PRIVREMENIH MJERA OSIGURANJA BILO NEOPHODNO.

Iz obrazloženja:

„Pobijano rješenje ne sadrži razloge o tome zbog čega sud nalazi da se u konkretnom slučaju blažim mjerama (kada je riječ o nekretninama iz tačke II izreke pobijanog rješenja) - mjerom zabrane otuđenja i opterećenja nekretnina uz zabilježbu te zabrane u zemljišnim knjigama ne može ostvariti svrha osiguranja, odnosno razloge o tome zbog čega je potrebno oduzeti navedene nekretnine i povjeriti ih Federalnoj agenciji za upravljanje imovinom. Ovo pogotovo što se prema odredbi člana 17. stav 2. tačka a) Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom u FBiH u odnosu na nekretnine mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom mogu ograničiti na zabranu otuđenja i

opterećenja nekretnine uz zabilježbu zabrane u zemljišnim knjigama, kako je to prvostepeni sud odredio u odnosu na osumnjičena i povezana lica iz tačke I pobijanog rješenja.”

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 031067 21 Kž 16 od 10.02.2022. godine)

35.

Sadržaj rješenja o određivanju privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom - obaveza ocjene opravdanosti prijedloga tužitelja za određivanje privremenih mjera osiguranja – član 17. stav 1. i 3. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom

PRVOSTEPENI SUD JE DUŽAN IZVRŠITI OCJENU OPRAVDANOSTI PRIJEDLOGA TUŽITELJA ZA ODREĐIVANJE PRIVREMENIH MJERA OSIGURANJA ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM I UTVRDITI DA LI ZAISTA POSTOJI SUMNJA DA SU OSUMNJIČENI UČINILI KRIVIČNA DJELA ZBOG KOJIH SE PROTIV NJIH VODI ISTRAGA I NA KOJI NAČIN I DA LI JE TIME PRIBAVLJENA IMOVINSKA KORIST I U ČEMU SE ONA OGLEDA, TE ZA TO NAVESTI RAZLOGE, TE, NAKON TOGA, ODLUČITI O OPRAVDANOSTI ODREĐIVANJA PRIVREMENE MJERE OSIGURANJA.

Iz obrazloženja:

„Očito je da sud u pobijanom rješenju zanemaruje obavezu sudske kontrole prijedloga, na što žalba ukazuje, jer pored prethodno istaknutog, na posljednjoj strani pobijanog rješenja (pasus drugi) navodi „imajući u vidu činjenicu da se osumnjičenim licima iz naredbe o sprovođenju istrage stavlja na teret izvršenje krivičnih djela navedenih i u naredbi o provođenju istrage i u ovom prijedlogu te sticanje imovinske koristi naznačene u činjeničnom opisu radnje izvršenja ovih krivičnih djela, te kako je nadležno tužiteljstvo naredbom o provođenju istrage utvrdilo postojanje osnovna sumnje da su osumnjičena lica počinila krivična djela koja im se stavljaju na teret sa sticanjem protivpravne imovinske koristi, u cilju osiguranja imovinske koristi, te imajući u vidu odredbe člana 17. stav 2. tačka a) citiranog zakona, sudija za prethodni postupak ovoga suda nalazi da je prijedlog osnovan, radi čega je i odlučio kao u izreci ovoga rješenja“. Iz prethodno navedenog slijedi da je prvostepeni sud propustio izvršiti ocjenu opravdanosti prijedloga tužitelja i utvrditi da li zaista postoji sumnja da su osumnjičeni učinili krivična djela zbog kojih se protiv njih vodi istraga i na koji način i da li je time pribavljena imovinska korist i u čemu se ona ogleda, te za to navesti razloge, nakon čega je tek mogao odlučiti o opravdanosti određivanja privremene mjere osiguranja, što sud nije učinio, nego je prihvatio da je postojanje te sumnje „utvrdilo“ nadležno tužiteljstvo. Iz tih razloga, pobijano rješenje ne sadrži razloge o tim odlučnim činjenicama, pa je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH, na što se pravilno ukazuje žalbom gradskog pravobranioca Zenica.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 K 012115 21 Kž od 09.03.2022. godine)

36.

Sadržaj rješenja o određivanju privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom - uvjeti za određivanje privremenih mjera

osiguranja – član 17. stav 1. i 3. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom

UVJET ZA ODREĐIVANJE I PRODUŽENJE PRIVREMENIH MJERA OSIGURANJA JE POSTOJANJE SUMNJE DA JE UČINJENJEM KRIVIČNOG DJELA PRIBAVLJENA IMOVINSKA KORIST I TAJ UVJET MORA POSTOJATI TOKOM ČITAVOG TRAJANJA ODREĐENIH PRIVREMENIH MJERA, PA, SLIJEDOM TOGA, OBRAZLOŽENJE RJEŠENJA KOJIM SE ODREĐUJU ILI PRODUŽAVAJU PRIVREMENE MJERE OSIGURANJA ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM MORA SADRŽAVATI RAZLOGE IZ KOJIH PROIZILAZI POSTOJANJE SUMNJE DA JE OSOBA U ODNOSU NA KOJU JE ODREĐENA PRIVREMENA MJERA OSIGURANJA UČINILA KRIVIČNO DJELO I DA JE TIM KRIVIČNIM DJELOM PRIBAVLJENA IMOVINSKA KORIST.

Iz obrazloženja:

„Prema odredbi člana 17. stav 1. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom, u cilju osiguranja imovinske koristi za koju se sumnja da je pribavljena krivičnim djelom, tužitelj može u toku ili nakon okončanja krivičnog postupka predložiti osiguranje bilo kojom privremenom mjerom kojom se može najefikasnije postići svrha osiguranja, dok prema stavu 3. istog člana, sud u zavisnosti od ishoda krivičnog postupka ili posebnog postupka za oduzimanje imovinske koristi, donosi rješenje o produženju ili ukidanju privremene mjere. Iz navedene zakonske odredbe proizilazi da je uvjet za određivanje i produženje privremenih mjera osiguranja, postojanje sumnje da je učinjenjem krivičnog djela pribavljena imovinska korist, koji uvjet mora postojati tokom čitavog trajanja određenih privremenih mjera. Slijedom toga, obrazloženje rješenja kojim se određuju ili produžavaju privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, mora sadržavati razloge iz kojih proizilazi postojanje sumnje da je osoba u odnosu na koju je određena privremena mjera osiguranja, učinila krivično djelo i da je tim krivičnim djelom pribavljena imovinska korist.

... Dakle, prvostepeni sud je donio pobijano rješenje, a da pri tome nije naveo razloge iz kojih proizilazi postojanje sumnje da je optužena M.E., u odnosu na koju je određena privremena mjera osiguranja, učinila krivično djelo koje joj se stavlja na teret i da je tim krivičnim djelom pribavila imovinsku korist. Kako su u pobijanom rješenju izostali razlozi u odnosu na ove odlučne činjenice, učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH, na koju se žalbom braniteljice osnovano ukazuje.“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 031067 21 Kž 21 od 18.01.2022. godine)

37.

Predmet privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom – određivanje privremenih mjera osiguranja na nekretnini na kojoj je već upisano založno pravo – član 17. stav 1., 2. i 3. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom

OKOLNOST DA JE NA ODREĐENOJ NEKRETNINI UPISANO ZALOŽNO PRAVO U KORIST ODREĐENOG POVJERITELJA SAMA PO SEBI NE PREDSTAVLJA SMETNJU ZA ODREĐIVANJE PRIVREMENIH MJERA OSIGURANJA ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM NA TOJ NEKRETNINI.

Iz obrazloženja:

„Najprije treba ukazati da iz rješenja o određivanju privremene mjere osiguranja od 30.09.2019. godine proizilazi utvrđenim da postoji sumnja da je „X“ d.o.o. ... na prevaran način dobio sredstva od članica ... Grupe za kupovinu nekretnine koja se vodi u zk izvadku broj ... K.O. ... na kojoj je i upisan kao vlasnik, pa se neosnovanim ukazuju navodi u žalbi da nije postojala mogućnost da „X“ krivičnim djelom ostvari imovinsku korist u vidu vlasništva na nekretnini. Za određivanje privremene mjere osiguranja nije bilo potrebno utvrditi da je osumnjičeni učinio krivično djelo kojim je ostvario imovinsku korist u vidu vlasništva na nekretnini nego samo postojanje sumnje da je činjenjem krivičnog djela stečena imovinska korist, kako je to utvrdio prvostepeni sud. Također ni time što je upisano založno pravo na predmetnim nekretninama nije u potpunosti osumnjičeni onemogućen da raspolaže tom nekretninom jer to, samo po sebi, ne pruža apsolutnu garanciju da predmetna nekretnina neće biti otuđena ili opterećena. Ovo iz razloga što je zasnivanje založnog prava rezultat ugovornog odnosa najprije između ... Leasing d.o.o. ... i „X“ d.o.o. ..., a potom zaključenog ugovora o ustupanju između ... d.d. ... i Y d.o.o. Tako zaključeni ugovori su podložni promjenama koje bi mogle dovest do brisanja založnog prava, a time i mogućnosti osumnjičenog da raspolaže tim nekretninama (stav izražen u rješenju Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 031067 19 Kž 5 od 17.12.2019. godine i rješenju broj 09 0 K 023695 15 Kž od 18.02.2016. godine).“

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 031067 20 Kž 9 od 13.08.2021. godine)

38.

Primjena procesnih odredaba Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom – postupak određivanja privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom – član 38. stav 2. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom

UKOLIKO NA DAN POČETKA PRIMJENE ZAKONA O ODUZIMANJU NEZAKONITO STEČENE IMOVINE KRIVIČNIM DJELOM NIJE BILA DONESENA ODLUKA O OSIGURANJU ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM, NA POSTUPAK ODREĐIVANJA PRIVREMENIH MJERA OSIGURANJA PRIMIJENIĆE SE PROCESNE ODREDBE TOG ZAKONA BEZ OBZIRA KADA SU KRIVIČNA DJELA UČINJENA.

Iz obrazloženja:

„Branitelj osumnjičenog D.E. u žalbi navodi da je Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom FBiH, usvojen 2014. godine, a njegova primjena je nekoliko puta odgađana. Po mišljenju branitelja ovaj zakon spada u „materiju krivičnog prava“, pa budući da je njegov branjenik inkriminisane radnje (kako mu se to stavlja na teret) poduzeo u periodu od 2006. godine pa do kraja 2014. godine, dakle prije stupanja na snagu ovog zakona, to se po mišljenju branitelja na njegovog branjenika nije mogao primijeniti Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom FBiH, jer „nema retroaktivne primjene zakona koji sadrži krivičnopravne norme“.

Naprijed istaknuti žalbeni navodi branitelja osumnjičenog D.E. ne mogu se prihvatiti.

Tačno je da je odredbom člana 5. KZ FBiH propisano da se prema počinitelju krivičnog djela primijenjuje zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela, kako to branitelj u žalbi ukazuje. Međutim, odredba člana 38. stav 1. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom FBiH propisuje da postupci u predmetima osiguranja oduzimanja i donošenja odluka o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom u kojem je od dana početka primjene ovog zakona donesena prvostepena presuda nastaviti će se prema odredbama propisa koji su bili na snazi u vrijeme pokretanja tih postupaka, a stavom 2. istog člana ovog zakona je propisano da ako na dan početka primjene ovog zakona nije donesena odluka o osiguranju oduzimanja ili oduzimanju imovinske koristi pribavljena krivičnim djelom ili ako je prvostepena odluka iz stava 1. ovog člana ukinuta i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovni postupak i odlučivanje, primjenit će se odredbe ovog zakona. Iz navedenog proizilazi da se, pod uvjetima propisanim u toj odredbi, na radnje koje su poduzete prije početka njegove primjene, mogu primijeni samo procesne odredbe tog zakona. Stoga, kada su u pitanju materijalnopravni uvjeti za oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, primijenjuju se materijalnopravne odredbe tj. odredbe KZ FBiH, u konkretnom slučaju odredba člana 115. KZ FBiH. Međutim kada su u pitanju privremene mjere osiguranja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, budući da je stavom 2. člana 38. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom FBiH propisano da ako na dan početka primjene ovog zakona nije donesena odluka o osiguranju oduzimanja ili oduzimanju imovinske koristi pribavljena krivičnim djelom (što je u konkretnom predmetu slučaj), slijedi da se primijenjuju odredbe ovog zakona, pa se suprotna žalbena tvrdnja ne može prihvatiti.”

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 K 031067 21 Kž 16 od 10.02.2022. godine)

GRAĐANSKO PRAVO

STVARNO PRAVO

39.

Član 126. do 132. u vezi sa članom 133. Zakona o stvarnim pravima

SISTEM VLASNIČKO-PRAVNE ZAŠTITE I SVA PRAVILA KOJA U TOM POGLEDU VAŽE ZA ISKLJUČIVOG VLASNIKA ODOSE SE I NA SUVLASNIKA. SUVLASNIK IMA PRAVO DA OD TREĆIH LICA TRAŽI PREDAJU U POSJED STVARI U SUVLASNIŠTVU, AKO SE TIME NE DIRA U ODOSE MEĐU SUVLASNICIMA I NE VRIJEĐAJU SUVLASNIČKA PRAVA OSTALIH SUVLASNIKA TE STVARI. TO PRAVO SUVLASNIKA NE MOŽE SE USLOVLJAVATI PRETHODNIM PROVOĐENJEM POSTUPKA RAZVRGNUĆA SUVLASNIŠTVA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 45 0 Ps 035561 19 Rev od 17.05.2021. godine)

I

OBLIGACIONO PRAVO – OPŠTI DIO

40.

Član 79. stav 1. i član 80. stav 2. u vezi sa članom 210. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

ODREDBE ZOO-A O KAPARI PRIMJENJUJU SE JEDINO U SLUČAJU KADA JE IZMEĐU UGOVARAČA ZAKLJUČEN PRAVOVALJAN UGOVOR ILI PREDUGOVOR. STOGA NOVČANI IZNOS PREDAT U MOMENTU ZAKLJUČENJA PREDUGOVORA O PROMETU NEKRETNINE, KOJI NIJE ZAKLJUČEN U ZAKONOM PROPISANOJ FORMI, NEMA KARAKTER KAPARE I DRŽI SE BEZ PRAVNE OSNOVE TE SE ISTI IMA VRATITI, ALI BEZ UGOVORENE OBAVEZE VRAĆANJA U DVOSTRUKOM IZNOSU.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 71. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima (u daljem tekstu: ZOO) propisano je da ako je u trenutku zaključenja ugovora jedna strana dala drugoj izvjestan iznos novca kao znak da je ugovor zaključen (kapara), ugovor se smatra zaključenim kad je kapara data, ako nije što drugo ugovoreno.

Prema odredbi člana 80. stav 2. ZOO ako je za neizvršenje ugovora odgovorna strana koja je primila kaparu, druga strana može, po svom izboru tražiti izvršenje ugovora ako je to još moguće, ili tražiti naknadu štete i vraćanje kapare, ili tražiti vraćanje udvojene kapare.

Iz navedenih zakonskih odredbi proizilazi da se ugovor o kapari može zaključiti najranije u trenutku zaključenja glavnog ugovora, odnosno da naše pravo poznaje samo onu kaparu koja pretpostavlja već zaključeni ugovor (potvrđujuća kapara). Cilj kapare je, dakle, obezbjeđenje izvršenja ugovora, a ne njegovog zaključenja, što podrazumijeva da je ugovor već zaključen da bi se mogao izvršiti. U sudskoj praksi je, također, izražen stav, koji podržava i ovaj sud, da Zakon o obligacionim odnosima ne zabranjuje obezbjeđenje kaparom i obaveza iz predugovora.

Ugovor o kapari, bilo da postoji kao poseban ugovor ili je u glavnom ugovoru predviđen kao klauzula o kapari, je sporedni, akcesorni ugovor u odnosu na samostalni, glavni ugovor čijem obezbjeđenju služi. Ako glavni ugovor ili predugovor ne bude proizveo pravno dejstvo zbog nepostojanja zakonom propisane forme, onda se kapara ima vratiti, ali bez ugovorene obaveze vraćanja u dvostrukom iznosu, budući da se odredbe ZOO-a o kapari primjenjuju jedino u slučaju kada je između ugovarača zaključen pravovaljan ugovor.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 473793 21 Rev od 18.02.2021. godine)

41.

Član 88. Zakona o obligacionim odnosima

KADA UGOVOR SKLOPI NEKA OSOBA KAO PUNOMOĆNIK U IME DRUGOG BEZ NJEGOVOG OVLAŠTENJA TAKAV UGOVOR NE OBAVEZUJE NEOVLAŠTENI ZASTUPANOG, OSIM AKO GA NAKNADNO NE ODOBRI, A AKO NEOVLAŠTENI ZASTUPANI NE ODOBRI UGOVOR SMATRA SE DA UGOVOR NIJE NI NASTAO. PREMA TOME, KADA JE UGOVOR SKLOPILA NEKA OSOBA KAO PUNOMOĆNIK, A BEZ OVLAŠTENJA TE OSOBE, NE RADI SE O RUŠLJIVOSTI, NI NIŠTAVOSTI UGOVORA, NITI SE TAKAV UGOVOR TREBA RASKIDATI, VEĆ SE SMATRA DA TAKAV UGOVOR NIJE NI SKLOPLJEN.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 375533 21 Rev od 03.06.2021. godine)

42.

Član 133. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

DA BI NAKNADNA NEMOGUĆNOST ISPUNJENJA OBAVEZE PROIZVELA PRAVNE UČINKE, ONA MORA BITI TAKVA DA JE DUŽNIK NI UZ ULAGANJE POTREBNIH NAPORA NE MOŽE ISPUNITI.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 133. stav 1. ZOO propisano je, ako nakon zaključenja ugovora nastupe okolnosti koje otežavaju ispunjenje obaveze jedne strane, ili ako se zbog njih ne može ostvariti svrha ugovora, a u jednom i drugom slučaju u toj mjeri da je očito da ugovor više ne odgovara očekivanjima ugovornih strana i da bi po općem mišljenju bilo nepravično održati ga na snazi takav kakav jest, strana kojoj je otežano ispunjenje obaveze, odnosno strana koja zbog promijenjenih okolnosti ne može ostvarivati svrhu ugovora, može zahtijevati da se ugovor raskine.

Sklapajući predmetni ugovor, ugovorači su imali na umu one okolnosti koje su postojale u času njegovog zaključenja, i prema tim okolnostima su zasnovala svoja prava i obaveze, međutim, suprotno prigovoru u reviziji, iz utvrđenog činjeničnog stanja proizilazi da su se te okolnosti nakon zaključenja ugovora tako izmijenile, da je bilo mjesta primjeni člana 133. ZOO.

Polazeći od činjeničnih utvrđenja, da tužitelj nakon zaključenja predmetnog ugovora, od KJKP Vodovoda i kanalizacije Sarajevo nije dobio potrebnu saglasnost kao uslov za izdavanje građevinske dozvole, da prema nalazu vještaka geodetske struke standardna gradnja hotela ne bi bila moguća ni u okolnostima da je tužitelj imao namjeru samo rekonstruisati raniji objekat, jer ne bi bilo moguće obezbijediti pristup odgovarajuće mehanizacije radi održavanja postojećih kanalizacionih i kišnih kolektora, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da bi ugovor bilo nepravično održati na snazi.

Da bi naknadna nemogućnost ispunjenja obaveze proizvela pravne učinke, ona mora biti takva da je dužnik ni uz ulaganje potrebnih napora ne može ispuniti. Odbijanje zahtjeva za izdavanje saglasnosti za građenje, od strane KJKP Vodovoda i kanalizacije Sarajevo, na separatoj kanalizacionoj mreži je naknadno promijenjena okolnost za koju ugovorači nisu znali u momentu zaključenja ugovora, pa tužitelju kao ugovornoj strani, koja zbog promijenjenih okolnosti ne može ostvariti svrhu ugovora, po ocjeni i ovog suda pripada pravo da ugovor raskine u smislu odredbe člana 133. stav 1. ZOO.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Ps 189285 21 Rev od 25.05.2021. godine)

43.

Član 103. i članovi 280. do 285. Zakona o obligacionim odnosima

TUŽITELJI NE MOGU USPJETI U PARNICI SA TUŽBENIM ZAHTJEVOM ZA UTVRĐENJE NIŠTAVOSTI UGOVORA, UKOLIKO SU TAJ ZAHTJEV ZASNOVALI NA ČINJENICAMA KOJE PO MATERIJALNOM PRAVU ODGOVARAJU INSTITUTU POBIJANJA DUŽNIKOVIH PRAVNIH RADNJI.

OKOLNOST DA JE UGOVOR O PRENOSU NEKRETNINA DUŽNIK ZAKLJUČIO S TREĆIM LICEM NA ŠTETU SVOJIH POVJERILACA, SAMA PO SEBI, NEMA ZA POSLJEDICU NIŠTAVOST UGOVORA.

Iz obrazloženja:

Predmet spora je zahtjev tužitelja za utvrđenje ništavosti ugovora o prenosu nekretnina, koji je između tuženih zaključen dana 15.10.2018. godine.

Navedeni zahtjev tužitelji su, u bitnom, zasnovali na činjeničnim tvrdnjama da oni na osnovu nepravosnažne presude imaju prema prvotuženom novčano potraživanje dospjelo za isplatu, da je pravnu radnju-ugovor o prenosu nekretnina-prvotuženi, kao njihov dužnik, preduzeo na njihovu štetu, kao povjerilaca, sa ciljem da osujeti naplatu njihovog potraživanja te da prvotuženi nema dovoljno sredstava za ispunjenje njihovog dospjelog novčanog potraživanja.

Odredbom člana 103. stav 1. ZOO propisano je da je ništav ugovor koji je protivan ustavom utvrđenim načelima društvenog uređenja, prinudnim propisima ili moralu društva ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

Prema odredbi člana 280. stav 1. ZOO svaki povjerilac čije je potraživanje dospjelo za isplatu, i bez obzira kad je nastalo, može pobijati pravnu radnju svog dužnika koja je preduzeta na štetu povjerilaca. Smatra se da je pravna radnja preduzeta na štetu povjerilaca ako usljed njenog izvršenja dužnik nema dovoljno sredstava za ispunjenje povjeriočevog potraživanja (član 280. stav 2. ZOO).

Odredbom člana 284. ZOO-a propisano je da, ako sud usvoji tužbeni zahtjev, pravna radnja gubi dejstvo samo prema tužiocu i samo koliko je potrebno za ispunjenje njegovih potraživanja.

U konkretnom slučaju tužitelji su odabrali pogrešan put pravne zaštite, jer isti ne mogu uspjeti u parnici sa tužbenim zahtjevom za utvrđenje ništavosti ugovora, ukoliko su taj zahtjev zasnovali na činjenicama koje po materijalnom pravu odgovaraju institutu pobijanja dužnikovih pravnih radnji.

Pobijanje dužnikovih pravnih radnji je institut obligacionog prava koji pruža povjeriocu iz obligacionog odnosa pravo da u svrhu namirenja svog potraživanja pobija pravovaljana imovinska raspolaganja insolventnog dužnika, namirujući se iz imovine koja više nije vlasništvo dužnika.

Kod pobjnih pravnih poslova radi se o ništavim ili rušljivim pravnim poslovima, a kod pobijanja pravnih radnji dužnika objekt pobijanja ne mora uopšte biti pravni posao. U situaciji kada se pobija pravni posao, kao što je to slučaj u predmetnoj parnici, taj je posao punovažan te se pobijanje provodi radi nemogućnosti namirenja povjeriočevog potraživanja. Kako predmetni tužbeni zahtjev, imajući u vidu činjenični supstrat tužbe, ima svoj osnov u odredbama članova 280. do 285. ZOO, on ne može glasiti na utvrđenje ništavosti ugovora odnosno pravnog posla, već pobijanje može ići samo za tim da se ograniči djelovanje pravnog posla i time otklone njegovi štetni učinci u odnosu na tužioce, kao povjerioce.

Predmetni ugovor jeste zaključen na štetu tužitelja kao povjerilaca, jer ovaj revizijski sud, suprotno zaključku nižestepenih sudova, ocjenjuje da su tužitelji dokazali insolventnost prvotuzenog, ali nije ništav u smislu odredbe člana 103. ZOO, jer zaključenje pravnog posla da bi se izbjegla prinudna naplata dugovanja prema svojim povjeriocima nije razlog ništavosti. U skladu sa odredbom člana 284. ZOO pobijani pravni posao dužnika i treće osobe nije pravno nevaljan.

Prema odredbi člana 284. ZOO ukoliko sud usvoji tužbeni zahtjev pravne radnje gube učinak prema tužitelju i to samo koliko je potrebno za ispunjenje njegovog potraživanja, pri čemu treće lice, kao sticatelj, ne gubi pravo vlasništva niti su ugovarači takvog pravnog posla dužni uspostaviti ranije pravo vlasništva, kako je to zahtijevano predmetnim tužbenim zahtjevom.

Dakle, okolnost da je ugovor o prenosu nekretnina zaključen s trećim licem na štetu revidenata, kao povjerilaca, nema, sama po sebi, za posljedicu ništavost ugovora, kako to u svojoj reviziji pogrešno navode tužitelji. Takav ugovor može se samo pobijati pod pretpostavkama iz člana 280. do 285. ZOO.

To istovremeno ne znači da je isključeno pravo tužitelja da zahtijevaju utvrđenje ništavosti predmetnog pravnog posla na osnovu odredbe člana 103. ZOO, ali to ne mogu sa uspjehom učiniti na osnovu činjeničnog supstrata koji je utvrđen u predmetnoj parnici, koji predstavlja sadržaj zahtjeva iz odredbe člana 280. u vezi sa članom 284. ZOO.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 17 0 P 099379 21 Rev od 18.02.2021. godine)

44.

Član 210. Zakona o obligacionim odnosima

KADA OPĆINA NIJE ZAKLJUČILA UGOVOR SA TUŽITELJEM KAO DAVAOCEM USLUGA, A UTVRĐENO JE DA JE TAKVU USLUGU ZAPOSLENIK TUŽENE NARUČIO OD TUŽITELJA EMAIL KOMUNIKACIJOM, TUŽITELJU PRIPADA PRAVO NA PLAĆANJE PO OSNOVU STEČENOG BEZ OSNOVA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 17 0 Ps 053092 21 Rev 2 od 13.07.2021. godine)

45.

Čl. 210. i 211. Zakona o obligacionim odnosima

EVENTUALNI POSTUPAK PRED SUDOM KOJEG UPLATITELJ (TUŽITELJ) ŽELI IZBJEĆI IZVRŠAVAJUĆI UPLATU ZA KOJU ZNA (ODNOSNO SMATRA) DA NIJE DUŽAN UPLATITI NE MOŽE SE SMATRATI PRINUDOM.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud ima u vidu i odredbu člana 211. Zakona o obligacionim odnosima koja propisuje kada se ne može tražiti vraćanje i koja glasi: „Ko izvrši isplatu znajući da nije dužan platiti, nema pravo da zahtijeva vraćanje, izuzev ako je zadržao pravo da traži vraćanje ili ako je platio da bi izbjegao prinudu. Među strankama nije bilo sporno da je tužitelj isplatu dugovanog kredita sa povećanom kamatom vršio bez da je izjavio da zadržava pravo da traži natrag ono što je platio više, koja izjava je trebala da bude data prije ili najkasnije u vrijeme isplate. Prema ocjeni prvostepenog suda tužitelj je vršio uplate rata kredita sa povećanom kamatom da bi izbjegao prinudu. Isplata da bi se izbjegla prinuda kao slučaj pravno neosnovanog obogaćenja postoji u slučaju kada isplatilac zna da plaća nešto što ne duguje, ali to čini da bi izbjegao prinudu, prinudnu naplatu kredita izvršenjem ugovorenim sredstvima obezbjeđenja plaćanja.

Drugostepeni sud je prihvatio kao potpune i pravilne činjenične i pravne zaključke prvostepenog suda da se isplatom od strane tužitelja, koji je znao da plaća nešto što nije dužan, većeg iznosa rata kredita zbog povećane kamate, tuženi neosnovano obogatio. Za razliku od prvostepenog suda drugostepeni sud ocjenjuje da tužitelj nije dokazao da je plaćanje u većim iznosima rata vršio jer da mu je prijetila prinuda. Potraživanja iz ugovora o kreditu, za slučaj neplaćanja, Banka je obezbijedila sa više sredstava obezbjeđenja, zasnovanim založnog prava na imovini tužitelja i bjanko mjenicama, sa čime se saglasio i tužitelj kao korisnik kredita i ugovorna strana. Otplatu oba kredita tužitelj je izvršio prije vremena. Drugostepeni sud zaključuje da u predmetnom sporu nisu ispunjeni propisani uslovi pod kojima bi isplatilac imao pravo da zahtijeva natrag ono što je isplatio više od ugovorenog, zbog čega odbija tužbeni zahtjev tužitelja.

I po ocjeni ovog suda isplata rata kredita u većem iznosu izvršena sa znanjem da se to što se daje ili čini ne duguje, ne predstavlja slučaj isplate nedugovanog, pa ni pravno neosnovanog obogaćenja uopšte i ne daje osiromašenom pravo na restituciju.

Valja naglasiti da, po ocjeni ovog suda, mogućnost pokretanja sudskog postupka nije prinuda u smislu člana 211. Zakona o obligacionim odnosima, kako to (pogrešno) tumači prvostepeni

sud. Naime, u sporovima pred sudom svako ima pravo na pošteno i pravično suđenje, postupak pred sudom (neovisno o vrsti postupka) vodi se po strogim procesnim pravilima pri čemu svaka stranka u postupku ima ista prava i jednak položaj, ima pravo iznijeti svoje zahtjeve i tvrdnje kojima osporava navode protivne stranke pa se utoliko eventualni postupak pred sudom kojeg uplatitelj (ovdje tužitelj) želi izbjeći izvršavajući uplatu za koju zna (odnosno smatra) da nije dužan uplatiti ne može smatrati prinudom u smislu čl.211 ZOO, kako taj pojam tumači tužitelj i ponavlja u reviziji.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 Ps 119786 18 Rev od 23.2.2021. godine)

46.

Član 273. stav 5. Zakona o obligacionim odnosima

POVJERILAC NE MOŽE ZAHTIJEVATI UGOVORNU KAZNU ZBOG ZAKAŠNJENJA AKO JE PRIMIO ISPUNJENJE OBAVEZE, A NIJE BEZ ODLAGANJA SAOPŠTIO DUŽNIKU DA ZADRŽAVA SVOJE PRAVO NA UGOVORNU KAZNU. IZJAVA POVJERIOCA MORA BITI ODREĐENA, IZRIČITA I UČINJENA NA SIGURAN NAČIN. SVOJSTVO TAKVE IZJAVE NEMA NAVOD PREDSTAVNIKA POVJERIOCA DAT NA SASTANKU SA DUŽNIKOM DA ĆE DUŽNIK PLATITI UGOVORNU KAZNU ZBOG KAŠNJENJA I DOSTAVLJANJE PISMENOG ZAHTJEVA DUŽNIKU NAKON TRI GODINE OD KADA JE POVJERILAC PRIMIO ISPUNJENJE OBAVEZE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 32 0 Ps 250770 20 Rev od 20.05.2021. godine)

47.

Član 387. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

POTPISIVANJE AKTA O USAGLAŠAVANJU STANJA POTRAŽIVANJA (TZV.IOS), SAM PO SEBI NIJE AKT DUŽNIKA (IZJAVA) SA ZNAČENJEM PRIZNANJA DUGA I NE DOVODI DO PREKIDA ZASTARJEVANJA POTRAŽIVANJA U SMISLU ČL. 387 ST.1 ZOO, AKO GA NIJE POTPISALO LICE OVLAŠTENO ZA ZASTUPANJE DUŽNIKA ILI LICE NA KOJE JE PRENESENO OVLAŠTENJE ZA PRIZNANJE TOG DUGA.

Iz obrazloženja:

Priznanje duga kojim se zastarijevanje prekida, bez obzira na to je li ono učinjeno na direktan ili indirektan način, uvijek mora biti takvo da se njime na nedvojben način očituje dužnikova volja da dug zaista i priznaje.

Kod utvrđenih činjenica da je tužitelj predmetnim IOS-om iskazao dug tuženog prema njemu u ukupnom iznosu od 394.308,10 KM, da IOS ima pečate parničnih stranaka, da nije potpisan od ovlaštenog zastupnika tuženog već od zaposlenika, A. S., koja je kao svjedok iskazala da je svojim potpisom potvrdila da stanje IOS se slaže knjigovodstvenom stanju obaveza kod tuženog, da ona nije dobila saglasnost niti odobrenje od direktora tuženog za priznanje duga kao punomoćnik tuženog, to su nižestepeni sudovi pravilno zaključili da ovaj IOS kao računovodstveni dokument, sam po sebi, nije akt dužnika (izjava) sa značenjem priznanja duga u smislu člana 387. stav 1. ZOO i ne dovodi do prekida zastarijevanja, pa prigovori revidenta o pogrešnoj primjeni ove odredbe nisu osnovani.

U praksi poslovnih subjekata se često događa da knjigovodstvo dužnika potvrdi dugovanja (obaveze) knjigovodstvu povjerioca. Potvrda salda je dokazno sredstvo o dugovanju, ali samo po sebi nije pravni akt dužnika sa značenjem priznanja duga. Naime, kod privrednih subjekata priznanje duga nije samo obligaciono-pravnog značaja, već ima i statusno-pravni značaj s obzirom na odredbe o zakonskim i drugim zastupnicima društva obzirom na ovlasti prema trećima. U tom smislu volju dužnika u pogledu priznanja duga, ovdje u vezi prekida zastare, može izraziti samo ovlašteni zastupnik ili punomoćnik, a što u predmetu, očitije nije slučaj.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 32 0 Ps 213197 21 Rev od 23.03.2021. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – PROUZROKOVANJE ŠTETE

48.

Članovi 154. stav 1., 155. i 189. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima u vezi sa članom 33. stav 2. Zakona o privatizaciji

POSTOJI ODGOVORNOST ZA ŠTETU AGENCIJE ZA PRIVATIZACIJU F BiH, KOJA JE, SUPROTNO ZAKONU, PRIPADAJUĆI DIO NOVČANIH SREDSTAVA OSTVARENIH PRIVATIZACIJOM PREDUZEĆA OD KANTONALNOG ZNAČAJA PROPUSTILA DOZNAČITI NA BUDŽET KANTONA I ZADRŽALA IH ZA SEBE.

OKOLNOST DA JE VLADA FEDERACIJE BiH DAVALA SUGLASNOST NA NJENE GODIŠNJE FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE NE ODUZIMA NAVEDENOJ RADNJI AGENCIJE KARAKTER ŠTETNE PROTIVPRAVNE RADNJE NITI JE OSLOBAĐA KRIVICE ZA PROUZROKOVANU ŠTETU.

Iz obrazloženja:

Neosnovano prvotužena Agencija za privatizaciju F BiH prigovara da su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo, kada su njenu odštetnu odgovornost u ovoj pravnoj stvari zasnovali na odredbama članova 154. stav 1., 155. i 189. stav 3. ZOO.

Članom 154. stav 1. ZOO je propisano da ko drugom prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice. Iz formulacije navedene zakonske odredbe proizilazi da je zakonodavac usvojio sistem pretpostavljene krivice. Dakle, pretpostavlja se da je onaj koji drugome prouzrokuje štetu kriv za nastalu štetu, pa mu se stoga i nameće obaveza da je naknadi. Međutim, on neće imati obavezu da nadoknadi štetu koju je prouzrokovao drugome, ako dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Polazeći od činjeničnih utvrđenja nižestepenih sudova, za koje je ovaj revizijski sud vezan u skladu sa odredbom člana 240. stav 2. ZPP, proizilazi da je prvotužena sporni novčani iznos protivpravno zadržala za sebe, odnosno da je takvom radnjom prvotužena povrijedila odredbu člana 33. stav 2. Zakona o privatizaciji preduzeća te odredbu člana IIIa Odluke o načinu raspolaganja novčanim sredstvima ostvarenim prodajom preduzeća i banaka na teritoriji F BiH, da je ta radnja imala za posljedicu štetu u vidu izmakle koristi koju je tužitelj mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari (član 189. stav 1. u vezi sa stavom 3. ZOO), kao i da između radnji prvotužene i posljedice postoji uzročna veza, jer je ostvarivanje izmakle koristi za tužitelja spriječeno štetnom radnjom prvotužene, to su nižestepeni sudovi pravilno primijenili materijalno pravo kada su zaključili da je prvotužena odgovorna za naknadu predmetne štete.

Prvotužena nije tokom postupka uspjela oboriti pretpostavku krivice jer, suprotno njenom pravnom rezonovanju, okolnost da joj je Vlada drugotužene Federacije BiH dala saglasnost za zadržavanje spornog novčanog iznosa, toj njenoj radnji ne oduzima karakter štetne protivpravne radnje niti je oslobađa krivice, budući da je i sama saglasnost Vlade Federacije BiH u konkretnom slučaju suprotna zakonskim i podzakonskim odredbama bliže navedenim u obrazloženju ove presude.

Pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da je drugotužena Federacija Bosne i Hercegovine u obavezi da isplati tužitelju novčani iznos od 2.122.148,34 KM sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom počev od 26.12.2018. godine pa do isplate, ali prema stanovištu ovog revizijskog suda ta obaveza drugotužene postoji s naslova odredbi ZOO-a o vraćanju stečenog bez osnova, a ne s naslova naknade štete.

Kad je neki dio imovine jednog lica prešao na bilo koji način u imovinu nekog drugog lica, a taj prelaz nema svoj osnov u nekom pravnom poslu ili zakonu, sticalac je dužan da ga vrati, a kad to nije moguće dužan je da naknadi vrijednost postignutih koristi, pri čemu obaveza vraćanja odnosno naknade vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnov koji se nije ostvario ili je otpao (član 210. ZOO).

Navedena zakonska odredba izraz je načela pravičnosti, jer je pravično da se niko ne obogati na štetu drugog. U konkretnoj pravnoj stvari radi se o sticanju bez osnova koje je nastalo radnjom (propuštanjem) drugotužene, kao obogaćenog lica, i to neovlaštenim utroškom tuđe (tužiočeve) imovine (njegovih novčanih sredstava), čime je obogaćena drugotužena uštedila izdatke koje bi inače morala učiniti. Naime, sticanje bez osnova može se manifestovati ne samo u povećanju imovine već i u njenoj neopravdanoj uštedi na teret druge strane, a u konkretnom slučaju drugotužena, koja u skladu sa odredbom člana 19. Zakona o agenciji za privatizaciju iz svojih budžetskih sredstava finansira poslovanje prvotužene, navedenu obavezu je ispunila novčanim sredstvima tužitelja tako što je davanjem saglasnosti na finansijske planove prvotužene istoj omogućila da sporna novčana sredstva oprihoduje, a sebe oslobodila obaveze da svojim sredstvima finansira poslovanje prvotužene.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Ps 069206 20 Rev 2 od 09.03.2021. godine)

49.

Član 172. i 177. Zakona o obligacionim odnosima

AKO JE ŠTETA NA OBJEKTIMA TUŽITELJA NASTALA ZA VRIJEME PRIRODNE NESREĆE, USLIJED DJELOVANJA OGROMNE KOLIČINE PADAVINA U KRATKOM VREMENSKOM PERIODU, KOJA SE NIJE MOGLA PREDVIDJETI NI IZBJEĆI, I TIME IZAZVANIH POPLAVA VELIKIH RAZMJERA KAO NEOČEKIVANE OKOLNOSTI (VIŠA SILA), ISPUNJENI SU USLOVI ZA OSLOBAĐANJE OD ODGOVORNOSTI IZ ČLANA 177. STAV 1. ZOO, PA NEODRŽAVANJE VODOTOKA I NEPREDUZIMANJE DRUGIH ZAKONOM PROPISANIH RADNJI OD STRANE TUŽENIH NE PREDSTAVLJA PRAVNO RELEVANTNI UZROK TE ŠTETE.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 172. stav 1. ZOO je propisano da pravna osoba odgovara za štetu koju njen organ uzrokuje trećoj osobi u obavljanju ili u vezi sa obavljanjem svojih funkcija.

Prema odredbi člana 177. ZOO uslovi za oslobađanje od odgovornosti za štetu su ispunjeni ako se dokaže da šteta potiče od nekog uzroka koji se nalazi izvan stvari, čije se djelovanje nije moglo predvidjeti ni izbjeći ili otkloniti.

Pojam prirodne nesreće je definisan odredbom člana 3. stav 1. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, prema kojoj se pod prirodnim nepogodama podrazumijevaju događaji koji su uzrokovani djelovanjem prirodne sile na koje ljudski faktor ne može uticati, kao što su potres, poplava, visoki snijeg i snježni nanosi, olujni ili orkanski vjetar, grad, prolom oblaka, klizište, suša, hladnoća, te masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti.

Polazeći od utvrđenog činjeničnog stanja, i ovaj sud je ocijenio da je u konkretnom slučaju ispunjen zakonom propisani uslov za oslobađanje tuženih od odgovornosti za štetu koju je tužitelj pretrpio, jer je do nastanka štetnog događaja došlo uslijed djelovanja više sile, a ne uslijed propuštanja radnji organa tuženih.

Naime, prirodna nesreća koja je zadesila Bosnu i Hercegovinu, kao i širu regiju, sredinom mjeseca maja 2014. godine, zbog svojih obilježja ispunjava sve uslove predviđene odredbom člana 177. stav 1. ZOO za oslobađanje od odgovornosti, jer se u konkretnom slučaju prvenstveno radilo o djelovanju nekontrolisane velike količine kišnih padavina kao „više sile“, pa je pravilan zaključak drugostepenog suda da je predmetna šteta nastala isključivo kao posljedica prirodne pojave čije se djelovanje nije moglo predvidjeti, izbjeći ili otkloniti radnjama tuženih, odnosno da se ne radi o sadejstvu ljudske radnje i prirodnih događaja kod prouzrokovanja štete, na koje se odnosi presuda Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 601/84 od 17.1.1985. godine, na koju se pozvao prvostepeni sud.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 43 0 P 145146 19 Rev 11.03.2021. godine)

50.

Član 173. Zakona o obligacionim odnosima u vezi sa članovima 154. i 158. Zakona o obligacionim odnosima

NE POSTOJI NI OBJEKTIVNA NITI SUBJEKTIVNA ODGOVORNOST TUŽENOG JP „VODOVOD I KANALIZACIJA“ ZA ŠTETU NASTALU PUCANJEM CJEVOVODA, UKOLIKO TUŽENI NIJE VLASNIK CJEVOVODA, KAO OPASNE STVARI, NITI MU JE ISTI POVJEREN NA UPRAVLJANJE I ODRŽAVANJE, NITI JE NASTALA ŠTETA U UZROČNOJ VEZI SA RADOVIMA KOJE JE TUŽENI, NA POZIV VLASNIKA CJEVOVODA, OBAVIO RADI OTKLANJANJA KVARI NA CJEVOVODU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 32 0 Ps 256930 21 Rev od 29.11.2021. godine)

51.

Član 185. u vezi sa članom 190. Zakona o obligacionim odnosima

OŠTEĆENI IMA PRAVO NA NAKNADU ŠTETE KOJA UKLJUČUJE I POREZ NA DODATNU VRIJEDNOST, JER JE TAJ POREZ DIO NOVČANOG IZNOSA POTREBNOG DA SE NJEGOVA MATERIJALNA SITUACIJA DOVEDE U STANJE PRIJE ŠTETNE

RADNJE, ODNOSNO PREDSTAVLJA DIO NOVČANOG IZNOSA KOJI JE POTREBAN I KOJI NASTAJE KAO TROŠAK POPRAVLJANJA OŠTEĆENE STVARI.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 185. stav 1. ZOO odgovorno lice dužno je uspostaviti stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala.

Odredbom člana 190. ZOO propisano je da će sud, uzimajući u obzir i okolnosti koje su nastupile poslije prouzrokovanja štete, dosuditi naknadu u iznosu koji je potreban da se oštećenikova materijalna situacija dovede u ono stanje u kome bi se nalazila da nije bilo štetne radnje ili propuštanja.

Iz navedenih odredaba proizilazi da se u slučajevima kada oštećeni ima pravo na naknadu štete isplatom novčanog iznosa, naknada određuje u onom iznosu koji je prema redovnom toku stvari potreban da se materijalna situacija oštećenog dovede u prvobitno stanje (stanje prije nastanka štetnog događaja), a u slučaju oštećenja stvari naknadu štete predstavlja novčani iznos u visini cijene dobara i usluga potrebnih za popravlanje stvari.

Stoga oštećeni ima pravo naknadu štetu koja uključuje i porez na dodatnu vrijednost, jer je taj porez dio novčanog iznosa potrebnog da se njegova materijalna situacija dovede u stanje prije štetne radnje u smislu člana 190. ZOO, odnosno predstavlja dio novčanog iznosa koji je potreban i koji nastaje kao trošak popravlanja oštećene stvari. Zahtjevu postavljenom odredbom člana 190. ZOO se ne bi moglo potpuno udovoljiti ako se oštećenom koji je popravio ili namjerava popraviti oštećenu stvar, ne priznaje i pravo na potpunu naknadu štete koja u sebi, uz ostalo, uključuje i PDV. U protivnom, oštećeni ne bi mogao otkloniti štetu jer mu nedostaje puni novčani iznos za popravak vozila tako da bi, zapravo, morao plaćati ili predujmljivati PDV u korist štetnika, što je nespojivo sa institutom popravlanja materijalne štete.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Ps 287545 21 Rev od 25.10.2021. godine)

52.

Član 435. Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

U SLUČAJU KADA JE TUŽITELJ NEPRAVOSNAŽNOM PRESUDOM PRVOSTEPENOG SUDA BIO OGLAŠEN KRIVIM, A TA PRESUDA JE U ŽALBENOM POSTUPKU UKINUTA I TUŽITELJ PRESUDOM DRUGOSTEPENOG SUDA OSLOBOĐEN OD OPTUŽBE, TUŽITELJ NEMA PRAVO NA NADOKNADU ŠTETE ZBOG NEOPRAVDANE OSUDE.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 435. stav 1. ZKP FBiH, u vezi sa članom 437. stav 3. istog zakona, pravo na nadoknadu štete od Federacije BiH zbog neopravdane osude ima lice kojem je bila pravosnažno izrečena krivičnopravna sankcija ili koje je proglašeno krivim a oslobođeno od kazne, a kasnije je povodom vanrednog pravnog lijeka ponovljeni postupak pravosnažno obustavljen ili je pravosnažnom presudom oslobođeno od optužbe, ili je optužba odbijena. Pravo na nadoknadu štete pripada i licu koje je bilo u pritvoru, a nije došlo do pokretanja krivičnog postupka ili je postupak obustavljen ili je pravosnažnom presudom oslobođeno od optužbe ili je optužba odbijena (član 439. stav 1. ZKP FBiH).

Budući da iz utvrđenog činjeničnog stanja ne proizlazi da je tužitelju bila pravosnažno izrečena krivičnopravna sankcija, niti da je bio u pritvoru, sudovi su zaključili da tužitelj ne može ostvariti ni pravo koje je propisano navedenim zakonskim odredbama, jer u slučaju kakav je predmetni, tužena ne odgovara za štetu koju je tužitelj eventualno pretrpio.

Osim toga, sudovi nisu utvrdili ni da je šteta nastala u vršenju ili u vezi sa vršenjem funkcija organa tužene Federacije BiH, pa su ocijenili da tužbeni zahtjev nije osnovan ni u smislu odredbe člana 172. Zakona o obligacionim odnosima (ZOO), zbog čega su isti u cijelosti odbili.

Suprotno navodima revidenta, presuda drugostepenog suda je donesena na osnovu pravilne primjene materijalnog prava.

Naime, pravo na nadoknadu štete od Federacije BiH zbog neopravdane osude ima ono lice kojem je bila pravosnažno izrečena krivičnopravna sankcija, ili koje je proglašeno krivim a oslobođeno od kazne ali je kasnije povodom vanrednog pravnog lijeka ponovljeni postupak pravosnažno obustavljen ili je pravosnažnom presudom oslobođeno od optužbe ili je optužba odbijena, uz zakonom propisane izuzetke.

U ovom slučaju, međutim, nije utvrđeno da je tužitelju pravosnažno izrečena krivičnopravna sankcija, niti da je proglašen krivim a oslobođen od kazne, niti je tužitelj bio u pritvoru. Utvrđeno je da je tužitelj nepravosnažnom presudom prvostepenog suda bilo oglašen krivim, ali je ta presuda u postupku po redovnom pravnom lijeku (žalbi) ukinuta, a tužitelj oslobođen od optužbe, nakon održane rasprave pred žalbenim vijećem drugostepenog suda, što nije zakonom propisani uslov za nadoknadu štete od tužene iz člana 435. stav 1. u vezi sa članom 437. stav 3. ZKP FBiH.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 254299 21 Rev od 07.04.2021. godine)

53.

Član 435. stav 1. Zakona o krivičnom postupku

U SLUČAJU KADA PRAVOSNAŽNA PRESUDA KRIVIČNOG SUDA KOJOM JE TUŽITELJIMA IZREČENA KRIVIČNOPRAVNA SANKCIJA ZA IZVRŠENO KRIVIČNO DJELO NIJE POVODOM VANREDNOG PRAVNOG LIJEKA STAVLJENA VAN PRAVNE SNAGE, OKOLNOST DA IZREČENA KAZNA ZATVORA NIJE IZVRŠENA ZBOG NASTUPANJA APSOLUTNE ZASTARJELOSTI IZVRŠENJA KAZNE NE PREDSTAVLJA RAZLOG ZA NAKNADU ŠTETE ZBOG NEOPRAVDANE OSUDE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 386154 21 Rev od 31.08.2021. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – OBAVEZE IZ UGOVORA

54.

Član 612. Zakona o obligacionim odnosima

PODIZVOĐAČI MOGU NEPOSREDNO OD NARUČIOCA POSLA ZAHTIJEVATI NAPLATU SVOJIH PRIZNATIH POTRAŽIVANJA SAMO AKO NARUČILAC DUGUJE

IZVOĐAČU ODREĐENU NAKNADU I TO NA TERET SVOTE KOJU U TOM ČASU NARUČILAC DUGUJE IZVOĐAČU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Ps 362991 20 Rev od 11.03.2021. godine)

55.

Član 630. stav (1), čl. 70. stav (1) i čl. 73. Zakona o obligacionim odnosima

STRANKA KOJA JE NA OSNOVU NIŠTAVOG UGOVORA O GRAĐENJU (ZBOG NEDOSTATKA PISMENE FORME) IZVELA UGOVORENE GRAĐEVINSKE RADOVE, IMA PRAVO ZAHTIJEVATI ODGOVARAJUĆU NAKNADU U NOVCU, JER JE IZVOĐENJEM RADOVA U CJELINI ILI U PRETEŽNOM DIJELU DOŠLO DO KONVALIDACIJE NEDOSTATKA PISMENE FORME.

Iz obrazloženja:

Ugovor o građenju (član 630. stav 1. ZOO) predstavlja ugovor o djelu kojim se izvođač obavezuje da prema određenom projektu sagradi u ugovorenom roku određenu građevinu na određenom zemljištu, odnosno na već postojećem objektu izvrši kakve druge građevinske radove, a naručilac se obavezuje da mu za to isplati određenu cijenu. Ugovor o građenju mora biti zaključen u pismenoj formi (stav 2.). Sankcija nepostojanja potrebne forme utvrđena je članom 70. stav 1. ZOO, kojim je propisano da ugovor koji nije zaključen u propisanoj formi nema pravno dejstvo, ukoliko iz cilja propisa kojim je određena forma ne proizilazi šta drugo. Ugovor za čije se zaključenje zahtijeva pismena forma smatra se punovažnim i ako nije zaključen u toj formi, ako su ugovorne strane izvršile u cjelini ili u pretežnom dijelu obaveze koje iz njega nastaju, osim ako iz cilja zbog koga je forma propisana očigledno ne proizilazi šta drugo (član 73. ZOO). Pismena forma ugovora propisana je više u cilju pravne sigurnosti samih ugovarača i prema prihvaćenom stajalištu sudske prakse, stranka koja je na osnovu ništavog ugovora o građenju (zbog nedostatka pismene forme) izvela ugovorene građevinske radove, ima pravo zahtijevati odgovarajuću naknadu u novcu, jer je izvođenjem radova u cjelini ili u pretežnom dijelu došlo do konvalidacije nedostatka pismene forme. Propisivanje da ugovor o građenju mora biti zaključen u pismenoj formi je podstaknuto time da su, u pravilu, to složeni i skupi radovi i da se u znatnom broju slučajeva kod ovih ugovora pojavljuje potreba izvođenja tzv. „naknadnih radova“, dakle onih koji nisu predviđeni u projektu (član 633. ZOO).

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 P 120081 20 Rev od 13.04.2021. godine)

56.

Paragraf 1178 Austrijskog građanskog zakonika

UGOVOR O ORTAKLUKU JE NEFORMALAN UGOVOR S OBZIROM NA TO DA ZA SKLAPANJE UGOVORA NIJE PROPISAN PISANI OBLIK OSIM U SLUČAJEVIMA KADA SE UGOVOR ODNOSI SAMO NA SADAŠNJU ILI BUDUĆU IMOVINU, JER SE ULOŽENA IMOVINA MORA POPISATI I OPISATI SVI DIJELOVI KOJI U NJU ULAZE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 32 0 P 121148 21 Rev od 26.10.2021. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – PRAVO IZ OSIGURANJA

57.

Član 9. stav 6. Zakona osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti, član 371. Zakona o obligacionim odnosima

NA REGRESNI ZAHITJEV FONDA PENZIJSKOG OSIGURANJA, ZA IZNOSE KOJE JE PLATIO OŠTEĆENOJ STRANI, PREMA OSIGURAVAČU ČIJI JE OSIGURANIK ODGOVORAN ZA NEZGODU, PRIMJENJUJE SE OPĆI ROK ZASTARJELOSTI.

Iz obrazloženja:

Pravni osnov potraživanja za izvršene isplate prema tuženom osiguravajućem društvu zasniva se na odredbi člana 9. stav 6. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti, prema kojoj osiguravači obaveznog i privatnog zdravstvenog, invalidskog i penzionog osiguranja mogu za iznose koje su platili oštećenoj strani tražiti regres od osiguravača čiji je osiguranik odgovoran za nezgodu.

Tužitelj je iz svojih sredstava u utuženom periodu isplaćivao porodične penzije malodobnom sinu svog osiguranika zbog događaja za koji je odgovoran osiguranik drugotuženog, u kojem slučaju tužitelj ima pravo regresa za isplaćene iznose, a ne i za očekivane doprinose koje bi uplaćivao poslodavac tužiteljevog osiguranika da do štetnog događaja nije došlo, jer tako nešto ne proizilazi iz navedene zakonske odredbe.

Budući da se regresni zahtjev prema tuženom osiguravajućem društvu zasniva izvorno na odredbi člana 9. stav 6. pomenutog zakona, tada takav zahtjev po svojoj pravnoj prirodi ne predstavlja potraživanja naknade štete, te se na isto primjenjuje opći zastarni rok od 5 godina iz odredbe člana 371. ZOO.

Zastarjelost regresnog potraživanja počinje teći danom isplate, a nastupa istekom općeg zastarnog roka iz člana 371. ZOO. Kako su isplate porodične penzije vršene od 22.5.2007. godine, a tužba podnesena 28.5.2013. godine, to su potraživanja do 28.5.2008. godine obuhvaćena zastarnim rokom iz člana 371. ZOO.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 33 1 P 003057 20 Rev od 21.09.2021. godine)

58.

Član 939. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima u vezi sa 176. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima

OSIGURAVATELJ IMA PRAVO REGRESA I PREMA VLASNIKU VOZILA KOJIM JE UPRAVLJAO VOZAČ BEZ VOZAČKE DOZVOLE, AKO JE ON SKRIVLJENOM AKTIVNOM RADNOM ILI PASIVNIM DRŽANJEM UČINIO SVOJE VOZILO DOSTUPNIM TAKVOM VOZAČU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 23 0 P 024003 20 Rev 06.05.2021. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – MJENIČNO PRAVO

59.

Član 39. stav 1. u vezi sa članom 54. stav 1. Zakona o mjenici

KADA MJENIČNI POVJERILAC NIJE USPIO NAPLATITI MJENIČNI IZNOS OD GLAVNOG DUŽNIKA, IMA PRAVO REGRESA PROTIV OSTALIH MJENIČNIH DUŽNIKA, UKLJUČIVŠI I AVALISTU (JEMCA), KOJI ODGOVARA ZA ISPLATU MJENIČNOG IZNOSA ONAKO KAKO ODGOVARA ONAJ ZA KOGA JAMČI.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 53 0 P 056404 20 Rev od 07.09.2021. godine)

II

PORODIČNO PRAVO

60.

Član 252. Porodičnog zakona, član 155. i 210. Zakona o obligacionim odnosima

PRAVO SUVLASNIKA NA DIOBU STVARI PRESTAJE VALJANIM OTUĐENJEM TE STVARI (PRESTANKOM SUVLASNIŠTVA), PA ZAHTJEV BIVŠEG SUPRUŽNIKA, KAO SUVLASNIKA BRAČNE STEČEVINE, PREDSTAVLJA OBLIGACIONOPRAVNI ZAHTJEV ZA ISPLATU VRIJEDNOSTI SUVLASNIČKOG DIJELA OTUĐENE STVARI, KOJI MOŽE IMATI PRAVNU PRIRODU ZAHTJEVA ZA NAKNADU ŠTETE, STICANJA BEZ OSNOVA, KAO I ZAHTJEVA ZA ISPLATU KUPOPRODAJNE CIJENE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 180211 21 Rev od 07.09.2021. godine)

III

RADNO PRAVO

61.

Član 97. i 107. Zakona o radu

KADA POSLODAVAC OTKAŽE UGOVOR O RADU I ISTOVREMENO PONUDI ZAPOSLENIKU ZAKLJUČIVANJE UGOVORA O RADU POD IZMIJENJENIM USLOVIMA ZA RADNO MJESTO PREDVIĐENO NOVIM PRAVILNIKOM O UNUTRAŠNJOJ ORGANIZACIJI I SISTEMATIZACIJI, VEZAN JE POŠTIVANJEM ZAKONSKE PROCEDURE PROPISANE ZAKONOM O RADU. ODREĐIVANJE U PRAVILNIKU DA JE ZA OBAVLJANJE RADNIH ZADATAKA NA ODREĐENOM RADNOM MJESTU POTREBNA ODGOVARAJUĆA STRUČNA SPREMA I SMJER, POSLODAVAC PROCJENJUJE SLOŽENOST RADNIH ZADATAKA TOG RADNOG MJESTA, NALAZEĆI DA ZAPOSLENIK KOJI IMA TAKVU STRUČNU SPREMU I SMJER MOŽE STRUČNO OBAVITI RADNE ZADATKE TOG RADNOG MJESTA. SUD

NE MOŽE CIJENITI DA LI JE PRAVNO RELEVANTNO ŠTO SU U OPISU RADNOG MJESTA ZAPOSLENIKA, IZMEĐU OSTALOG, NAVEDENI I POSLOVI KOJI NE OBUHVATAJU NJEGOV SMJER.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 53 0 Rs 055420 19 Rev od 17.05.2021. godine)

62.

Čl. 86. st.1. tč. 6., čl. 97. Zakona o radu i 26., 28. st. 2. Zakona o obligacionim odnosima

KADA POSLODAVAC I RADNIK SLOBODNOM I OZBILJNO IZRAŽENOM VOLJOM (ČL.28. ST.2. ZOO) SKLOPE UGOVOR O RADU NA ODREĐENO VRIJEME UMJESTO DOTADAŠNJEG UGOVORA O RADU NA NEODREĐENO VRIJEME, TADA SU SE KAO UGOVORNE STRANE SPORAZUMJELE O DRUGAČIJEM UREĐENJU SVOJIH UGOVORNIH ODNOSA, PA POSLODAVAC NIJE OBAVEZAN RADNIKU PONUDITI OTKAZ S PONUDOM IZMIJENJENOG UGOVORA O RADU U SMISLU ČL. 97. ZOR. ODREDBA ČL. 97. ZOR JE ZAŠTITNA ODREDBA KOJA RADNIKA ŠTITI OD SAMOVOLJE I JEDNOSTRANIH POSTUPAKA POSLODAVCA, MEĐUTIM, TAJ PROPIS NE ISKLJUČUJE PRAVO POSLODAVCA I RADNIKA DA SPORAZUMNO UREDE DRUGAČIJE SVOJE DOTADAŠNJE ODNOSE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Rs 415651 21 Rev od 14.09.1921. godine)

63.

Član 23. i član 26. Zakona o vijeću zaposlenika

ODREDBA ČLANA 23. ZAKONA O VIJEĆU ZAPOSLENIKA RAZRAĐUJE OPŠTU OBAVEZU KONSULTOVANJA POSLODAVCA SA VIJEĆEM ZAPOSLENIKA PRIJE DONOŠENJA ODLUKE O OTKAZU UGOVORA O RADU, DOK ODREDBA ČLANA 26. ISTOG ZAKONA UREĐUJE PRAVO SUODLUČIVANJA VIJEĆA ZAPOSLENIKA S POSLODAVCEM U TAKSATIVNO NAVEDENIM SLUČAJEVIMA, PRI ČEMU SU PRAVNE POSLJEDICE USKRAĆIVANJA SAGLASNOSTI OD STRANE VIJEĆA ZAPOSLENIKA U NAVEDENE DVIJE PRAVNE SITUACIJE RAZLIČITE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Rs 338834 20 Rev od 09.03.2021. godine)

64.

Čl. 13. st. 2. Općeg kolektivnog ugovora za teritoriju FBiH

IZ ODREDBE ČL. 13. ST.2. OPĆEG KOLEKTIVNOG UGOVORA ZA TERITORIJU FBIH, JASNO PROIZILAZI DA SE POD RADNIM STAŽOM PODRAZUMIJEVA I RADNI STAŽ PROVEDEN KOD RANIJIH POSLODAVACA U SLUČAJU PROMJENE POSLODAVCA. TO ZNAČI DA RADNIKU PRIPADA PRAVO NA POVEĆANJE OSNOVNE PLAĆE ZA SVAKU GODINU STAŽA U IZNOSU OD 0,6% BEZ OBZIRA KOD KOJEG POSLODAVCA JE TAJ RADNI STAŽ OSTVARIO, A STAŽ JE DUŽAN PLATITI POSLODAVAC KOD KOJEG JE U RADNOM ODNOSU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Rs 444843 21 Rev od 04.11.2021. godine)

65.

Član 2. i član 27. stav 2. Zakona o porezu na dohodak FBiH i član 3. Zakona o poreznoj upravi FBiH

KAKO ZAPOSLENIK U POGLEDU OBAVEZE OBRAČUNA I UPLATE POREZA NA DOHODAK NIJE U MATERIJALNOPRAVNOM ODNOSU SA POSLODAVCEM, ON NIJE AKTIVNO LEGITIMISAN ZA ISTICANJE ZAHTJEVA ZA ISPLATU OBRAČUNATOG POREZA NA DOHODAK, UZ TUŽBENI ZAHTJEV ZA ISPLATU PLAĆA I OPOREZIVIH NAKNADA PLAĆE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Rs 356087 21 Rev 01.04.2021. godine)

66.

Član 7. Općeg kolektivnog ugovora za teritoriju Federacije BiH

KOEFICIJENT SLOŽENOSTI POSLOVA, KAO PARAMETAR ZA OBRAČUN OSNOVNE PLAĆE NA OSNOVU ODREDBE ČLANA 7. OKU, KOJI NIJE UTVRĐEN KOLEKTIVNIM UGOVOROM ZA PODRUČJE DJELATNOSTI, NITI PRAVILNIKOM POSLODAVCA, NA MOŽE SE UTVRĐIVATI NA OSNOVU BROJA BODOVA NAVEDENOG U UGOVORU O RADU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Rs 392977 21 Rev 11.03.2021. godine)

IV

STAMBENO PRAVO

67.

Čl. 39.e stav (2) Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo

STANARSKO PRAVO NA VOJNOM STANU PREDSTAVLJA IMOVINU NOSIOCA STANARSKOG PRAVA. AKO NOSILAC STANARSKOG PRAVA NIJE ZAKLJUČIO PRAVNO OBAVEZUJUĆI UGOVOR O OTKUPU STANA A IMOVINA MU ODUZETA OD STRANE JAVNE VLASTI, IMA PRAVO NA NAKNADU ZBOG NEMOGUĆNOSTI POVRATA IMOVINE, ODNOSNO POSTOJI OBAVEZA JAVNE VLASTI NA NAKNADU VRIJEDNOSTI TOG STANA.

Iz obrazloženja:

Imajući u vidu utvrđene činjenice da je tužitelj na predmetnom stanu bio nosilac stanarskog prava, da je 05.12.1991. godine zaključio ugovor o kupoprodaji (otkupu) stana za kojeg je utvrđeno da je pravno valjan, da je usljed rata u BiH napustio predmetni stan, da je pravomoćno odbijen njegov zahtjev za povrat stana, da od napuštanja stana nije stekao novo stanarsko pravo ili ekvivalentno pravo u R. Srbiji u kojoj je nastanjen, da tužena nije ni tvrdila da je učestvovao

u ratnim zločinima na području Bosne i Hercegovine, po ocjeni i ovog suda ispunjeni su uslovi da tužitelju njegovo stanarsko pravo nad predmetnim vojnim stanom bude kompenzirano naknadom u visini tržišne cijene stana, primjenom obavezujućih odluka Evropskog i Ustavnog suda BiH.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 317448 20 Rev od 07.05.2021. godine)

V

NASLJEDNO PRAVO

68.

Član 67. Zakona o nasljeđivanju

ZA PUNOVAŽNOST PISMENOG TESTAMENTA PRED SVJEDOCIMA DOVOLJNO JE DA SVJEDOCI POTVRDE DA JE ZAVJEŠTALAC IZJAVIO DA JE TO NJEGOV TESTAMENT, PRI ČEMU IM NE MORA BITI POZNAT SADRŽAJ SAMOG TESTAMENTA, NITI MORAJU BITI PRISUTNI PRILIKOM SASTAVLJANJA TESTAMENTA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 P 122501 21 Rev od 05.08.2021. godine)

69.

Član 67. u vezi sa članom 71. Zakona o nasljeđivanju

SASTAVLJAČ (PISAC) TESTAMENTA PRED SVJEDOCIMA MOŽE BITI UJEDNO I NJEGOV SVJEDOK.

MEĐUTIM, AKO JE U TESTAMENTU IZRIČITO NAZNAČENO SVOJSTVO SVJEDOKA, ONDA SE KAO SVJEDOCI TESTAMENTA MOGU SMATRATI SAMO TA NAZNAČENA LICA, PA SE OD SVOJSTVA SVJEDOKA TESTAMENTA MORAJU IZUZETI SVA DRUGA LICA, PA I SASTAVLJAČ TESTAMENTA, BEZ OBZIRA ŠTO SE NJEGOV POTPIS NALAZI NA TESTAMENTU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 49 0 P 043773 21 Rev od 24.05.2021. godine)

70.

Član 65. u vezi sa članom 71. stav 2. Zakona o nasljeđivanju

U SLUČAJU KADA JE SVJEDOK TESTAMENTA BILA SESTRičNA ZAVJEŠTAOCA, TESTAMENT NIJE PRAVNO VALJAN, JER JE SESTRičNA OSOBA KOJU ZAKON ISKLJUČUJE KAO MOGUĆEG SVJEDOKA TESTAMENTA.

Iz obrazloženja:

Testament je strogo formalni pravni posao, tako da je za njegovu punovažnost potrebna zakonom određena forma, kao bitan element ovog pravnog posla. Forma testamenta je

ustanovljena iz više razloga, a između ostalih, i da bi se izbjegla lakomislenost, jer se radi o pravnom poslu bez naknade, da bi se izbjegle prevare, zablude i prinude koje bi mogle doći od zainteresovanih osoba radi pribavljanja koristi ili izigravanja prava zakonskih nasljednika te radi pravne sigurnosti (zaštitna i dokazna funkcija forme).

Nije sporno da sastavljač odnosno pisac alografskog testamenta može biti ujedno i njegov svjedok, jer drugačiji zaključak nema utemeljenje u odredbama člana 71. stav 1. i 2. ZN (Vrhovni sud BiH, broj Rev-353/87 od 21.04.1988. godine, Bilten VS BiH broj 1988/3, odluka br. 104; Vrhovni sud Bosne i Hercegovine, broj Rev 308/85 od 18.07.1985. godine, Bilten Vrhovnog suda VS BiH broj 1985/4, odluka br. 27).

U konkretnoj pravnoj stvari, ispod teksta testamenta, u lijevom uglu, pod brojevima 1 i 2, naznačeni su „svjedoci“ testamenta i to S. B. i S. B. 1, u desnom uglu nalazi se potpis zavještaoca, dok se između njihovih potpisa nalazi pečat i potpis advokata Ivana Grubešića.

U navedenoj činjeničnoj situaciji potpis pisca testamenta ne može se istovremeno smatrati i potpisom svjedoka testamenta. Naime, budući da je u testamentu naznačeno svojstvo svjedoka, onda se kao svjedoci testamenta mogu smatrati samo lica koja su kao takva u testamentu naznačena, a ne i pisac testamenta. Izričitim naznačavanjem u testamentu svojstva svjedoka, od tog svojstva se moraju izuzeti sve druge osobe, pa i pisac testamenta. On bi se mogao smatrati svjedokom samo u situaciji da svojstvo svjedoka nije naznačeno, pa bi se tada svjedocima mogle smatrati sve osobe čiji se potpisi nalaze na testamentu.

Stoga, polazeći od činjeničnog utvrđenja da je jedan od dvoje svjedoka srodnik zavještaoca u trećem stepenu srodstva u pobočnoj liniji, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su na osnovu odredbe člana 71. stav 2. u vezi sa članom 65. ZN zaključili da predmetni testament nije punovažan.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 49 0 P 043773 21 Rev od 24.05.2021. godine)

71.

Član 143. Zakona o nasljeđivanju

PRIHVATANJEM SVOG ZAKONSKOG NASLJEDNOG DIJELA I PRENOSOM ISTOG NA DRUGOG ZAKONSKOG NASLJEDNIKA, ZAKONSKI NASLJEDNIK SE NE OSLOBAĐA SOLIDARNE ODGOVORNOSTI ZA DUGOVE OSTAVITELJA SA NASLJEDNIKOM KOJI JE PRIHVATIO SVOJ I PRENESENI NASLJEDNI DIO U OSTAVŠTINI I TO DO VISINE VRIJEDNOSTI SVOG NASLJEDNOG DIJELA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 P 070317 20 Rev od 04.03.2021. godine)

72.

Član 120. ranijeg Zakona o nasljeđivanju, član 270. stav 2. novog Zakona o nasljeđivanju i član 21. Zakona o rješavanju sukoba zakona o propisima drugih zemalja u određenim stvarima

UGOVOR O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU KOJI JE ZAKLJUČEN NA TERITORIJI DRUGE DRŽAVE, PRIMJENOM PROPISA DRUGE DRŽAVE I KOJI JE OVJEREN OD STRANE SUDA TE DRŽAVE, PRAVNO JE VALJAN I PROIZVODI PRAVNO DEJSTVO,

UKOLIKO JE ZAKLJUČEN PRIJE STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O NASLJEĐIVANJU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 194747 21 Rev od 11.06.2021. godine)

V

DISKRIMINACIJA

73.

Čl. 2., 3. i 4. st. 3. Zakona o zabrani diskriminacije, čl. 96. Zakona o radu, čl. 209. i 211. ZOO

KADA TUŽITELJICA U TUŽBI NIJE NAVELA ZABRANJENI (PRETPOSTAVLJENI) OSNOV DISKRIMINACIJE, A IZNIJELA JE SVE ČINJENICE I IZVELA DOKAZE IZ KOJIH SE MOŽE ZAKLJUČITI DA JE NEFIZIČKI UZNEMIRAVANA NA RADNOM MJESTU DUŽI VREMENSKI PERIOD (OD 2003. DO 2012. GODINE), RADI SE O TUŽBI RADI ZAŠTITE OD MOBINGA KOJI PREDSTAVLJA POSEBAN OBLIK DISKRIMINACIJE REGULISAN ČLANOM 4. STAV 3. ZAKONA O ZABRANI DISKRIMINACIJE.

U SLUČAJU MOBINGA RIJEČ JE O ODŠTETNOJ ODGOVORNOSTI TUŽENOG – POSLODAVCA PO OPĆIM PROPISIMA OBLIGACIONOG PRAVA, A ZA TAKVE ŠTETE POSLODAVAC ODGOVARA PO NAČELU KRIVNJE U SKLADU sa čl. 154., 155. I 158. ZOO PA TUŽITELJICI PRIPADA PRAVO U SMISLU ČL. 12.ST. 1. TČ.C) DA JOJ TUŽENI NADOKNADI MATERIJALNU I NEMATERIJALNU ŠTETU UZROKOVANU POVREDOM PRAVA ZAŠTIĆENIH ZAKONOM O ZABRANI DISKRIMINACIJE (TUŽBA ZA NAKNADU ŠTETE).

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Rs 315819 20 Rev od 10.06.2021. godine)

VI

PARNIČNI POSTUPAK

74.

Član 22. stav 2. Zakona o parničnom postupku u vezi sa članovima 217. stav 3. i 224. stav 2. Zakona o parničnom postupku

ZA ODLUČIVANJE O TUŽBENOM ZAHTJEVU, KADA JE U ŽALBENOM POSTUPKU PRESUDA VEĆ JEDNOM BILA UKINUTA, STVARNO JE NADLEŽAN KANTONALNI SUD.

Iz obrazloženja:

Odlučujući o nastalom negativnom sukobu stvarne nadležnosti, ovaj Vrhovni sud je utvrdio da je za postupanje u ovom predmetu stvarno nadležan Kantonalni sud u Širokom Brijegu.

Izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku F BiH, koji je stupio na snagu 31.12.2015. godine, u članu 217. ZPP dodat je novi stav 3., kojim je propisano: „Ako drugostepeni sud ocijeni da bi prvostepenu presudu trebao ponovo ukinuti nakon što je ona već jednom ukinuta povodom žalbe, dužan je zakazati raspravu, osim ako se radi o presudi na osnovu priznanja, presudi na osnovu odricanja i presudi zbog propuštanja.“

Istim izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku F BiH u članu 224., koji propisuje koje odluke drugostepeni sud može donijeti odlučujući o osnovanosti žalbe, dodat je novi stav 2. koji glasi: „Prvostepena presuda se povodom žalbe može ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje samo jednom, osim ako se radi o presudi na osnovu priznanja, presudi na osnovu odricanja i presudi zbog propuštanja.“

Navedenim odredbama propisana je, dakle, zabrana višestrukog odnosno ponovno ukidanja prvostepene presude, kada je ona već jedanput bila ukinuta po odredbama noveliranog ZPP-a. Smisao navedenih zakonskih odredaba je sprječavanje odugovlačenja postupka i uskraćivanja strankama pravne zaštite u razumnom roku. Dodatni razlog za noveliranje navedenih odredaba je i sprječavanje da drugostepeni sudovi ukidaju prvostepenu presudu i onda kad za takvo postupanje nemaju uporište u zakonu, odnosno kada je drugostepeni sud dužan da u smislu odredbe člana 217. stav 2. u vezi sa članom 229. sam otkloni propuste u suđenju prvostepenog suda i donese odluku (izuzev u slučajevima iz člana 227. ZPP).

Dakle, iz sadržaja odredbi članova 217. stav 3. i 224. stav 2. ZPP proizilazi da, ako drugostepeni sud nađe da bi prvostepenu presudu trebalo ukinuti i nakon što je ona bila već jedanput ukinuta u povodu žalbe i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje dužan je sam provesti postupak uz odgovarajuću primjenu odredaba o postupku pred prvostepenim sudom i odlučiti o zahtjevima stranaka.

Propust zakonodavca da u odredbi člana 224. ZPP propiše da drugostepeni sud može, kao novu vrstu odluke, usvojiti žalbu, ukinuti presudu i odlučiti o zahtjevima stranaka, ne utiče na naprijed navedene zaključke, jer bi suprotno zaključivanje dovelo do neprihvatljivog izigravanja zakona.

Kako su u konkretnoj parnici presude Općinskog suda u Širokom Brijegu, donesene za vrijeme važenja noveliranog ZPP-a, bile već ukidane rješenjima Kantonalnog suda u Širokom Brijegu od 09.11.2017. godine i 05.06.2019. godine, to Kantonalni sud u Širokom Brijegu nije mogao ponovo (u konkretnom slučaju po treći put) ukinuti pobijanu prvostepenu presudu i vratiti predmet prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje. Drugostepeni sud je mogao ukinuti prvostepenu presudu, ali je bio dužan istovremeno sam odlučiti o zahtjevima stranaka u smislu odredbi člana 224. stav 2. ZPP.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 64 0 Ps 030249 21 R od 11.10.2021. godine)

75.

Član 50. stav 2. Zakona o parničnom postupku

ČINJENICA DA TUŽITELJ OBAVLJA FUNKCIJU KANTONALNOG TUŽIOCA, ODNOSNO DA U TOM SVOJSTVU UČESTVUJE U KRIVIČNIM POSTUPCIMA PRED KANTONALNIM SUDOM KOJI POSTUPA PO NJEGOVOJ ŽALBI U GRAĐANSKOM

SPORU, NE PREDSTAVLJA RAZLOG ZA DELEGACIJU TOG SUDA U PARNIČNOM POSTUPKU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 32 0 P 381412 21 R od 05.10.2021. godine)

76.

Član 56. Zakona o parničnom postupku F BiH

PROMJENA ČINJENIČNOG OSNOVA TUŽBE PODRAZUMIJEVA DA JE ČINJENIČNO STANJE KOMPLETNO IZMIJENJENO, TAKO DA SE NOVE ČINJENICE ODOSE NA SASVIM DRUGI ŽIVOTNI DOGAĐAJ, ILI DA BUDE IZMIJENJENO NOVIM ČINJENICAMA TAKO DA JE FORMIRAN NOVI ČINJENIČNI KOMPLEKS BITNO RAZLIČIT U ODNOSU NA ONAJ NA KOME SE ZASNIVAO PRVOBITNI ZAHTJEV. TUŽBA NIJE PREINAČENA DRUGAČIJIM PRIKAZIVANJEM JEDNE ČINJENICE U ŽIVOTNOM DOGAĐAJU KOJI JE KAO CJELINA OSTAO ISTI.

Iz obrazloženja:

Prigovor zastarjelosti drugotužena zasniva na tvrdnji da je tužitelj na glavnoj raspravi od 15.01.2020. godine izvršio preinaku tužbe promjenom istovjetnosti zahtjeva (član 56. ZPP), mijenjajući njegov činjenični osnov, jer je činjeničnu tvrdnju da je prvotužena sporna novčana sredstva prebacila na račun drugotužene, na kojoj je zasnivao prvobitni tužbeni zahtjev, izmijenio tvrdnjom da je prvotužena ta sredstva zadržala za sebe, uz saglasnost drugotužene.

Istovjetnost zahtjeva je izmijenjena ako se novi tužbeni zahtjev bitno razlikuje od prvobitnog. Do toga dolazi kada tužilac traži od suda izricanje pravne posljedice drugačije sadržine u odnosu na onu koju je prvobitnom tužbom tražio ili kada se novi zahtjev zasniva na nekom drugom činjeničnom stanju, različitom od onoga na kome se zasniva prvobitni zahtjev. Činjenično stanje može biti kompletno izmijenjeno, tako da se nove činjenice odnose na sasvim drugi životni događaj, ili da bude izmijenjeno novim činjenicama tako da je formiran novi činjenični kompleks bitno različit u odnosu na onaj na kome se zasniva prvobitni zahtjev. Međutim, tužba nije preinačena dodavanjem ili drugačijim prikazivanjem jedne činjenice u životnom događaju koji je kao cjelina ostao isti, kao što je to slučaj u ovoj pravnoj stvari.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Ps 069206 20 Rev 2 od 09.03.2021. godine)

77.

Član 94. stav 3. ZPP, član 387. stav 1. ZPP i član 397. stav 2. ZPP

Član 13. stav 1. tačke b) i c) Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata

U SLUČAJU KADA SUD ODREDI DA SE GLAVNA RASPRAVA ODRŽI ODMAH NAKON PRIPREMNOG ROČIŠTA, STRANCI ZASTUPANOJ PO PUNOMOĆNIKU ADVOKATU PRIPADAJU TROŠKOVI ZASTUPANJA KAKO NA PRIPREMNUM TAKO I NA ROČIŠTU ZA GLAVNU RASPRAVU, JER SE RADI O DVIJE ZASEBNO OBAVLJENE RADNJE U POSTUPKU OD STRANE PUNOMOĆNIKA, NEOVISNO O TOME ŠTO SU ONE OBAVLJENE U TOKU JEDNOG DANA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Rs 500882 21 Rev od 01.07.2021. godine)

78.

Član 127. Zakona o parničnom postupku

DOKAZANOST OSNOVA TUŽBENOG ZAHTJEVA, ODNOSNO PRAVA NA NAKNADU ŠTETE, NEOPHODAN JE PREDUSLOV DA BI SUD MOGAO VISINU TE ŠTETE UTVRDITI PO SVOJOJ SLOBODNOJ OCJENI, UZ ISPUNJENJE DALJIH USLOVA PROPISANIH ZA TAKAV NAČIN KVANTIFIKACIJE VISINE ZAHTJEVA – DA SE VISINA ŠTETE NE MOŽE UTVRDITI ILI BI SE MOGLA UTVRDITI SAMO S NESRAZMJERNIM TEŠKOĆAMA.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 189. stav 1. ZOO propisano je da oštećenik ima pravo na naknadu obične štete i izmakle koristi, dok je stavom 3. istog člana propisano da se pri ocjeni visine izmakle koristi uzima u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije ostvarenje je spriječeno štetnikovom radnom ili propuštanjem. Dakle, osnovni kriterij za određivanje naknade štete je stvarna šteta koja nastaje oštećenoj osobi, odnosno stvarni dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili posebnim okolnostima. Apstraktna ili teoretska mogućnost da oštećeni ostvari dobitak nije osnov za naknadu štete sa stanovišta odredbe člana 189. stav 3. ZOO.

Suprotno revizijskom prigovoru, do primjene odredbe člana 127. ZPP dolazi samo u situaciji kada sud utvrdi da stranci pripada pravo na naknadu štete, ali da se njena kvantifikacija ne može utvrditi ili bi se mogla utvrditi samo sa nesrazmjernim teškoćama. U konkretnoj parnici tužiteljica prije svega nije dokazala osnov svog zahtjeva, odnosno da joj pripada pravo na naknadu štete sa naslova izgubljene koristi, kao preduslov da sud eventualno kvantificira štetu po svojoj ocjeni (u konkretnom slučaju visina štete, pod uslovom dokazanosti osnova zahtjeva, mogla se utvrditi adekvatnim vještačenjem).

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 18 0 P 007619 18 Rev 2 od 17.05.2021. godine)

79.

Član 132. Zakona o parničnom postupku u vezi sa članom 169. Zakona o upravnom postupku

KADA ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE IZDA UVJERENJE O VISINI PENZIJE I VISINI ISPLAĆENE PENZIJE OSIGURANIKU, ONDA JE ON IZDAO ISPRAVU O ČINJENICAMA U VEZI SA POSLOVIMA KOJE OBAVLJA NA OSNOVU JAVNOG OVLAŠĆENJA, PA TAKVO UVJERENJE IMA ZNAČENJE JAVNE ISPRAVE KOJA DOKAZUJE ISTINITOST ONOGA ŠTO SE U NJOJ NAVODI ODNOSNO POTVRĐUJE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 68 2 P 010236 20 Rev od 21.09.2021. godine)

80.

Član 135. stav 4. u vezi sa članom 7. stav 1. Zakona o parničnom postupku

TERET DOKAZIVANJA TVRDNJI DA SE ISPRAVA NALAZI KOD PROTIVNE STRANKE JE NA STRANCI KOJA SE NA TU ISPRAVU POZIVA. SUD NIJE OVLAŠĆEN PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI IZVODITI DOKAZE RADI UTVRĐIVANJA ČINJENICE DA LI SE SPORNE ISPRAVE NALAZE KOD PROTIVNE STRANKE.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 53 0 Ps 055833 21 Rev od 29.11.2021. godine)

81.

Član 247. stav 2. u vezi sa članovima 237. stav 2., 318. stav 1., 321. stav 2. i 55. stav 4. Zakona o parničnom postupku

U SLUČAJU EVENTUALNE KUMULACIJE TUŽBENIH ZAHTJEVA, PROPISANE ODREDBOM ČLANA 55. STAV 4. ZPP, ZA DOPUŠTENOST REVIZIJE MJERODAVNA JE VRIJEDNOST SVAKOG POJEDINOG ZAHTJEVA, A NE NJIHOV ZBROJ, JER KOD OVOG PROCESNO-PRAVNOG INSTITUTA TUŽITELJ NE TRAŽI DA SE PRIHVATE SVI EVENTUALNO KUMULIRANI TUŽBENI ZAHTJEVI.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 18 0 P 007619 18 Rev 2 od 17.05.2021. godine)

82.

Član 357. stav 1. tačka 5. Zakona o parničnom postupku

OKOLNOST DA JE SUDIJA IZVJESTILAC DRUGOSTEPENOG VIJEĆA, ZA VRIJEME DOK JE OBAVLJAO DUŽNOST SUDIJE PRVOSTEPENOG SUDA, POSTUPAO U PARNIČNOM PREDMETU U KOME JE ISTI TUŽILAC IZ PREDMETNE PARNICE BIO STRANKA, SA ISTIM TUŽBENIM ZAHTJEVOM ALI ZA DRUGI VREMENSKI PERIOD, NIJE RAZLOG ZA ISKLJUČENJE SUDIJE IZVJESTIOCA OD ODLUČIVANJA U PREDMETNOM DRUGOSTEPENOM POSTUPKU.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 68 0 Rs 035180 20 Rev od 25.10.2021. godine)

VII

VANPARNIČNI POSTUPAK

83.

Čl. 45., 91. i 93. Zakona o rješavanju sukoba Zakona sa propisima drugih zemlja u određenim odnosima, čl. 101. i 103. Porodičnog Zakona F BiH

KADA MATERIJALNO PRAVO KOJE JE PRIMIJENJENO U STRANOJ SUDSKOJ ODLUCI O USVOJENJU PUNOLJETNE OSOBE, BITNO Odstupa od odredaba Porodičnog Zakona F BiH temeljem kojeg se u Federaciji BiH može potpuno usvojiti dijete do 8., a nepotpuno do 18., godine života, tada ne postoje procesnopравни, ni materijalno pravni razlozi za

PRIZNANJE STRANE SUDSKE PRESUDE JER JE U SUPROTNOSTI SA OSNOVAMA DRUŠTVENOG UREĐENJA UTVRĐENIM USTAVOM BIH.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 V 012574 21 Gž od 31.03.2021. godine)

84.

Čl. 10. st. 3. Zakona o eksproprijaciji F BiH („Sl. novine Federacije BiH“, br. 70/07)

OPĆINA, KAO NADLEŽNO TIJELO KOJE PROVODI POSTUPAK EKSPROPRIJACIJE, NIJE KORISNIK EKSPROPRIJACIJE PA TIME NIJE PASIVNO LEGITIMISANA ZA PLAĆANJE NAKNADE ZA EKSPROPRIJACIJU NEKRETNOSTI

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 68 0 V 003980 21 Rev od 11.03.2021. godine)

VIII

STEČAJ

85.

Član 115. Zakona o stečajnom postupku F BiH

ZA RAČUNANJE ROKA IZ ČLANA 115. ZAKONA O STEČAJNOM POSTUPKU F BiH, KAO I ZA PRAVNE POSLJEDICE NJEGOVOG PROPUŠTANJA, ODLUČNA SU DVA DATUMA I TO DATUM ODRŽAVANJA ISPITNOG ROČIŠTA NA KOJEM JE POTRAŽIVANJE OSPORENO TE DATUM POKRETANJA PARNICE VEZANE ZA OSPORENO POTRAŽIVANJE, ODNOSNO DATUM PODNOŠENJA PRIJEDLOGA ZA NASTAVAK TAKVE PARNICE VEĆ POKRENUTE PRIJE OTVARANJA STEČAJNOG POSTUPKA. ZA RAČUNANJE NAVEDENOG ROKA BEZ UTICAJA JE OKOLNOST DA LI JE I KADA JE U TOKU PARNIČNOG POSTUPKA TUŽITELJ SVOJ KONDEMNATORNI ZAHTJEV ZA ISPLATU OSPORENOG POTRAŽIVANJA PREINAČIO U DEKLARATORNI ZAHTJEV ZA UTVRĐENJE OSNOVANOSTI TOG POTRAŽIVANJA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Ps 409706 21 Rev od 30.03.2021. godine)

86.

Član 31 i 32. Zakona o stečajnom postupku F BiH i član 227. Zakona o bankama F BiH

NA PITANJE ISPLATNIH REDOVA U SLUČAJU STEČAJA BANKE, KAO LEX SPECIALIS, PRIMJENJUJU SE ODREDBE ZAKONA O BANKAMA F BiH, TAČNIJE ODREDBE ČLANA 227. NAVEDENOG ZAKONA, KOJE REGULIŠU REDOSLIJED PRIORITETA ISPLATE OBAVEZA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Ps 409706 21 Rev od 30.03.2021. godine)

IX

PRAVNI STAVOVI USVOJENI NA SJEDNICI GRAĐANSKOG ODJELJENJA

87.

Član 61.c) stav 2. Zakona o parničnom postupku

ODLUKE DONESENE U PREDMETIMA PO REVIZIJI, KOJIM JE ODLUČENO I O PRAVNOM PITANJU KOJE JE PREDMETOM ZAHTJEVA ZA RJEŠAVANJE SPORNOG PRAVNOG PITANJA PODNESENOG OD STRANE PRVOSTEPENOG SUDA, NISU OSNOVA ZA ODBAČAJ ZAHTJEVA PO ČL. 61 C. ST.2) ZPP, VEĆ MOGU BITI SAMO ARGUMENT ZA RAZMATRANJE TOG STAVA NA GO U POSTUPKU PO TOM ZAHTJEVU.

(Sjednica Građanskog odjeljenja od 05.04.2021. godine)

88.

Član 254. stav 1. Zakona o parničnom postupku

PRAVOMOĆNO RJEŠENJE O TROŠKOVIMA PARNIČNOG POSTUPKA NIJE RJEŠENJE IZ ČLANA 254 (1) ZPP PROTIV KOJEG BI BILA DOPUŠTENA REVIZIJA.

(Sjednica Građanskog odjeljenja od 21.12.2021. godine)

89.

Član 237. stav 3. i 4. Zakona o parničnom postupku

KAKO SE ODLUKOM O TROŠKOVIMA POSTUPKA, PRAVOMOĆNO NE ZAVRŠAVA POSTUPAK PO TUŽBI, TO NEMA NI OSNOVA ZA DOPUŠTANJE REVIZIJE PO ČL. 237 ST.3 I ST.4. ZPP

(Sjednica Građanskog odjeljenja od 21.12.2021. godine)

X

PRAVNI STAVOVI USVOJENI U POSTUPKU RJEŠAVANJA SPORNIH PRAVNIH PITANJA ČLAN 61a. DO 61f. ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

90.

KADA JE TUŽBENI ZAHTJEV UPRAVLJEN NA UTVRĐENJE DA JE TUŽITELJ STEKAO PRAVO VLASNIŠTVA NA CIJELOJ STVARI SVI UPISANI SUVLASNICI U ZEMLJIŠNOJ KNJIZI SU NUŽNI SUPARNIČARI U TOM POSTUPKU

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 P 224807 21 Spp od 11.05.2021. godine)

91.

OBRAČUN PLAĆE URUČEN RADNIKU PO ČLANU 80. STAV 1. ZAKONA O RADU PREDSTAVLJA IZVRŠNU ISPRAVU ZA ISPLATU NETO PLAĆE I DOPRINOSA ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE.

ISPLATA NETO PLAĆE U ZAKONSKOM ROKU NE PODRAZUMIJEVA SITUACIJU IZ ČLANA 80. STAV 1. ZAKONA O RADU, PA OBRAČUN PLAĆE U TOM SLUČAJU NEMA SVOJSTVO IZVRŠNE ISPRAVE I NE PREDSTAVLJA IZVRŠNI NASLOV ZA UPLATU OBAVEZNIH DOPRINOSA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 43 0 I 193857 21 Spp od 31.05.2021. godine)

92.

RAD U OBAVLJANJU DEŽURE TUŽILACA, NOSILACA PRAVOSUDNE FUNKCIJE, NEMA KARAKTER PREKOVREMENOG RADA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Rs 822256 21 Spp od 11.06.2021. godine)

93.

ČLAN 4. ZAKONA O VISINI STOPE ZATEZNE KAMATE („SLUŽBENE NOVINE F BiH”, BROJ, 18/20), KOJIM JE PROPISANO OGRANIČENJE DA IZNOS OBRAČUNATE ZATEZNE KAMATE NE MOŽE BITI VEĆI OD GLAVNOG DUGA NE ODNOSI NA DUGOVANJA KOJA SU NASTALA PRIJE STUPANJA NA SNAGU OVOG ZAKONA (14.03.2020. GODINE), U KOJEM JE OBRAČUN KAMATA IZVRŠEN NAKON STUPANJA NA SNAGU NAVEDENOG ZAKONA.

(Odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 43 0 I 180440 21 Spp od 14.07.2021. godine)

UPRAVNO PRAVO

94.

Član 121. i 128. stav 1. u vezi sa članom 66. Zakona o upravnom postupku

MOGUĆNOST ODLUČIVANJA O IZMJENJENOM ZAHTJEVU OBAVEZUJE PRVOSTEPENI ORGAN DA ISPITA DA LI SU ISPUNJENE PROCESNE PRETPOSTAVKE ZA POSTAVLJANJE IZMJENJENOG ZAHTJEVA KAO PRVA FAZA, A PO OCJENI DA SU ISPUNJENI UVJETI ZA IZMJENU ZAHTJEVA, PRVOSTEPENI ORGAN IMA OBAVEZU DA UKOLIKO JE ZAHTJEV NEJASAN I NERAZUMLJIV, NALOŽI STRANCI DA SVOJ ZAHTJEV PRECIZNO OPREDJELI, KAKO SA ASPEKTA ČINJENICA NA KOJIM ZASNIVA SVOJ ZAHTJEV, TAKO I ODREDBI MATERIJALNOG PRAVA, UZ UPOZORENJE O POSLJEDICAMA U SLUČAJU NE POSTUPANJA PO NALOGU.

Iz obrazloženja:

Odredbom član 121. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2/98 i 48/99) propisano je da upravni postupak pokreće nadležni organ po službenoj dužnosti ili povodom zahtjeva stranke, dok je članom 128. stav 1. istog Zakona propisano da pošto je postupak pokrenut, stranka može do donošenja rješenja u prvom stupnju proširiti stavljeni zahtjev, ili umjesto ranijeg zahtjeva staviti drugi, bez obzira na to da li se prošireni ili izmijenjeni zahtjev zasniva na istom pravnom osnovu, pod uvjetom da se takav zahtjev zasniva na bitno istom činjeničnom stanju, a stavom 2. propisano je ako organ koji vodi postupak ne dozvoli proširenje ili izmjenu zahtjeva, donijet će o tome zaključak.

Odredbom člana 66. stav 1. Zakona o upravnom postupku propisano je da podnesak mora biti razumljiv i sadržavati sve što je potrebno da bi se u vezi s njim moglo postupiti. Podnesak naročito treba da sadrži: označenje organa kome se upućuje, predmet na koji se odnosi zahtjev, odnosno prijedlog, ko je zastupnik ili punomoćnik ako ga ima i ime i prezime i boravište (adresu) podnosioca, odnosno zastupnika ili punomoćnika.

Ocjenom stanja upravnog spisa, te kada se ima u vidu da je ovaj upravni postupak pokrenut po zahtjevu K. A. za povrat stana na kojem je imala stanarsko pravo i da je rješenjem prvostepenog upravnog organa broj: 03-372-131/99 od 27.03.2000. godine predmetni stan vraćen u posjed K. A., to je onda obaveza prvostepenog organa bila da prije svega ispita da li su ispunjene procesne pretpostavke za odlučivanje o izmijenjenom zahtjevu tužiteljice, na način kako je to navedeno u podnesku od 14.04.2005. godine. Dakle, tek po ocjeni da su ispunjeni procesni uvjeti za izmjenu zahtjeva, kao prve faze postupka, prvostepeni organ je morao naložiti tužiteljici da svoj zahtjev precizno opredijeli i to kako sa aspekta činjenica na kojim zasniva svoj zahtjev, tako i odredbi materijalnog prava kao osnova za ostvarivanje određenog prava. Pored upozorenja o obavezi uređenja zahtjeva, prvostepeni organ je morao i ostaviti rok za otklanjanje nedostataka, uz posebno upozorenje o posljedicama u slučaju ne postupanja po nalogu.

Naime, ne može se zanemariti činjenica da je zahtjev stranke za pokretanje upravnog postupka u formalnom smislu bitna procesna pretpostavka i da ga može podnijeti samo osoba koja ima ovlaštenja za poduzimanje određenih radnji, a koja stranačka sposobnost se određuje isključivo

prema materijalnim propisima. Ovo posebno kada se ima u vidu da je odredbama Zakona o stambenim odnosima i Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima jasno propisano ko se smatra članom porodičnog domaćinstva, utvrđeni su način i uvjeti za povrat stana, kao i situacije koje opravdavaju donošenje rješenja koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana, što su sve različiti pravni osnovi i o čemu se kod odlučivanja moralo voditi računa. Vođenje postupka i donošenje rješenja na podlozi nejasnog i nepotpunog zahtjeva predstavlja povredu pravila postupka, koje povrede su u konkretnom slučaju uticala i na rješenje ove upravne stvari.

Upravo zbog ne postupanja na navedeni način, odnosno ne razjašnjavanja o kakvom zahtjevu se zaista radi, prvostepeni i drugostepeni organi uprave donose potpuno različite odluke, odnosno prvostepeni organ utvrđuje da tužiteljici kao članu porodičnog domaćinstva umrle bake pripada pravo na povrat stana, a tuženi organ odbija zahtjev tužiteljice za donošenje rješenja koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana koji je predmet spora, poslije smrti njene bake. Dakle, upravni organi donose različite meritorne odluke, iako nije jasno utvrđeno kakav je tačno zahtjev tužiteljice, jer isti nikada nije preciziran, niti zahtjev sadrži sve obavezne elemente propisane članom 66. Zakona o upravnom postupku, što je pravno neodrživo, a krši se i princip pravne sigurnosti.

Stoga, bez jasnog i preciznog zahtjeva tužiteljice i ocjene postojanja procesnih pretpostavki za postupanje i odlučivanje, prvostepeni organ nije mogao donijeti odluku na način kako je to već naprijed navedeno. Tuženi u postupku po žalbi nije mogao odlučiti i odbiti zahtjev koji nikada nije ni postavljen, niti je mogao meritorno odlučiti a da ne odluči o sudbini prvostepenog rješenja, koje je ovakvom odlukom tuženog ostalo na snazi i na koji način egzistiraju dvije različite odluke, iz kojih razloga ovaj Sud ovakve odluke upravnih organa smatra nepravilnim i nezakonitim.

Prvostepeni sud, prihvatajući sve razloge osporenog rješenja, a odbijajući sve prigovore tužiteljice, izvodi pogrešan zaključak da je odluka tuženog organa pravilna i zasnovana na zakonu. Pri tome obrazloženje odluke prvostepenog suda ne zadovoljava standard prava na obrazloženu odluku iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, obzirom da se u obrazloženju odluke samo nabrajaju dokazi stranaka, ali se ti dokazi ne dovode u međusobnu vezu, niti sadrži razloge činjenične i pravne naravi za donošenje odluke.

Iz naprijed navedenih razloga ovaj Sud je zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio, presudu prvostepenog suda preinačio tako da je tužbu uvažio, poništio osporeno rješenje tuženog od 27.06.2018 godine i prvostepeno rješenje od 21.11.2016. godine i predmet vratio prvostepenom organu na ponovno rješavanje, radi donošenja pravilne i na zakonu zasnovane odluku.

Na osnovu naprijed iznesenog, ovaj sud je primjenom člana 46. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 U 010098 19 Uvp od 29.10.2021. godine)

95.

Član 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku

Član 6. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba

Član 11. Zakona o doprinosima

POSTUPAK RADI OSTVARENJA PRAVA NA NOVČANU NAKNADU ZA VRIJEME NEZAPOSLENOSTI NE MOŽE SE PREKINUTI ZBOG POKRETANJA STEČAJNOG POSTUPKA NAD IMOVINOM DUŽNIKA (POSLODAVCA STRANKE), JER ČINJENICA DA LI JE POSLODAVAC STRANCI UPLATIO DOSPJELE DOPRINOSE NIJE OD UTICAJA ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA NOVČANU NAKNADU ZA VRIJEME NEZAPOSLENOSTI SHODNO ODREDBI ČLANA 6. ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POSREDOVANJU U ZAPOŠLJAVANJU I SOCIJALNOJ SIGURNOSTI NEZAPOSLENIH OSOBA I ČLANA 11. ZAKONA O DOPRINOSIMA, TE NE PREDSTAVLJA PRETHODNO PITANJE U SMISLU ČLANA 142. ZAKONA O UPRAVNOM POSTUPKU BEZ ČIJEG SE RJEŠENJA NE MOŽE RIJEŠITI SAMA STVAR.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku (Sl. novine Federacije BiH broj 2/98 i 48/99) je propisano: Ako organ koji vodi postupak naiđe na pitanje bez čijeg se rješenja ne može riješiti sama stvar, a to pitanje čini samostalnu pravnu cjelinu za čije je rješenje nadležan sud ili neki drugi organ (prethodno pitanje), on može, pod uslovima iz ovog zakona, sam raspraviti to pitanje, ili postupak prekinuti dok nadležni organ to pitanje ne riješi. O prekidu postupka donosi se zaključak, protiv kojeg je dopuštena posebna žalba, osim ako je zaključak donio drugostepeni organ.

Po ocjeni ovog suda pogrešan je stav prvostepenog suda i organa uprave da okolnost da je pred Općinskim sudom u Mostaru pokrenut stečajni postupak nad poslodavcem kod kojeg je tužitelj bio zaposlen prije donošenja rješenja o otkazu ugovora o radu, a u kojem postupku će se utvrditi sve obaveze koje poslodavac treba izmiriti, među kojima je i uplata obaveznih doprinosa, predstavlja prethodno pitanje u smislu citirane odredbe člana 142. stav 1. Zakona o upravnom postupku za donošenje odluke o zahtjevu tužitelja kao nezaposlene osobe za ostvarivanje prava na novčanu naknadu i da od izmirenja obaveznih doprinosa iz stečajne mase poslodavca ovisi ostvarivanje prava na novčanu naknadu zbog nezaposlenosti.

Naime, odredbom člana 6. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba (Službene novine F BiH broj 22/05) izmijenjena je odredba člana 29. ranijeg Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba (Službene novine F BiH broj 41/01) tako da se ista mijenja i glasi: Pravo na novčanu naknadu stiče nezaposlena osoba koja u trenutku prestanka radnog odnosa ima najmanje osam mjeseci rada neprekidno ili osam mjeseci sa prekidima u posljednjih 18 mjeseci (stav 1.), kod utvrđivanja prava na novčanu naknadu kao godina rada smatra se vrijeme od 12 mjeseci, a rad kraći od punog radnog vremena preračunava se na puno radno vrijeme (stav 2.), kao vrijeme provedeno na radu iz stava 1. ovog člana smatra se vrijeme obaveznog osiguranja prema propisima koji regulišu sistem poreza i obaveznih doprinosa (stav 3.). Imajući u vidu citiranu odredbu, odnosno stav 1. i stav 3. iste, ovaj sud cijeni da su prvostepeni sud, kao i organi uprave, pogrešno tumačili ovu odredbu, kada su pravo tužiteljice na naknadu vezali za obavezu uplate doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti, a koja obaveza je prema propisima koji regulišu sistem poreza i obaveznih doprinosa, na koje se poziva zakonodavac, i dalje obaveza poslodavca, a ne tužiteljice.

Također, sistem obaveznih doprinosa, u koje spada i doprinos za osiguranje od nezaposlenosti, regulisan je Zakonom o doprinosima (Službene novine F BiH, broj od 35/98 - 14/08), a članom 11. stav 1. tog zakona je propisano da obračun i uplatu doprinosa vrši isplatilac plaće i drugih ličnih primanja prilikom svake isplate plaće, dok je odredbom člana 11. stav 8. regulisano da se osiguraniku prava iz penzijskog i zdravstvenog osiguranja, te osiguranja za slučaj nezaposlenosti ne mogu umanjiti ni ukinuti u slučaju da obaveznik obračunavanja i plaćanja doprinosa nije obračunao, odnosno uplatio ili djelimično uplatio dospjele doprinose u skladu sa stavom 4. i 5. tog člana, ukoliko posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Prema tome, kako odredbama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba nije propisano da se nezaposlenoj osobi ne može priznati pravo na novčanu naknadu zbog toga što isplatilac plaća nije izvršio svoju zakonsku obavezu uplate obaveznih doprinosa za period rada te osobe kod njega, to se ni u slučaju da obavezni doprinosi nisu uplaćeni, shodno citiranom članu 11. stav 8. Zakona o doprinosima, osiguraniku ne bi ni mogla umanjiti, ni ukinuti prava iz osiguranja za vrijeme nezaposlenosti. Naime, uplata doprinosa ne može uticati na početak ostvarivanja prava na novčanu naknadu nezaposlene obaveze, naročito ako se uzme u obzir da zaposlenik nije u mogućnosti uticati na poslodavca da ovu svoju zakonsku obavezu izvršava, te da bi sve suprotno predstavljalo prevelik teret za osiguranika koji bi bio u situaciji da zbog neizvršavanja zakonske obaveze poslodavca, snosi posljedice poslodavčevog neurednog plaćanja doprinosa (analogno izraženom stavu Ustavnog suda BiH u odluci broj AP-1086/17 od 13.02.2019. godine). Stoga zaključak prvostepenog suda da su upravni organi pravilno prekinuli postupak ostvarivanja prava na naknadu dok se u stečajnom postupku koji je pokrenut nad imovinom poslodavca tužitelja ne riješi kao prethodno pitanje koje sve obaveze treba poslodavac izmiriti, među kojima je i uplata obaveznih doprinosa, te da od izmirenja obaveznih doprinosa iz stečajne mase ovisi ostvarivanje prava na novčanu naknadu nije pravilan i na zakonu zasnovan jer činjenica da li je poslodavac tužitelja uplatio dospjele doprinose nije od uticaja za ostvarivanje prava tužitelja na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti shodno naprijed citiranim odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba i Zakona o doprinosima, te ne predstavlja prethodno pitanje bez čijeg se rješenja ne može riješiti sama stvar.

Zbog svega izloženog, zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke je uvažan, presuda Kantonalnog suda u Mostaru broj 07 0 U 013889 17 U od 15.03.2019. godine preinačena na način da se tužba tužitelja uvažava, osporeno rješenje tuženog organa od 05.12.2016. godine i prvostepeni zaključak od 17.10.2016. godine poništavaju i predmet vraća prvostepenom organu na ponovno rješavanje, kako bi prvostepeni organ, imajući u vidu iznesene razloge za uvažavanje zahtjeva za vanredno preispitivanje, u ponovnom postupku donio pravilno i zakonito rješenje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 U 013889 19 Uvp od 23.12.2021. godine)

96.

Član 246. stav 1. tačka 2. i član 143. stav 2. Zakona o upravnom postupku

U SITUACIJI KADA SE KRIVIČNI POSTUPAK NE MOŽE VODITI ZBOG TOGA ŠTO JE NASTUPILA ZASTARA KRIVIČNOG GONJENJA, ORGAN KOJI ODLUČUJE O OBNOVI UPRAVNOG POSTUPKA SAM RASPRAVLJA (UTVRĐUJE) POSTOJANJE KRIVIČNOG DJELA KAO PRETHODNO PITANJE U SMISLU ČLANA 143. STAV 2. ZAKONA O UPRAVNO POSTUPKU, KOJIM JE IZRIČITO PROPISANO DA KADA SE

PRETHODNO PITANJE ODNOSI NA KRIVIČNO DJELO, A NEMA MOGUĆNOSTI ZA KRIVIČNO GONJENJE, ORGAN KOJI VODI POSTUPAK RASPRAVIT ĆE I TO PITANJE.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 246. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH”, broj: 2/98 i 48/99) propisano je da će se obnoviti postupak okončan rješenjem ili zaključkom protiv koga nema redovnog pravnog lijeka u upravnom postupku (konačno u upravnom postupku), pored ostalih pobrojanih razloga, i iz razloga ako je rješenje doneseno na osnovu lažne isprave ili lažnog iskaza svjedoka ili vještaka ili ako je došlo kao posljedica nekog djela kažnjivog po krivičnom zakonu, a odredbom člana 249. stav. 4. propisano da se iznimno i poslije roka od 5 godina može tražiti, odnosno pokrenuti obnova postupka ako je riječ o razlozima navedenima u članu 246. stav 1. tačka 2., 3. i 5. istog Zakona, dok je u stavu 1. člana 250. Zakona o upravnom postupku propisano da se upravni postupak može obnoviti iz razloga navedenih u članu 246. tačka 2. ovog Zakona i ako se krivični postupak ne može provesti ili ako postoje okolnosti zbog kojih se postupak ne može pokrenuti, a u konkretnom slučaju utvrđeno je da se krivični postupak ne može provesti, jer je nastupila zastara krivičnog gonjenja.

U situaciji kakva je izložena, kada se krivični postupak ne može voditi zbog toga što je nastupila zastara krivičnog gonjenja, organ koji odlučuje o obnovi upravnog postupka sam raspravlja („utvrđuje“) postojanje krivičnog djela kao prethodno pitanje u smislu odredbe člana 143. stav 2. Zakona o upravnom postupku, kojim je izričito propisano da kada se prethodno pitanje odnosi na krivično djelo, a nema mogućnosti za krivično gonjenje, organ koji vodi postupak raspraviti će i to pitanje. Sve ovo pravilno zaključuje i prvostepeni sud u obrazloženju pobijane presude, ali pogrešno smatra da je zbog toga što tuženi nije raspravio sva pitanja koja se odnose na sve nalaze za koje je tražena provjera vjerodostojnosti trebalo samo poništiti osporeno rješenje tuženog i rješenje prvostepenog organa bez vraćanja predmeta na ponovni postupak. Naime, u konkretnom slučaju izvršena je provjera validnosti određene medicinske dokumentacije, pa je cijanjeno da ta dokumentacija nije validna, jer nije evidentirana u protokolima Kliničke bolnice Mostar, pa je u takvoj situaciji, suprotno stanovištu prvostepenog suda, tužitelj bio u obavezi da osporava stav tuženog organa predlaganjem izvođenja određenih dokaza, odnosno dostavljanjem konkretnih dokaza u vidu originalne medicinske dokumentacije koju bi morao posjedovati budući su u upravnim spisima i postupcima priznavanja svojstva ratnog vojnog invalida i prava na ličnu invalidninu dostavljene fotokopije, što je dopušteno u smislu odredbe člana 164. stav 1. Zakona o upravnom postupku, ali je istom takođe propisana i mogućnost službenog lica koje vodi postupak da traži od stranke da pokaže originalnu ispravu (kada je isprava podnesena u ovjerenoj kopiji), odnosno kada je isprava podnesena u prostoj kopiji, da utvrdi da li je prosta kopija vjerna originalu i to za dio medicinske dokumentacije za koji je nakon izvršene provjere cijanjeno da ta dokumentacija nije validna, dok je za preostali dio medicinske dokumentacije postojala obaveza nadležnih organa da dovrše provjeru, te da za medicinsku dokumentaciju koja se može smatrati validnom i vjerodostojnom ispituju da li tužitelj na osnovu valjane medicinske dokumentacije ispunjava uslove za priznavanje svojstva ratnog vojnog invalida i prava na ličnu invalidninu.

Pri tome nije osnovan prigovor tužitelja iz odgovora na zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke da Federalno pravobranilaštvo nije ovlašteno za podnošenje zahtjeva za vanredno preispitivanje, jer u predmetnom upravnom sporu nije imalo svojstvo stranke, niti zainteresovanog lica, a iz razloga što je tačkom 4. Zaključaka Vlade Federacije Bosne i Hercegovine V. broj: 1036/2013. od 18.09.2013. godine obavezano Federalno pravobranilaštvo

da u zahtjevima za vanredno preispitivanje sudskih presuda donesenih od strane kantonalnih sudova zastupa interese Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata Sarajevo, sa aspekta poštivanja principa zakonitosti u donesenim presudama, dok je prigovor da je zahtjev za vanredno preispitivanje podnesen od strane neovlaštenog lica istaknut potpuno paušalno, jer istim nije na bilo koji način dovedeno u pitanje da se radi o potpisu zamjenika federalnog pravobranioca koji je u smislu odredbe člana 20. Zakona o Federalnom pravobranilaštvu („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”2, broj: 2/95, 12/98, 18/00 i 61/06) ovlašten da zamjenjuje federalnog pravobranioca.

Imajući u vidu naprijed navedeno, ovaj Sud je na osnovu člana 46. stav 2. Zakona o upravnim sporovima zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio, te je pobijanu presuda prvostepenog suda preinačio, tako što je tužiteljevu tužbu uvažio, poništio osporeno rješenje tuženog organa, kao i prvostepeno rješenje, te predmet vratio prvostepenom organu na ponovni postupak u skladu sa primjedbama ovog Suda.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 U 014188 19 Uvp od 18.11.2021. godine)

97.

Član 246. stav 1. tačka 9. Zakona o upravnom postupku

LICU KOJE NIJE UČESTVOVALO U PRVOSTEPENOM POSTUPKU, ČIJA JE ŽALBA PRIHVACENA I RJEŠAVANA, PRIZNATO JE SVOJSTVO STRANKE, PA NE MOŽE ISTICATI DA MU NIJE OMOGUĆENO UČEŠĆE U POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Što se tiče tužiteljevih prigovora koji se odnose na učešće u prvostepenom postupku, odnosno postupku u kome je TR „OPEL TIM” V. izdata dozvola za upravljanje otpadom evidentno je da je tužitelj izjavljivanjem žalbe protiv prvostepenog rješenja nastupio kao stranka u postupku. Naime, mogućnost izjavljivanja žalbe data je i licu koje nije učestvovalo u upravnom postupku do isteka roka koji teče za stranku koja je stvarno učestvovala u postupku. U konkretnom slučaju tuženi je prihvatio tužiteljevu žalbu kao blagovremenu i o istoj je rješavao, čime je tužitelju dato svojstvo stranke i omogućeno mu je učešće u postupku, ali je njegova žalba odbijena jer nije dovela u pitanje pravilnost i zakonitost prvostepenog rješenja.

Po pitanju navoda tužitelja da mu je uskraćeno pravo učešća u prvostepenom postupku, ovaj Sud ukazuje da je tužitelju stajala na raspolaganje mogućnost da u smislu odredbe člana 246. tačka 9. Zakona u upravnom postupku („Službene novine F BiH”, broj: 2/98 i 48/99) podnese prijedlog za obnovu postupka, u kom slučaju bi, uz ispunjene uslova propisanih ovom zakonskom odredbom, eventualno bilo omogućeno obnavljanje tog postupka i time učešća tužitelja u prvostepenom postupku. Međutim, kako je tužitelj u konkretnom slučaju izjavio žalbu i kako je od strane tuženog organa, prihvatanjem njegove žalbe i rješavanjem po istoj, prihvaćen kao stranka, to su neosnovani navodi kojim se ukazuje na povredu njegovih prava u tom dijelu, pri čemu je tužitelju detaljno od strane tuženog organa ukazano koje mu mogućnosti stoje na raspolaganju ukoliko se upravljanjem otpada vrši na način suprotan odredbama Zakona o upravljanju otpadom i Pravilnika o uvjetima tehničke opremljenosti poslovnih prostora za obavljanje djelatnosti prikupljanja, prerade i proizvodnje otpadnih materijala i sekundarnih sirovina, odnosno izričitim obavezama sadržanim u rješenju kojim je izdata dozvola za upravljanje otpadom TR „OPEL TIM” d.o.o N. V., u pogledu načina i uslova koji moraju biti

ispunjeni, a o čemu se takođe očitovao i prvostepeni sud u pobijanoj presudi, pa su neosnovani navodi o povredi člana 34. Zakona o upravnim sporovima.

Obzirom na izneseno ovaj Sud je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 06 0 U 011852 18 Uvp od 27.05.2021. godine)

98.

Član 47. stav 1. tačka 1. Zakona o upravnim sporovima

NOVE ČINJENICE I MOGUĆNOST UPOTREBE NOVIH DOKAZA MOGU BITI RAZLOG ZA PONAVLJANJE UPRAVNO-SUDSKOG POSTUPKA SAMO AKO JE SUD SAM UTVRĐIVAO ČINJENIČNO STANJE I IZVODIO DOKAZE U TOM POSTUPKU I NA TAKO UTVRĐENOM ČINJENIČNOM STANJU ZASNOVAO SVOJU ODLUKU.

Iz obrazloženja:

Iz stanja upravnog spisa i obrazloženja pobijane presude proizilazi da je tužitelj iz ovog upravnog spora Kantonalnog suda u Tuzli podnio tužbu za ponavljanje postupka okončanog presudom istog suda od 14.03.2018. godine, pozivajući se na odredbe člana 47. stav 1. tačka 1., 5. i 6. Zakona o upravnim sporovima, koju je Kantonalni sud u Tuzli odbio pobijanom presudom cijeneći da nisu ispunjeni uslovi za ponavljanje postupka.

Naime, iz stanja upravnog spisa evidentno je da je presuda Kantonalnog suda u Tuzli, broj: 03 0 U 014736 15 U od 14.03.2018. godine, čije je ponavljanje traženo tužbom za ponavljanje postupka, koja je odbijena pobijanom presudom tog suda, donesena na osnovu činjenica utvrđenih u ranije provedenom upravnom postupku. Kako je tužitelj u svojoj tužbi za ponavljanje postupka, kao osnov za ponavljanje postupka, navodio dokaze o drugačijem stanju činjenica utvrđenih u upravnom, a ne upravno-sudskom postupku, to nije učinio vjerovatnim postojanje zakonske osnove za ponavljanje postupka okončanog presudom toga suda, zbog čega je pobijana presuda prvostepenog suda pravilna i zakonita.

Naime, odredbom člana 47. Zakona o upravnim sporovima propisani su razlozi za ponavljanje postupka okončanog presudom ili rješenjem nadležnog suda, gdje je pod tačkom 1. propisana takva mogućnost ako stranka sazna za nove činjenice ili nađe ili stekne mogućnost da upotrijebi nove dokaze na osnovu kojih bi spor bio povoljnije riješen za nju da su te činjenice, odnosno dokazi bili izneseni ili upotrijebljeni na raspravi u ranijem sudskom postupku.

Iz citirane zakonske odredbe proizilazi da saznanje za nove činjenice i sticanje mogućnosti upotrebe novih dokaza, može biti razlog za ponavljanje sudskog postupka samo onda ako je sud u tom postupku sam izvodio dokaze i utvrđivao činjenice i na tako utvrđenom činjeničnom stanju zasnovao svoju odluku. Međutim, ako sud nije sam utvrđivao činjenično stanje, nego je upravni spor riješio na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog u upravnom postupku, nove činjenice i novi dokazi, u tom slučaju, mogu se eventualno koristiti samo kao razlog za obnovu upravnog postupka. Znači, kada se tužba za ponavljanje postupka zasniva na novom dokazu o činjeničnom stanju utvrđenom od strane organa uprave, stranka se sa zahtjevom za ponavljanje postupka (obnova upravnog postupka), a saglasno odredbi člana 241. i 248. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 2/98 i 48/99) može obratiti

onom organu uprave pred kojim je okončan upravni postupak, a ne prvostepenom sudu koji je okončao predmet u upravnom sporu, ali na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog u upravnom postupku.

Nadalje, u pobijanoj presudi prvostepeni sud je ocijenio i da nisu ispunjeni uslovi iz tačke 5. navedenog člana 47. iz razloga što je ovom zakonskom odredbom propisano mogućnost da se postupak ponovi, ako stranka nađe ili stekne mogućnost da upotrijebi ranije sudsku odluku donesenu u istom upravnom sporu, a u konkretnim slučajju tužitelj uz tužbu za ponavljanje postupka nije uopšte spomenuo bilo kakvu sudsku odluku donesenu u bilo kojem upravnom sporu. Isto tako prvostepeni sud je pravilno ocijenio da nisu ispunjeni niti uslovi iz tačke 6. navedenog člana i Zakona kojim je propisana mogućnost da se postupak ponovni, ako stranci nije bila data mogućnost da učestvuje u upravnom sporu, a u konkretnom slučaju tužitelju ni na koji način nije bila uskraćena mogućnost da učestvuje u predmetnom sporu, pa je zbog navedenog cjenjeno da nisu ispunjeni uslovi za ponavljanje postupka, a za ovakvu odluku prvostepeni sud je dao potpune i valjane razloge koje u cijelosti prihvata i ovaj Sud.

Kako navodima zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske nije dovedena u pitanje pravilnost i zakonitost pobijane presude to je ovaj Sud, imajući u vidu sve naprijed izloženo, primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 U 014736 18 Uvp od 27.05.2021. godine)

99.

Član 26. stav 1. Zakona o upravnim sporovima

PRVOSTEPENI SUD JE IZVRŠIO POVREDU PRAVILA POSTUPKA KADA JE DONIO ODLUKU PO TUŽBI STRANKE ZBOG ŠUTNJE ADMINISTRACIJE U SMISLU ČLANA 20. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA, BEZ OMOGUĆAVANJA STRANCI DA SE PRIJE TOGA IZJASNI O OSPORENOM RJEŠENJU KOJE JE NAKNADNO DONIO TUŽENI ORGAN PO ŽALBI STRANKE IZJAVLJENOJ PROTIV PRVOSTEPENOG RJEŠENJA.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 26. Zakona o upravnim sporovima je propisano da ako nadležni organ za vrijeme sudskog postupka donese drugi upravni akt kojim se mijenja ili stavlja van snage upravni akt protiv koga je upravni spor pokrenut te ako u slučaju iz člana 20. ovog Zakona naknadno donese upravni akt, taj organ je dužan, pored tužitelja, istovremeno pisano obavijestiti i sud pred kojim je spor pokrenut, s tim da sudu dostavi i novi upravni akt. Sud će u tom slučaju pozvati tužitelja da u roku od 15 dana pisano izjavi da li je naknadno donesenim upravnim aktom zadovoljan ili ostaje pri tužbi i u kom obimu, odnosno da li tužbu proširuje i na novi upravni akt.

Odredbom člana 28. stav 1. Zakona o upravnim sporovima propisano je da sud o upravnim sporovima rješava nejavno po sudiji pojedincu ili u sjednici, a prema stavu 2. istog člana, ako stranka u sporu zatraži da prisustvuje nejavnom rješavanju ili da se u predmetu održi javna rasprava, sud je dužan obavijestiti stranke i zainteresovana lica, ako ih ima, o datumu nejavnog rješavanja i njihovom pravu da tom rješavanju prisustvuju, odnosno održati usmenu raspravu javno.

Prema podacima spisa u predmetu, tužitelj je dana 14.11.2016.godine podnio tužbu protiv pet prvostepenih rješenja (rješenja Porezne uprave F BiH Kantonalnog ureda u Bihaću, Odsjeka za prinudnu naplatu broj:13-1/01-15-21-935/13-9 ES od 29. 08. 2016. godine, broj: 13-1/01-15-21-935-13/10 ES od 29. 08. 2016. godine, broj: 13-1/01-15-21-935-13/11 ES od 29. 08. 2016. godine, broj: 13-1/01-15-21-935-12/11 ES od 29.08.2016. godine i broj: 13-1/01-15-21-935-13/13 ES od 29. 08. 2016. godine), a u tužbi je naveo da je protiv navedenih rješenja izjavio žalbe, da je nakon 30 dana intervenisao kod Upravne inspekcije, budući da u zakonskom roku nije odlučeno po njegovim žalbama, ali da ni nakon toga nisu donesena drugostepena rješenja, te da stoga podnosi tužbu u smislu člana 20. Zakona o upravnim sporovima, jer se smatra da su tužbe odbijene. U tužbi je zatim predložio da se provede vještačenje po vještaku finansijske struke i da sud nakon održane rasprave donese presudu „kojom će se tužba uvažiti ili da se prvostepena rješenja kao i rješenja o odbijanju žalbi ponište i predmet vrati tuženom na ponovni postupak“. Nakon što je prvostepeni sud pozvao tuženog da dostavi odgovor na tužbu, tuženi je podneskom od 09.12.2016.godine obavijestio sud da je tužba podnesena protiv prvostepenih rješenja, koja nisu konačna i izvršna, da je izjavljena žalba protiv istih i da žalbeni postupak nije okončan jer organ prikuplja dokumentaciju koja je potrebna za rješavanje predmetnih žalbi. Sud je nakon toga ponovo pozvao tuženog dana 23.02.2018.godine da dostavi sve spise koji se odnose na prvostepeni i drugostepeni podnesak, pa je tuženi dana 19.03.2018.godine dostavio sudu (uz zaključak o spajanju svih prvostepenih predmeta radi vođenja postupka pod jednim brojem: 03-15-1226/06) rješenje broj: 03-15-1226/16 AZH od 19.03.2018.godine kojim se odbijaju žalbe tužitelja izjavljene protiv pet (5) rješenja Porezne uprave Kantonalnog poreznog ureda Bihać broj:13-1/01-15-21-935/13-9 ES od 29. 08. 2016. godine, broj: 13-1/01-15-21-935-13/10 ES od 29. 08. 2016. godine, broj: 13-1/01-15-21-935-13/11 ES od 29. 08. 2016. godine, broj: 13-1/01-15-21-935-12/11 ES od 29.08.2016. godine i broj: 13-1/01-15-21-935-13/13 ES od 29. 08. 2016. godine. Prvostepeni sud nakon toga donio pobijanu presudu kojom se tužba odbija, a cijeneći da su osporenim rješenjem tuženog organa pravilno i zakonito odbijene žalbe tužitelja izjavljene protiv prvostepenih rješenja, jer je u postupku utvrđeno da je tužitelj nalog za plaćanje uredno zaprimio dana 08.06.2013. godine i da iste obaveze nije izmirio, te da je nakon toga prvostepeni organ donio rješenja o pokretanju postupka i prinudne naplate koja je drugostepeni organ spojio u jedinstveni postupak i odbio žalbe tužitelja kao neosnovane, jer je tužitelj osporavao izvršeni razrez komunalne takse za 2012. godine, kao i druge osnove po kojima je izvršen razrez poreza tvrdeći da su to njegova osnovna sredstva, ali da ovi prigovori nisu relevantni u postupku prinudne naplate, jer je žalitelj mogao te prigovore koristiti u redovnom postupku prije donošenja rješenja o prinudnoj naplati koje je i koristio pa su tužbe odbijene, kao i da su svi tužbeni navodi cijenjani, ali nisu od uticaja u konkretnoj porezno-upravnoj stvari, jer je tuženik u cijelosti proveo postupak u skladu da relevantnim citiranim zakonskim odredbama, a koje stavove prihvata i prvostepeni sud.

Imajući u vidu naprijed izloženo stanje spisa, ovaj sud cijeni da se ovakva odluka prvostepenog suda ne može prihvatiti kao pravilna i zakonita, iz slijedećih razloga:

Tužitelj je svoju tužbu podnio prvostepenom sudu na osnovu odredbe člana 20. Zakona o upravnim sporovima, obzirom da tuženi nije u zakonskom roku odlučio o žalbama koje je tužitelj izjavio protiv prvostepenih rješenja, a koja činjenica je nesporna. Tužitelj, je dakle u momentu podnošenja tužbe znao samo za razloge donošenja prvostepenih rješenja, koji su sadržani u obrazloženjima istih. Tuženi organ je nakon podnošenja tužbe (nakon gotovo dvije godine) donio osporeno rješenje u kojem je naveo razloge odbijanja žalbi tužitelja, a za koje razloge tužitelj nije mogao znati u momentu podnošenja tužbe. Stoga prvostepeni sud nije mogao da odlučuje o zakonitosti osporenog rješenja prije nego što je dao mogućnost tužitelju

da se izjasni o istom, a u smislu naprijed citirane odredbe člana 26. Zakona o upravnim sporovima.

Ovo pogotovo kada se ima u vidu da je tužitelj u tužbi tražio i da se provede vještačenje po vještaku finansijske struke pred sudom, pa bi prvostepeni sud, ukoliko bi tužitelj bio nezadovoljan osporenim aktom i pri tome ostao kod svog prijedloga za provođenje vještačenja pred sudom, bio dužan da na osnovu člana 28. stav 2. Zakona o upravnim sporovima zakaže javnu raspravu i na istu pozove tužitelja i sve stranke u postupku, a kako bi sud na javnoj raspravi odluči o provođenju dokaza koje je predložio tužitelj u tužbi i u eventualnoj dopuni tužbe. Kako prvostepeni sud nije postupio u smislu naprijed navedenih odredbi člana 26. i 28. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, to je donošenjem pobijane presude povrijedio načelo saslušanja stranke, odnosno načelo javnog rješavanja upravnih sporova, a na koju povredu se osnovano ukazuje u zahtjevu za vanredno preispitivanje sudske odluke.

U ponovnom postupku prvostepeni sud će stoga postupiti u skladu sa odredbom člana 26. Zakona o upravnim sporovima, te eventualno i u smislu odredbe člana 28. stav 2. Zakona o upravnim sporovima (ukoliko tužitelj i dalje ostane kod prijedloga da se provode dokazi pred sudom), nakon čega će na osnovu provedenog postupka i utvrđenog činjeničnog stanja donijeti pravilnu i zakonitu odluku.

Iz navedenih razloga, ovaj sud je na osnovu člana 46. stav 2. i 3. Zakona o upravnim sporovima zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio, pobijanu presudu ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno rješavanje i odluku.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01 0 U 011940 18 Uvp od 06.07.2021. godine)

100.

Član 58. Zakona o upravnim sporovima

MOGUĆNOST (I OBAVEZA) SUDA DA PONIŠTI OSPORENI UPRAVNI AKT I SAM RIJEŠI PREDMETNU UPRAVNU STVAR PRESUDOM U SITUACIJI AKO NADLEŽNI ORGAN POSLIJE PONIŠTENJA OSPORENOG UPRAVNOG AKTA DONESE AKT PROTIVNO PRAVNOM SHVATANJU SUDA ILI PROTIVNO PRIMJEDBAMA SUDA U POGLEDU POSTUPKA, ZASNOVANA JE NA NAČELU OBAVEZNOSTI SUDSKIH PRESUDA PROPISANIH ČLANOM 3. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA, ALI UZ UVJET PROPISAN ODREDBOM ČLANA 58. NAVEDENOG ZAKONA-KADA STRANKA PODNESE NOVU TUŽBU, PA SE TAKAV ZAHTJEV NE MOŽE POSTAVITI KAO IZDVOJEN BEZ PODNOŠENJA TUŽBE.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 58. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 9/05) propisano je da ako nadležni organ poslije poništenja osporenog upravnog akta donese upravni akt protivno pravnom shvatanju suda ili protivno primjedbama suda u pogledu postupka, pa tužitelj podnese novu tužbu, sud je dužan u ovim slučajevima poništiti osporeni upravni akt i sam riješiti stvar presudom, ako je u toj stvari potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje. Takva presuda u svemu zamjenjuje upravni akt nadležnog organa.

Imajući u vidu citiranu zakonsku odredbu proizilazi da u upravnim sporovima postoji mogućnost suda da poništi osporeni upravni akt i sam riješi predmetnu upravnu stvar presudom u situaciji ako nadležni organ poslije poništenja osporenog upravnog akta donese upravni akt protivno pravnom shvatanju suda ili protivno primjedbama suda u pogledu postupka. Ovakva mogućnost (i obaveza) suda zasnovana je na načelu obaveznosti sudskih presuda propisanih članom 3. Zakona o upravnim sporovima, ali uz uslov propisan u citiranoj odredbi člana 58. navedenog Zakona - kada tužitelj podnese novu tužbu protiv novodonesenog upravnog akta, a u konkretnom slučaju ne radi se o takvoj situaciji.

Naime, kako je već naprijed navedeno, spomenutom presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 05 0 U 000638 15 Uvp od 12.09.2019. godine, uvažen je tužiteljev zahtjev za vanredno preispitivanje podnesen protiv presude Kantonalnog suda u Goraždu, broj: 05 0 U 000638 15 U od 15.09.2015. godine, te je ista preinačena i riješeno da se tužba uvažava, osporeno rješenje tuženog broj: 06-37-2284/15 od 04.05.2015. godine poništava i predmet vraća tom organu na ponovno rješavanje.

Navedenom presudom Kantonalnog suda u Goraždu, broj: 05 0 U 000638 15 U od 15.09.2015. godine bila je odbijena tužiteljeva tužba podnesena protiv osporenog akta tuženog, broj i datum navedeni u uvodu ove presude, kojim je odbačena tužiteljeva žalba izjavljena protiv rješenja Ministarstva za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, broj: UP-1:08-37-26/14 od 21.01.2015. godine, kao izjavljena od neovlaštene osobe, a tim prvostepenim rješenjem utvrđena je ispunjenost uslova prostora, opreme i kadra za osnivanje i rad apoteke zdravstvene ustanove u ulici Z. r. ... u G., osnivača Dž. D., koja će poslovati pod nazivom Privatna zdravstvena ustanova Apoteka „D. M.“ G., jer ista ispunjava propisane uslove u pogledu prostora, opreme i stručnog kadra za obavljanje apotekarske djelatnosti (tačka 1. dispozitiva rješenja), te tačkama 2. do 8. dispozitiva utvrđeni direktor i odgovorno lice, radno vrijeme apoteke, djelatnost apoteke, upis u registar nadležnog suda, mogućnost organizovanja organizacionih jedinica, dužnost prijavljivanja zaposlenih lica i obaveza obavještanja nadležnog ministarstva o nastalim promjenama u vezi sa ispunjavanjem uslova na osnovu kojih je izdato ovo rješenje.

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je prilikom donošenja presude broj: 05 0 U 000638 15 Uvp od 12.09.2019. godine, imajući u vidu odredbe člana 56. i člana 222. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 46/10 i 75/13), te odredbe člana 20. i člana 41. Zakona o apotekarskoj djelatnosti („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 40/10) ocijenio pogrešnim stanovište tuženog organa i prvostepenog suda da tužitelj nema pravo izjavljivanja žalbe, odnosno učestvovanja u postupku, jer nema pravni interes vezan za konkretan predmet, ukazujući da tužitelj - Komora magistara farmacije BPK-a Goražde u konkretnom slučaju upravo ima interes zasnovan na zakonu, jer je odredbom člana 56. Zakona o zdravstvenoj zaštiti propisano da Komore daju mišljenje federalnom ministru, odnosno kantonalnom ministru o opravdanosti izdavanja, produženja ili oduzimanja odobrenja za obavljanje poslova privatne prakse, te početku, proširenja, promjene i prestanka rada zdravstvenih ustanova sa pozicije i očuvanja profesije koju zastupa, pa je upravo zbog ovakve njihove uloge obavezan uslov za obavljanje privatne prakse u apotekarskoj djelatnosti - pozitivno mišljenje nadležne komore o opravdanosti osnivanja privatne prakse, a zbog čega je zahtjev za vanredno preispitivanje uvažen, pobijana presuda preinačena i odlučeno kao u izreci presude, odnosno uvažena tužba, poništeno osporeno rješenje i predmet vraćen tuženom da u skladu sa primjedbama ovog Suda (koje se odnose na legitimaciju tužitelja za izjavljivanje žalbe) donese novo rješenje kojim će odlučiti o izjavljenoj žalbi.

Iz podneska tužitelja primljenog kod ovog Suda dana 02.08.2021. godine, kojim je podnesen zahtjev za rješavanje u skladu sa odredbom člana 58. Zakona o upravnim sporovima, proizilazi da je tuženi upravo postupio po nalogu iz sudske presude i o žalbi tužitelja odlučio, u kom pravcu su i date upute u presudi Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, jer je u toj presudi ukazano da je tužitelj Komora magistara farmacije BPK-a Goražde legitimisan za izjavljivanje žalbe (a nije „potvrđena njegova nadležnost“, kako se to u podnesku tužitelja navodi), budući da u konkretnom slučaju upravo ima interes zasnovan na zakonu, a pri čemu nisu date bilo kakve upute na koji način treba odlučiti o osnovanosti žalbe. Prilikom donošenja rješenja tuženi je postupao u skladu sa odredbama člana 239. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 2/98 i 48/99) po kojim je, budući se radi o organu uprave kantona u smislu odredbe člana 1. navedenog Zakona i dužan postupati, a ne po odredbama Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/03 i 53/16) na koje se u podnesku ukazuje, po kojim u smislu odredbe člana 1. tog Zakona postupaju organi uprave Bosne i Hercegovine.

Način na koji je u ponovno provedenom postupku odlučeno, te preispitivanje odluka donesenih u ponovnom postupku ne mogu se podvesti pod odredbu člana 58. Zakona o upravnim sporovima, kako to tužitelj, zastupan po stručnom punomoćniku advokatu, interpretira u podnesku od 02.08.2021. godine, jer (pored činjenice da iz sadržine tog podneska proizilazi da je tuženi upravo postupio po uputama iz presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine) nije ispunjen osnovni uslov propisan navedenom zakonskom odredbom, a to je da tužitelj podnese novu tužbu protiv novodonesenog upravnog akta.

Obzirom da u konkretnom slučaju ne postoji nova podnesena tužba nisu ispunjeni procesni uslovi za postupanje po zahtjevu za rješavanje u skladu sa odredbom člana 58. Zakona o upravnim sporovima, pa je ovaj Sud, imajući u vidu naprijed izloženo odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 05 0 U 000638 21 Uvp 2 od 02.09.2021. godine)

101.

Član 59. Zakona o upravnim sporovima

MOGUĆNOST (I OBAVEZA) SUDA DA POKRENE DISCIPLINSKI POSTUPAK PROTIV ODGOVORNOG LICA AKO NADLEŽNI ORGAN POSLIJE PONIŠTANJA UPRAVNOG AKTA NE DONESE NOVI UPRAVNI AKT U PROPISANOM ROKU ILI GA DONESE PROTIVNO PRIMJEDBAMA SUDA, ZASNOVANA JE NA NAČELU OBAVEZNOSTI SUDSKIH PRESUDA PROPISANIH ČLANOM 3. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA, ALI UZ UVJET PROPISAN ODREDBOM ČLANA 58. NAVEDENOG ZAKONA-KADA NADLEŽNI ORGAN POSLIJE PONIŠTENJA UPRAVNOG AKTA NE DONESE NOVI UPRAVNI AKT U PROPISANOM ROKU ILI GA DONESE PROTIVNO PRIMJEDBAMA SUDA.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 59. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 9/05) propisano je da ako nadležni organ poslije poništenja upravnog akta ne donese novi upravni akt u propisanom roku ili ga donese protivno primjedbama suda u

pogledu činjeničnog stanja, pa zbog toga sud ne može donijeti presudu koja u svemu zamjenjuje upravni akt nadležnog organa, odgovorno lice u tom organu čini tešku povredu službene dužnosti protiv koje je nadležni sud dužan pokrenuti disciplinski postupak na način propisan odredbama stava 5. i 6. člana 27. ovog Zakona.

Imajući u vidu citiranu zakonsku odredbu proizilazi da u upravnim sporovima postoji mogućnost suda da pokrene disciplinski postupak protiv odgovornog lica ako nadležni organ poslije poništenja upravnog akta ne donese novi upravni akt u propisanom roku ili ga donese protivno primjedbama suda. Ovakva mogućnost (i obaveza) suda zasnovana je na načelu obaveznosti sudskih presuda propisanih članom 3. Zakona o upravnim sporovima, ali uz uslov propisan u citiranoj odredbi člana 58. navedenog Zakona - kada nadležni organ poslije poništenja upravnog akta ne donese novi upravni akt u propisanom roku ili ga donese protivno primjedbama suda zbog čega sud ne može donijeti presudu po novoj tužbi protiv novodonesenog upravnog akta, a u konkretnom slučaju ovaj uslov nije ispunjen.

Naime, kako je već naprijed navedeno, spomenutom presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 05 0 U 000638 15 Uvp od 12.09.2019. godine, uvažen je tužiteljjev zahtjev za vanredno preispitivanje podnesen protiv presude Kantonalnog suda u Goraždu, broj: 05 0 U 000638 15 U od 15.09.2015. godine, te je ista preinačena i riješeno da se tužba uvažava, osporeno rješenje tuženog broj: 06-37-2284/15 od 04.05.2015. godine poništava i predmet vraća tom organu na ponovno rješavanje.

Navedenom presudom Kantonalnog suda u Goraždu, broj: 05 0 U 000638 15 U od 15.09.2015. godine bila je odbijena tužiteljjeva tužba podnesena protiv osporenog akta tuženog, broj i datum navedeni u uvodu ove presude, kojim je odbačena tužiteljjeva žalba izjavljena protiv rješenja Ministarstva za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice Bosansko-podrinjskog kantona, broj: UP-1:08-37-26/14 od 21.01.2015. godine, kao izjavljena od neovlaštene osobe, a tim prvostepenim rješenjem utvrđena je ispunjenost uslova prostora, opreme i kadra za osnivanje i rad apoteke zdravstvene ustanove u ulici Z. r. ... u G., osnivača Dž. D., koja će poslovati pod nazivom Privatna zdravstvena ustanova Apoteka „D. M.“ G., jer ista ispunjava propisane uslove u pogledu prostora, opreme i stručnog kadra za obavljanje apotekarske djelatnosti (tačka 1. dispozitiva rješenja), te tačkama 2. do 8. dispozitiva utvrđeni direktor i odgovorno lice, radno vrijeme apoteke, djelatnost apoteke, upis u registar nadležnog suda, mogućnost organizovanja organizacionih jedinica, dužnost prijavljivanja zaposlenih lica i obaveza obavještanja nadležnog ministarstva o nastalim promjenama u vezi sa ispunjavanjem uslova na osnovu kojih je izdato ovo rješenje.

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je prilikom donošenja presude broj: 05 0 U 000638 15 Uvp od 12.09.2019. godine, imajući u vidu odredbe člana 56. i člana 222. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 46/10 i 75/13), te odredbe člana 20. i člana 41. Zakona o apotekarskoj djelatnosti („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 40/10) ocijenio pogrešnim stanovište tuženog organa i prvostepenog suda da tužitelj nema pravo izjavljivanja žalbe, odnosno učestvovanja u postupku, jer nema pravni interes vezan za konkretan predmet, ukazujući da tužitelj - Komora magistara farmacije BPK-a Goražde u konkretnom slučaju upravo ima interes zasnovan na zakonu, jer je odredbom člana 56. Zakona o zdravstvenoj zaštiti propisano da Komore daju mišljenje federalnom ministru, odnosno kantonalmom ministru o opravdanosti izdavanja, produženja ili oduzimanja odobrenja za obavljanje poslova privatne prakse, te početku, proširenja, promjene i prestanka rada zdravstvenih ustanova sa pozicije i očuvanja profesije koju zastupa, pa je upravo zbog ovakve njihove uloge obavezan uslov za obavljanje privatne prakse u apotekarskoj

djelatnosti - pozitivno mišljenje nadležne komore o opravdanosti osnivanja privatne prakse, a zbog čega je zahtjev za vanredno preispitivanje uvažen, pobijana presuda preinačena i odlučeno kao u izreci presude, odnosno uvažena tužba, poništeno osporeno rješenje i predmet vraćen tuženom da u skladu sa primjedbama ovog Suda odluči o izjavljenoj žalbi.

Iz sadržine prijedloga za pokretanje disciplinskog postupka protiv odgovornog lica zbog teške povrede službene dužnosti (a što je konstatovano i u rješenju ovog Suda broj: 05 0 U 000638 21 Uvp 3 od 02.09.2021. godine kojim je odbačen tužitelj zahtjev za rješavanje u skladu sa odredbom člana 58. Zakona o upravnim sporovima) proizilazi da je tuženi upravo postupio po nalogu iz sudske presude i o žalbi tužitelja odlučio, u kom pravcu su i date upute u presudi Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, jer je u toj presudi ukazano da je tužitelj Komora magistara farmacije BPK-a Goražde legitimisan za izjavljivanje žalbe, budući da u konkretnom slučaju upravo ima interes zasnovan na zakonu, a pri čemu je tuženi postupao u skladu sa odredbama člana 239. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine“ („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 2/98 i 48/99) po kojim je, budući se radi o organu uprave kantona u smislu odredbe člana 1. navedenog Zakona i dužan postupati, a ne po odredbama Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine“ („Službeni glasnik BiH“, broj: 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/03 i 53/16) na koje se u podnesku ukazuje, po kojim u smislu odredbe člana 1. tog Zakona postupaju organi uprave Bosne i Hercegovine.

To znači da je upravo u skladu sa navedenom zakonskom odredbom tuženi poništio rješenje prvostepenog organa i predmet vratio na ponovni postupak tom organu, a što je izričito propisano odredbom člana 239. stav 2. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 2/98 i 48/99), budući se, evidentno, nije radilo o situaciji kada drugostepeni organ rješava sam u smislu odredbe stava 1. istog člana, pa svi navodi iz podneska o učinjenim povredama pravila postupka i pogrešnoj primjeni materijalnog prava ne mogu uticati na mogućnost odlučivanja ovog Suda, dok su tvrdnje da se ponovni postupak „zapravo nije ni trebao voditi“, te da se žalba „zapravo nije ni mogla izjaviti“ krajnje proizvoljne.

Iz izloženog proizilazi da je tuženi u cijelosti postupio u skladu sa uputama iz presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 05 0 U 000638 15 Uvp od 12.09.2019. godine (prihvatio legitimaciju tužitelja i odlučio o žalbi, jer je uputa iz ranije presude bila da o istoj mora odlučiti, što je i učinio, pa su potpuno bez uporišta navodi da sad „tuženi kao drugostepeni organ odlučuje o dvije žalbe“. Ovo iz razloga jer je o žalbi tužitelja izjavljenoj protiv rješenja Ministarstva za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice Bosansko-podrinjskog kantona, broj: UP-1:08-37-26/14 od 21.01.2015. godine tuženi odlučio rješenjem broj: 06-37-2284/15 od 31.10.2019. godine, kojim je poništio to rješenje od 21.01.2015. godine i predmet vratio na ponovni postupak prvostepenom organu, a što upravo sam tužitelj ističe u podnesku - prijedlogu za pokretanje disciplinskog postupka, a kako je u ponovnom postupku doneseno novo rješenje prvostepenog organa protiv koga je nezadovoljna stranka izjavila žalbu, to o istoj treba riješiti tuženi kao drugostepeni organ, u skladu sa odredbama 223. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 2/98 i 48/99), pri čemu se tužitelju, zastupanom po stručnom punomoćniku advokatu, od strane ovog Suda ukazuje da se ne radi o bilo kakvom „pravnom presedanu“, već da takvo postupanje redovan tok upravnog postupka regulisan odredbama Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine“ („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 2/98 i 48/99).

Imajući u vidu sve naprijed izloženo evidentno je da je tuženi upravo postupio po uputama iz presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 05 0 U 000638 15 Uvp od 12.09.2019. godine, a kako se primjedbe o propuštanju rokova (takođe pogrešno citirane iz Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine“ („Službeni glasnik BiH“, broj: 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/03 i 53/16) po kojim ne postupa niti ovaj Sud, kao Vrhovni sud Federacije BiH, a niti tuženi i prvostepeni organ kao federalno, odnosno kantonalno ministarstvo) ne odnose na period donošenja akta po presudi ovog Suda već na postupanje u novom upravnom postupku (koja situacija je posebno regulisana odredbama Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine) to nisu ispunjeni procesni uslovi za postupanje po prijedlogu za pokretanje disciplinskog postupka protiv odgovornog lica zbog teške povrede službene dužnosti u skladu sa odredbom člana 59. Zakona o upravnim sporovima, pa je ovaj Sud odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 05 0 U 000638 21 Uvp 3 od 09.09.2021. godine)

102.

Član 10., 20. i 36. stav 4. Zakona o upravnim sporovima

KADA STRANKA PODNESE TUŽBU ZBOG „ĆUTANJA ADMINISTRACIJE“ PRVOSTEPENI SUD JE DUŽAN PRIJE SVEGA DA ISPITA DA LI SU U KONKRETNOJ SITUACIJI, U SKLADU SA ODREDBAMA ČLANA 10. I 20. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA, BILE ISPUNJENE PROCESNE PRETPOSTAVKE ZA POKRETANJE UPRAVNOG SPORA, PA U ZAVISNOSTI OD TOGA ZATRAŽITI OD STRANKE ILI DA UREDI TUŽBU ILI ODLUČITI O OPRAVDANOSTI PODNESENE TUŽBE ZBOG „ĆUTANJA ADMINISTRACIJE“, SHODNO ČLANU 36. STAV 4. ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 10. Zakona o upravnim sporovima propisano je da se upravni spor može pokrenuti i kad nadležni organ o zahtjevu odnosno žalbi stranke nije donio odgovarajući upravni akt u upravnom postupku, pod uvjetima određenim u članu 20. ovog Zakona da se prethodno pisano obratila nadležnoj upravnoj inspekciji koja u roku od 30 dana nije postupila po njenom zahtjevu, dok je odredbom člana 20. stav 1. istog Zakona propisano da ako u upravnom postupku drugostepeni organ nije u roku od 30 dana ili u posebnim propisom određenom kraćem roku donio rješenje po žalbi stranke protiv prvostepenog rješenja, a ne donese ga ni po zahtjevu upravne inspekcije kojoj se stranka obratila u skladu sa članom 10. tog zakona, stranka može pokrenuti upravni spor kao da joj je žalba odbijena. Također je stavom 3. iste odredbe regulisano da ako u upravnom postupku prvostepeni organ protiv čijeg je akta žalba dopuštena nije u roku od 60 dana ili u posebnim propisom određenom kraćem roku donio rješenje po zahtjevu, stranka ima pravo obratiti se svojim zahtjevom drugostepenom organu. Protiv rješenja drugostepenog organa, stranka može pokrenuti upravni spor, a može ga, pod uvjetima iz stava 1. istoga člana, pokrenuti i ako drugostepeni organ ne donese rješenje u propisanome roku. Članom 36. stav 4. Zakona o upravnim sporovima propisano da kad je tužba podnijeta na osnovu člana 20. tog Zakona, a sud nađe da je opravdana, presudom će uvažiti tužbu i odrediti u kojem će smislu nadležno tijelo donijeti rješenje.

Kako prema predmetnom činjeničnom utvrđenju (a i zahtjevu tužbe) jasno proizilazi da je tužitelj zahtjev podnio dana 02.08.2016. godine, na koji je tuženi odgovorio, da je zatim

nezadovoljan odgovorom tužitelj ponovo tuženom dana 18.11.2016. godine dostavio dopis sa iskazivanjem nezadovoljstva na dostavljeni odgovor, na koji je tuženi ponovo odgovorio i tužitelja uputio na ostvarivanje prava kroz institut naknade štete u nadležnom sudskom postupku, nakon čega se tužitelj obratio kantonalnom upravnom inspektoratu koji ga je obavijestio o dostavljanju njegove predstavke nadležnoj inspekciji o čemu je sačinjena Službena zabilješka broj: 09-23-12/9/2017 od 11.04.2017. godine. Dakle, kako je tužitelj u konkretnom slučaju podnio tužbu zbog „šutnje administracije“, to je prvostepeni sud bio dužan da prije svega ispita da li su u konkretnoj situaciji, u skladu sa odredbama člana 10. i 20. Zakona o upravnim sporovima, bile ispunjene procesne pretpostavke za pokretanje upravnog spora, pa u zavisnosti od toga zatražiti od tužitelja ili da uredi tužbu ili odlučiti o opravdanosti podnesene tužbe zbog „šutnje administracije“, shodno članu 36. stav 4. Zakona o upravnim sporovima, što je prvostepeni sud propustio učiniti (odbio tužbu kao neosnovanu), na što se osnovano ukazuje i navodima podnesenog zahtjeva za vanredno preispitivanje.

Iz navedenih razloga ovaj sud nalazi da je pobijana presuda prvostepenog suda donesena uz povredu pravila postupka koja su od uticaja na pravilno rješenje ove upravne stvari, pa je ovaj sud na osnovu člana 46. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev uvažio, pobijanu presudu ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu da u skladu sa primjedbama iz ove presude, odluči o podnesenoj tužbi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01 0 U 012477 18 Uvp od 15.07.2021. godine)

103.

Član 2. stav 1. i 2 i član 4. Zakona o upravnim sporovima

AKO SUD U UPRAVNOM SPORU ODLUČUJE O ZAKONITOSTI RJEŠENJA ČIJE SE PRAVNE POSLJEDICE (PA TAKO I SUDBINA TOG RJEŠENJA POSLIJE OCJENE ZAKONITOSTI U UPRAVNOM SPORU) ODNOSI NA ODREĐENO LICE, ONDA JE SUD DUŽAN DA TO ZAJNTERESOVANO LICE UKLJUČI U UPRAVNI SPOR, ODNOSNO DA MU DOSTAVI TUŽBU NA ODGOVOR I OMOGUĆI MU UČEŠĆE U UPRAVNOM SPORU.

Iz obrazloženja:

Iz stanja upravnog spisa proizilazi da je rješenjem Službe imovinsko-pravnih poslova i katastra nekretnina Općine Bihać, broj: 04/1-31-7-1398/06 od 01.12.2008. godine (koje je ukinuto prvostepenim rješenjem Službe za imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Grada Bihaća, broj: 04/1-31-7-1398/06 od 31.05.2018. godine) uređena međa između k.č. broj ... i k.č. broj ..., obje upisane u PL broj K.O. B. i k.č. br. ... upisana u PL broj ... K.O. B. g., te da je po prijedlogu M. J. dopuštena obnova postupka okončanog tim rješenjem, jer je utvrđeno da je njemu odobrena izgradnja stambene zgrade na nekretnini označenoj kao k.č. broj ... K.O. B., a da nekretninama označenim kao k.č. broj ... i k.č. broj ... po novom katastarskom operatu odgovaraju nekretnine označene kao k.č. broj ... i k.č. broj ... K.O. B. po starom katastarskom operatu čime je dokazan interes M. J. za obnovu postupka.

Imajući u vidu stanje upravnog spisa navodi zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke o učinjenim povredama pravila postupka pokazuju se osnovanim.

Naime, u konkretnom slučaju u upravnom sporu u kome je donesena pobijana presuda osporeni akt, čija je zakonitost ispitivana od strane prvostepenog suda, je rješenje tuženog o odbijanju žalbe izjavljene protiv prvostepenog rješenja kojim je ukinuto rješenje Službe imovinsko-pravnih poslova i katastra nekretnina Općine Bihać, broj: 04/1-31-7-1398/06 od 01.12.2008. godine kojim je uređena međa između k.č. broj ... i k.č. broj ..., obje upisane u PL broj ... K.O. B. i k.č. br. ... upisana u PL broj ... K.O. B. g., a za koje nekretnine (označene oznakama novog premjera) je utvrđeno da odgovaraju nekretninama označenim kao k.č. broj ... i k.č. broj ... K.O. B. po starom katastarskom operatu, pri čemu je na nekretnini označenoj kao k.č. broj ... K.O. B. M. J. odobrena izgradnja stambene zgrade. Iako se u konkretnom slučaju radi o rješenju čije se pravne posljedice (pa tako i sudbina tog rješenja poslije ocjene zakonitosti u upravnom sporu) odnose na M. J., isti nije ni na koji način obaviješten o pokretanju upravnog spora, niti u isti uključen, jer je prvostepeni sud to propustio učiniti. Imajući u vidu sadržinu odredbe člana 2. Zakona o upravnim sporovima kojom je određen krug lica koja imaju pravo pokretanja upravnog spora, koje se vezuje za povredu nekog prava ili neposrednog ličnog interesa zasnovanog na zakonu, odnosno za zaštitu određenih prava ili pravnih interesa zainteresovanog lica proizilazi da je u predmetnom upravnom sporu M. J. lice o čijem se pravu rješavalo osporenim upravnim aktom, zbog čega je to lice (kao zainteresovano lice) moralo biti uključeno u upravni spor pokrenut protiv tog osporenog rješenja radi zaštite svojih prava, odnosno pravnih interesa.

Iz navedenih razloga prvostepena presuda je donesena uz povredu pravila postupka koja je bila od uticaja na odlučivanje, pa je ovaj Sud na osnovu člana 46. stav 2. i 3. Zakona o upravnim sporovima zahtjev za vanredno preispitivanje uvažio, pobijanu presudu ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovni postupak u skladu sa primjedbama ovog Suda, što znači da je taj sud u obavezi dostaviti tužbu zainteresovanom licu na odgovor, odnosno istom omogućiti učešće u upravnom sporu, te kasnije dostaviti donesenu presudu, a što znači da se zainteresovanom licu mora omogućiti učešće u svom fazama upravnog spora.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01 0 U 016303 21 Uvp od 05.11.2021. godine)

104.

Član 17. stav 1. tačka 6., član 20. stav 1. tačka 6. i član 37. stav 1. tačka 1. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica

BRAT POGINULOG BRANIOCA KOJI JE NESPOSOBAN ZA PRIVREĐIVANJE, A ČIJA JE NESPOSOBNOST NASTUPILA PRIJE 15. GODINE ŽIVOTA, NE MOŽE NI NAKON SMRTI RODITELJA STEĆI PRAVO NA PORODIČNU INVALIDNINU UKOLIKO SU MU RODITELJI BILI ŽIVI U VRIJEME BRATOVE POGIBIJE.

Iz obrazloženja:

Na osnovu tako utvrđenog činjeničnog stanja, prvostepeni organ, Služba za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu, stambene poslove i društvene djelatnosti Općine Zenica, je svojim rješenjem broj: 05-41-3603/17 od 15.12.2017. godine odbio zahtjev tužitelja, našavši da tužitelj ne ispunjava zakonske uslove za priznavanje predmetnog prava, jer nije živio s poginulim bratom u zajedničkom domaćinstvu. Odlučujući o žalbi tužitelja izjavljenoj protiv tog prvostepenog rješenja, tuženi organ je žalbu odbio kao neosnovanu, ali je pri tome kao odlučnu cijenio činjenicu da su u vrijeme pogibije S. M. bili živi njegovi otac i majka. Kako je odredbama člana 17. stav 1. tačka 6. i člana 20. stav 1. tačka 6. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih

porodica propisano da maloljetna braća i sestre poginulog, umrlog ili nestalog branioca, kao i braća i sestre nesposobni za privređivanje, a čija je nesposobnost nastupila prije navršene 15 godine života, pravo na porodičnu invalidninu mogu ostvariti samo ukoliko nemaju roditelje, odnosno članove uže porodice, to u konkretnom slučaju nisu ispunjeni uslovi za priznavanje prava na porodičnu invalidninu.

Prvostepeni sud je ovakav zaključak tuženog organa prihvatio kao pravilan i na zakonu zasnovan, te iz tog razloga odbio kao neosnovanu tužbu kojom je tužitelj pokrenuo upravni spor protiv osporenog rješenja.

Donošenjem pobijane presude prvostepeni sud nije povrijedio federalni zakon ili drugi federalni propis, niti pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od uticaja na rješenje stvari, zbog čega se zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke ukazuje neosnovanim.

Tužitelj u zahtjevu za vanredno preispitivanje ukazuje na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje u pogledu činjenice postojanja zajedničkog domaćinstva između tužitelja i njegovog poginulog brata. Prema odredbi člana 41. stav 4. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev za vanredno preispitivanje se ne može podnijeti zbog povrede pravila postupka koja se odnosi na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, pa su navodi tužitelja istaknuti u tom pravcu bez osnova.

Pored toga, pravilno je prvostepeni sud zaključio da navedena činjenica - postojanje zajedničkog domaćinstva tužitelja i njegovog poginulog brata – nije od značaja za rješavanje ove upravne stvari, budući da je njegov zahtjev neosnovan iz drugih razloga.

Pravilno u tom smislu prvostepeni sud konstatuje da tužitelj, čiji su roditelji bili živi u vrijeme pogibije njegovog brata, nije ispunjavao uslove za ostvarenje prava na porodičnu invalidninu iz člana 17. stav 1. tačka 6. i člana 20. stav 1. tačka 6. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica. Naprotiv, S. M.1 i F. M. - roditelji tužitelja i poginulog S. M. - u skladu s odredbama člana 17. stav 1. tačka 3. i člana 20. stav 1. tačka 3. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica stekli su i koristili pravo na porodičnu invalidninu nakon pogibije sina, ali su ova njihova prava prestala njihovom smrću u skladu s odredbom člana 37. stav 1. tačka 1. istog zakona, te se shodno navedenim zakonskim odredbama, ne mogu prenijeti na podnositelja zahtjeva.

Imajući u vidu sve naprijed izneseno, ovaj sud je navode zahtjeva za vanredno preispitivanje ocijenio neosnovanim, pa je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 U 010088 19 Uvp od 13.05.2021. godine)

105.

Član 37. stav 1. i član 47. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica

Član 5. stav 3. Pravilnika o radu ljekarske komisije za nadzor i medicinsko vještačenje

PRAVILNIKOM KAO PODZAKONSKIM AKTOM NE MOGU SE UTVRĐIVATI NOVA PRAVA I OBAVEZE, PA PREMA TOME NI NOVI UVJETI ZA PRESTANAK PRAVA, VEĆ SAMO RAZRAĐIVATI I DOPUNJIVATI PRAVA UTVRĐENA ZAKONOM.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je rješavajući o tužbi podnesenoj protiv navedenog osporenog rješenja tuženog, odlučio kao izreci pobijane presude, odnosno poništio osporeno rješenje tuženog i rješenje prvostepenog organa, odbijajući tužiteljev zahtjev kojim je tražio da se naloži tuženom da tužitelju isplati mjesečne iznose na ime neisplaćenih vojnih invalidnina sa zakonskom zateznom kamatom, te rješavajući da svaka stranka snosi svoje troškove postupka. Prilikom odlučivanja u predmetnom upravnom sporu prvostepeni sud je cijenio da, kod činjenice da Ljekarska komisija za nadzor i medicinsko vještačenje nije donijela drugačiji nalaz i mišljenje u odnosu na nalaz i mišljenje ljekarskih komisija iz članka 47. stavak 1., 2., i 3. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica, ni prvostepeni organ, a ni tuženi osporena rješenja nisu mogli donijeti primjenom odredbe člana 5. stav 3. Pravilnika o radu Ljekarske komisije za nadzor i medicinsko vještačenje zbog čega je djelimično uvažio tužbu odlučujući kako je naprijed navedeno.

Imajući u vidu izloženo stanje spisa i razloge iznesene u obrazloženju pobijane presude u vezi sa navodima zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke, ovaj Sud je cijenio da je donesena odluka prvostepenog suda kojom je uvažena tužba i poništeno osporeno rješenje tuženog, kao i rješenje prvostepenog organa, pravilna i da istom nije povrijeđen zakon na štetu podnositelja zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke.

Naime, suprotno navodima zahtjeva za vanredno preispitivanje, prvostepeni sud u pobijanoj presudi pravilno je primijenio odredbe Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica („Službene novine Federacije BiH” broj: 33/04, 56/05, 70/07, 9/10 i 90/17), pri čemu je pravilno cijenio da su uslovi za prestanak prava po ovom Zakonu propisani odredbom člana 37. stav 1. kojom je propisano da prava, prema ovom Zakonu, prestaju: uslijed smrti korisnika (tačka 1.), u slučajevima utvrđenim u članu 36. ovog Zakona po pravosnažnosti presude nadležnog suda (tačka 2.), licima iz člana 20. stav 1. tačka 2. kada navrše 15 godina života, odnosno 25 godina života, ako se nalaze na redovnom školovanju (tačka 3.), bračnom drugu stupanjem u brak ili u vanbračnu zajednicu (tačka 4.) i bračnom drugu koji ne vrši roditeljske dužnosti prema djeci, ako je fizički i psihički zdrav, a na osnovu odluke nadležnog organa za starateljstvo (tačka 5.).

Kako su citiranim odredbama Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica propisani slučajevi u kojim prestaju prava ostvarena po ovom Zakonu, to je prvostepeni sud pravilno cijenio da ta prava ne mogu prestati prema uslovima propisanim podzakonskim aktom, što je u konkretnom slučaju član 5. stav 3. Pravilnika o radu Ljekarske komisije za nadzor i medicinsko vještačenje. Ovo iz razloga što je odredbom člana 55. navedenog Zakona propisano da će federalni ministar u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona donijeti bliže propise o: radu ljekarskih komisija u postupku za ostvarivanje prava prema ovom Zakonu, utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta prema stepenu oštećenja organizma i drugim uslovima i kriterijima za utvrđivanje vojnog invaliditeta, dodatku za njegu i pomoć od drugog lica, ortopedskom dodatku, načinu isplate novčanih primanja, prema ovom Zakonu, načinu vođenja evidencije o korisnicima prava i izvršenim isplatama i dostavljanju izvještaja o utrošenim sredstvima, prema ovom Zakonu (stav 1.), kao i obavezne instrukcije o utvrđivanju i obračunavanju naknada prema odredbama ovog Zakona (stav 2.), ali ti doneseni propisi moraju biti saglasni sa Zakonom. Naime, Pravilnikom kao podzakonskim aktom (aktom niže pravne snage od zakona) ne mogu se utvrđivati nova prava i obaveze (pa time ni novi uslovi za prestanak prava), već samo razrađivati i dopunjavati prava utvrđena zakonom.

Zbog navedenog u situaciji kada pozvano lice (tužitelj iz ovog upravnog spora) nakon dva pismena poziva nije pristupio pregledu, Sektor za finansije i informacioni sistem Federalnog ministarstva mogao je, po nalogu ministra, samo obustaviti isplatu priznatih prava do izlaska na Ljekarsku komisiju, ali bez obzira na odredbu člana 5. stav 3. Pravilnika o radu Ljekarske komisije za nadzor i medicinsko vještačenje („Službene novine Federacije BiH” broj: 41/04 i 17/13) nije mu mogao biti utvrđen prestanak prava.

Iz navedenih razloga je ovaj Sud, na osnovu člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 U 014005 19 Uvp od 18.11.2021. godine)

106.

Član 39. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica

ČLANOM 39. ZAKONA O PRAVIMA BRANILACA I ČLANOVA NJIHOVIH PORODICA PROPISANO JE DA RJEŠENJE O PRAVIMA NA NAKNADE IZ ČLANA 8., 19. I 25. OVOG ZAKONA, PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI IZVRŠAVA NADLEŽNI PRVOSTEPENI ORGAN, MEĐU KOJIM JE I PRAVO NA LIČNU INVALIDNINU, PA SU U KONKRETNOM SLUČAJU I PRVOSTEPENI I TUŽENI ORGAN POGREŠNO PRIMJENILI ODREDBU ČLANA 273. STAV 2. ZAKONA O UPRAVNOM POSTUPKU, CIJENEĆI DA JE ZA IZVRŠENJE PRVOSTEPENOG RJEŠENJA NADLEŽAN SUD.

Iz obrazloženja:

Odlučujući o podnesenoj tužbi prvostepeni sud je cijenio da su i prvostepeni i tuženi organ pogrešno primijenili odredbu član 273. stav 2. Zakona o upravnom postupku, jer se u postupku izvršenja rješenja primjenjuje odredba člana 39. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica, a pri čemu je rješenje od 26.09.2012. godine, već izvršio tuženi organ, a ne sud, izuzev u odnosu na zakonske zatezne kamate.

Donošenjem pobijane presude prvostepeni sud nije povrijedio federalni zakon niti pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od uticaja na rješenje stvari, zbog čega je, po ocjeni ovog Suda, zahtjev za vanredno preispitivanje neosnovan.

Naime, članom 39. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica („Službene novine Federacije BiH” broj: 33/04, 56/05, 70/07, 9/10 i 90/17) propisano je da rješenje o pravima na naknade iz člana 8., 19. i 25. ovog Zakona, po službenoj dužnosti izvršava nadležni prvostepeni organ (među tim pravima je i pravo na ličnu invalidninu).

Imajući u vidu citiranu zakonsku odredbu proizilazi da je prvostepeni sud istu pravilno primijenio i pravilno cijenio da se u konkretnom slučaju radi o pravu na ličnu invalidninu, odnosno da rješenje o tom pravu shodno navedenoj odredbi po službenoj dužnosti izvršava nadležni prvostepeni organ, te da su u datom slučaju i prvostepeni i tuženi organ pogrešno primijenili odredbu člana 273. stav 2. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH” broj: 2/98 i 48/99), cijeneći pri tome i da je prvostepeni organ djelimično izvršio svoje rješenje od 26.09.2012. godine, odnosno da je isplatio potraživanje tužitelja po osnovu neisplaćenih iznosa na ime lične invalidnine izuzev u odnosu na zakonske zatezne

kamate koje su dosuđene pobijanom presudom, a pravilnost i zakonitost pobijane presude nije dovedena u pitanje navodima iz zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke.

Naime, podnositelj zahtjeva uopšte ne osporava stav prvostepenog suda iz pobijane presude i razloge te presude zbog kojih je sud odlučio da se tužitelju isplate zakonske zatezne kamate na kasnije isplaćene iznose na ime razlike lične invalidnine, već sada (prvi put) ističe prigovore da to prvostepeno rješenje ne može postati pravosnažno i izvršno iz razloga koji su u zahtjevu izneseni. Međutim, ovi razlozi, koje podnositelj zahtjeva ističe, bili su od značaja za odlučivanje i bili su predmet razmatranja prvostepenog suda u nekim drugim predmetima ove vrste, ali ne i u konkretnom slučaju u ovom upravnom sporu i u upravnom postupku u kome je doneseno osporeno rješenje tuženog i rješenje prvostepenog organa u kojim je samo od strane tih organa cijenjeno da izvršenje rješenja koje je tužitelj zahtijevao spada u sudsku nadležnost, a ne nadležnost upravnih organa, pa zbog navedenog, ti prigovori ni ne mogu biti od uticaja na odluku ovog Suda.

Imajući u vidu izneseno ovaj Sud je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 U 012747 18 Uvp od 04.02.2021. godine)

107.

Član 52. stav 2. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica

U SITUACIJI KADA TUŽENI U OBNOVI POSTUPKA PO ČLANU 52. STAV 2. ZAKONA O PRAVIMA BRANILACA I ČLANOVA NJIHOVIH PORODICA UKINE RANIJE RJEŠENJE I NA DRUGAČIJI NAČIN RIJEŠI O PRIZNAVANJU SVOJSTVA RATNOG VOJNOG INVALIDA I PRAVA NA LIČNU INVALIDNINU, DUŽAN JE ODLUČITI O SUDBINI RJEŠENJA KOJE JE BILO PONIŠTENO UKINUTIM RJEŠENJEM, JER U SUPROTNOM ISTOVREMENO EGZISTIRAJU DVA RJEŠENJA O ISTOJ PREDMETNOJ STVARI-STATUS RVI I PRAVO NA LIČNU INVALIDNINU.

Iz obrazloženja:

Prilikom donošenjem pobijane presude prvostepeni sud je pravilno cijenio sve navode tužbe (koji se u cijelosti ponavljaju u zahtjevu za vanredno preispitivanje sudske odluke) i o njima odlučio pravilnom primjenom odredbe člana 52. stav 2. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 33/04, 56/05, 70/07, 9/10 i 90/17) u vezi sa članom 47. stav 4. tog Zakona dajući vrlo jasne i iscrpne razloge za svoju odluku.

Međutim, iako je prvostepeni sud u pobijanoj presudi vrlo iscrpno obrazložio svoju odluku, odgovarajući pri tome na sve navode tužbe, koje tužitelj u potpunosti ponavlja u navodima zahtjeva za vanredno preispitivanje, propustio je uočiti da je tuženi osporenim rješenjem, poništavajući rješenje Uprave za pitanja branitelja Mostar Sektor za pitanja branitelja (HVO, MUP), broj: 14-43-1-2458/06 od 20.12.2006. godine, ostavio na snazi rješenje Službe za opću upravu, braniteljsko-invalidsku zaštitu Općine Stolac, broj: UP/I-04-43-91/06 od 31.08.2006. godine, tako da istovremeno egzistiraju dva rješenja.

Naime, rješenjem Uprave za pitanja branitelja Mostar Sektor za pitanja branitelja (HVO, MUP), broj: 14-43-1-2458/06 od 20.12.2006. godine poništeno je rješenje Službe za opću upravu, braniteljsko-invalidsku zaštitu Općine Stolac, broj: UP/I-04-43-91/06 od 31.08.2006. godine (kojim je tužitelju bilo priznato svojstvo ratnog vojnog invalida V grupe sa 70% invaliditeta po osnovu povreda i bolesti zadobijenih kao pripadnik OS HVO) i upravna stvar je riješena tako što je tužitelju priznato svojstvo ratnog vojnog invalida IV grupe sa 80% tjelesnog oštećenja trajno po osnovu ranjavanja, povrede i oboljenja, a osporenim rješenjem tuženog poništeno je navedeno rješenje od 20.12.2006. godine, te upravna stvar riješena tako što je tužitelju priznato svojstvo ratnog vojnog invalida X grupe sa 20% invaliditeta po osnovu ranjavanja, povrede i oboljenja. Ovakvim postupanjem tuženog i donošenjem rješenja sa ovakvim dispozitivom nije (u situaciji kada tuženi sam rješava predmetnu upravnu stvar) odlučeno o sudbini rješenja Službe za opću upravu, braniteljsko-invalidsku zaštitu Općine Stolac, broj: UP/I-04-43-91/06 od 31.08.2006. godine, tako da je nastala situacija u kojoj istovremeno egzistiraju dva rješenja o istoj predmetnoj stvari (statusu RVI i pravu na ličnu invalidninu) i to rješenje Službe za opću upravu, braniteljsko-invalidsku zaštitu Općine Stolac, broj: UP/I-04-43-91/06 od 31.08.2006. godine (kojim je tužitelju priznato svojstvo ratnog vojnog invalida V grupe sa 70% invaliditeta po osnovu povreda i bolesti, sa pravom na ličnu invalidninu u mjesečnom iznosu od =234,88 KM, kao i ostala prava dok za to postoje zakonski uslovi) i rješenje tuženog broj: 12-02-43-1-122/12 od 27.03.2017. godine (kojim je tužitelju priznato svojstvo ratnog vojnog invalida X grupe sa 20% vojnog invaliditeta, po osnovu po osnovu ranjavanja, povrede i oboljenja i kao takav ima pravo na ličnu invalidninu u mjesečnom iznosu od =41,01 KM, kao i ostala prava dok za to postoje zakonski uslovi).

Zbog navedenog valjalo je odlučiti kao u izreci ove presude kako bi tuženi organ u ponovnom postupku otklonio ukazane nepravilnosti.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 U 014212 19 Uvp od 18.11.2021. godine)

108.

Član 22. i 28. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

OCJENA INVALIDITETA SE MOŽE VRŠITI ISKLJUČIVO PREMA RADNOM MJESTU NA KOJEM JE OSIGURANIK RASPOREĐEN I KOJE POSLOVE OBAVLJA.

Iz obrazloženja:

Tužitelj osporava odluku prvostepenog suda smatrajući da je donesena suprotno odredbi člana 28. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, koji prigovor ovaj Sud cijeni neosnovanim.

Naime, navedena odredba člana 28. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj 29//98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 i 55/12) propisuje da se radnim mjestom, u smislu ovog zakona, smatra radno mjesto na kome je osiguranik radio prije nastanka invalidnosti, dok odredba člana 22. stav 1. istog Zakona propisuje da invalidnost u smislu ovog zakona postoji kada osiguranik zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju prouzrokovanih povredom na radu, profesionalnom bolešću, povredom van rada ili bolešću koje se ne mogu otkloniti liječenjem ili mjerama medicinske rehabilitacije, postane potpuno nesposoban za obavljanje poslova radnog mjesta na koje je bio raspoređen i koje je obavljao prije nastanka invalidnosti, dok u stavu 2. propisuje da kod osiguranika iz stava

1. ovog člana postoji promjena radne sposobnosti kada može da radi puno radno vrijeme na drugim poslovima koji odgovaraju njegovim tjelesnim i psihofizičkim sposobnostima sa ili bez prekvalifikacije, odnosno dokvalifikacije, a u stavu 3. da gubitak radne sposobnosti kod osiguranika iz stava 1. ovog člana, u smislu ovog zakona, postoji kada ne može da obavlja poslove iz stava 2. ovog člana.

Dakle, cijeneći konkretnu situaciju koja proizilazi iz stanja spisa, nije sporno da je tužitelju nalazom i mišljenjem Ljekarske komisije za pregled lica obuhvaćenih Zakonom o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca u prvostepenom postupku u Sarajevu od 06.03.1998. godine, utvrđen vojni invaliditet 100 % - II grupe, sa pravom na ortopedski dodatak i to po osnovu ranjavanja 08.06.1992. godine u desnu natkoljenu koja je kasnije amputirana, da je tužitelj u momentu ranjavanja obavljao poslove policajca te da je kao vojni invalid 100%-II-grupe, prema podacima o radnom mjestu iz obrasca P3 broj: 03/3-3-34-8-3433 od 03.03.2014. godine, bio raspoređen i obavljao poslove radnog mjesta „registracija vozila-viši referent“. Prema tome po zahtjevu tužitelja od 14.05.2015. godine, za ostvarivanje prava iz invalidskog osiguranja ocjena njegove radne sposobnosti se mogla cijeliti isključivo prema radnom mjestu na kojem je tužitelj raspoređen i koje obavlja, a to je „registracija vozila-viši referent“, a nikako prema radnom mjestu na kojem je bio ranije raspoređen prije nastanka vojnog invaliditeta, kako to tužitelj neosnovano traži. Na ovakav način su postupila i oba stručna organa vještačenja koja su imala u vidu i cijelila cjelokupnu medicinsku dokumentaciju koja im je bila na raspolaganju, te na osnovu te dokumentacije dali svoje nalaze i mišljenja, u kojima su nadležni organi imali potrebnu podlogu za zaključak kakav su izveli i odluke koje su donijeli, sa napomenom da je ocjena vršena prema radnom mjestu na koje je tužitelj raspoređen i koje obavlja. Dakle, legitimno očekivanje tužitelja da mu se invaliditet cijeni prema radnom mjestu koje je ranije obavljao, a ne prema trenutnom radno-pravnom statusu i rasporedu nije bilo realno, niti za takvo postupanje postoji referentan pravni osnov.

Cijeneći navedeno, kao i odredbu člana 22. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, upravni organi, kao i prvostepeni sud su pravilno zaključili da tužitelj ne ispunjava uvjete propisane citiranim zakonskim odredbama, pa je tužitelj pravilno odbijen sa zahtjevom za ostvarenje prava iz invalidskog osiguranja.

Prema tome, donošenjem pobijane presude prvostepeni sud nije povrijedio federalni zakon ili drugi federalni propis, niti pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od uticaja na rješenje stvari, zbog čega se zahtjev tužitelja za vanredno preispitivanje sudske odluke ukazuje neosnovanim.

Obzirom na izneseno ovaj Sud je sve navode zahtjeva ocijenio neosnovanim, pa je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 U 024887 18 Uvp od 18.11.2021. godine)

109.

Član 60. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

VANBRAČNA ZAJEDNICA IZMEĐU PARTNERA SHODNO STAVU USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE IZNESENOM U VIŠE ODLUKA, OBAVEZUJE PRIMJENU ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU UZ DOSLJEDNO POŠTIVANJE „OPREDJELJENJA IZ PORODIČNOG PRAVA O

JEDNAKOM TRETMANU BRAČNE I VANBRAČNE ZAJEDNICE“, TE DA STRANKA NE MOŽE SNOSITI ŠTETNE POSLJEDICE TOGA ŠTO RELEVANTNI ZAKONI NISU RANIJE HARMONIZIRANI KAKO BI SE PROVELO DOSLJEDNO OPREDJELJENJE ZAKONODAVCA DA SE OTKLONI DISKRIMINACIJA U TRETMANU VANBRAČNIH I BRAČNIH PARTNERA I U ODNOSU NA OSTVARIVANJE PRAVA NA PORODIČNU PENZIJU.

Iz obrazloženja:

Iz stanja upravnog spisa i obrazloženja pobijane presude proizilazi da je tužiteljica podnijela zahtjev za priznavanje prava na porodičnu penziju iza umrlog vanbračnoga druga P. Ž. sa kojim je živjela u vanbračnoj zajednici, da je prvostepenim rješenjem od 25.08.2016. godine odbijen njen zahtjev, što je tuženi, kao drugostepeni organ, rješavajući po tužiteljici žalbi podnesenoj protiv navedenog rješenja prvostepenog organa, cijenio pravilnim i žalbu odbio. Postupajući po tužiteljici žalbi, kojom je pokrenut upravni spor protiv navedenog rješenja tuženog organa, prvostepeni sud je žalbu odbio primjenom odredbe člana 60. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, navodeći da je citiranom odredbom propisano ko ima pravo na porodičnu penziju u koju kategoriju ne spada tužiteljica kao vanbračni partner, te da su organi uprave pravilno primijenili materijalno pravo i da nisu povrijeđena pravila postupka na štetu tužiteljice.

Međutim, ovakav pravni stav upravnih organa i prvostepenog suda se ne može prihvatiti kao pravilan iz slijedećih razloga:

Naime, iako odredbom člana 60. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“ broj 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 i 55/12) nije propisano pravo na porodičnu penziju vanbračnog druga, u predmetnom slučaju moraju se uzeti u obzir i odredbe Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH” broj: 35/05, 41/05 i 31/14), koji u članovima 2. i 3. izjednačava bračnu sa vanbračnom zajednicom jer se smatra da je vanbračna zajednica, zajednica života žene i muškarca koji nisu u braku ili vanbračnoj zajednici sa drugom osobom i koja traje najmanje tri godine ili kraće ako je u njoj rođeno dijete, a izjednačen tretman bračne i vanbračne zajednice, odnosno bračnih i vanbračnih partnera razrađen je (u pogledu izdržavanja i imovine) i u odredbama člana 213., 224., 230. i 263. istog Zakona.

Kontekst bračne i vanbračne zajednice razmatrao je Ustavni sud BiH, koji je već u Odluci broj AP-4207/13 od 30.09.2016. godine zaključio da su sudovi primjenom Zakona (u toj Odluci radilo se o Zakonu o nasljeđivanju iz 1980. godine), bez uvažavanja opredjeljenja iz Porodičnog zakona FBiH iz 2005. godine o dosljednom izjednačavanju vanbračne zajednice koja traje više od tri godine sa bračnom zajednicom u svim pravima i obavezama, uključujući i imovinska prava i odbijanjem apelantovog zahtjeva, prekršili zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. U toj odluci Ustavni sud BiH ukazuje na razvoj društvenih odnosa općenito, pa tako i porodice i porodičnih veza, te na diskriminirajući tretman vanbračnih partnera, a također je ukazano na potrebu da se ta diskriminacija novim propisima otkloni, naglašavajući da nije relevantno ocijeniti da li je ili ne jedan zakon u odnosu na drugi lex specialis, te naglašavajući da se prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, Evropska konvencija primjenjuje direktno i ima prioritet nad svim drugim zakonima, a što, između ostalog, znači i da se zakoni koji nisu

usaglašeni sa Evropskom konvencijom moraju primijeniti na način na koji se neće kršiti prava iz Evropske konvencije.

Ustavni sud BiH i u Odluci broj AP-4077/16 od 11.10.2018. godine donesenoj u situaciji koja je identična situaciji iz predmetnog upravnog spora i upravnog postupka u kome su doneseni pobijana presuda i odbijajuća rješenja nadležnih organa po pitanju tužiteljičinog prava na porodičnu penziju iza vanbračnog druga. U toj Odluci Ustavni sud je istakao da je u konkretnom slučaju u vrijeme donošenja osporenih odluka na snazi bio Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju iz 1998. godine koji ni svojim naknadnim izmjenama nigdje ne spominje, niti daje prava vanbračnim partnerima, pa u situaciji kada je nesumnjivo da je vanbračna zajednica apelantice i njenog umrlog vanbračnog druga, kao nosioca osiguranja, započela i trajala u vrijeme kada je na snazi bio Porodični zakon FBiH iz 2005. godine, koji je i explicitno izjednačio bračnu i vanbračnu zajednicu u pravima i obavezama, kao i da je ta zajednica trajala sve do smrti tužiteljičinog vanbračnog partnera, Ustavni sud, uvažavajući principe iz navedene Odluke broj AP 4207/13, smatra da Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju iz 1998. godine nije primijenjen uz dosljedno poštivanje „opredjeljenja iz porodičnog prava o jednakom tretmanu bračne i vanbračne zajednice“, te da apelantica ne može snositi štetne posljedice toga što relevantni zakoni nisu ranije harmonizirani kako bi se provelo dosljedno opredjeljenje zakonodavca da se otkloni diskriminacija u tretmanu vanbračnih i bračnih partnera i u odnosu na ostvarivanje prava na porodičnu penziju, te da takva primjena Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iz 1998. godine na način kako su to uradili redovni sud i organi uprave u osporenim odlukama nema razumno i objektivno opravdanje, a da je zbog toga apelantica na diskriminirajući način lišena mogućnosti sticanja prava na porodičnu penziju.

Kako iz podataka spisa predmeta proizilazi da je postojala vanbračna zajednica između tužiteljice i umrlog P. Ž., to shodno iznesenom stavu Ustavnog suda BiH tužiteljica ne može snositi štetne posljedice toga što relevantni zakoni nisu harmonizirani kako bi se provelo dosljedno opredjeljenje zakonodavca da se otkloni diskriminacija u tretmanu vanbračnih i bračnih partnera i u odnosu ostvarivanja prava na porodičnu penziju.

Budući su odluke Ustavnog suda BiH obavezujuće za sve organe vlasti i za sva fizička i pravna lica, to su pobijana rješenja tuženog i prvostepenog organa, a time i presuda prvostepenog suda nepravilne i nezakonite.

Zbog svega navedenog ovaj Sud je, na osnovu člana 46. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio i pobijanu presudu preinačio tako što je tužbu uvažio, osporeno i prvostepeno rješenje poništio, te predmet vratio prvostepenom organu na ponovni postupak, u kome će prvostepeni organ vodeći računa o razlozima ove presude donijeti novo rješenje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 10 0 U 003598 21 Uvp 2 od 11.11.2021. godine)

110.

Član 28. Zakona o stambenim odnosima

ISPUNJENI SU UVJETI ZA DONOŠENJE RJEŠENJA KOJE ZAMJENJUJE UGOVOR O KORIŠTENJU STANA IZ ČLANA 28. ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA KADA JE U PROVEDENOM UPRAVNOM POSTUPKU UTVRĐENO DA JE STRANKA SA SVOJOM PORODICOM STANOVALA U EKONOMSKOJ ZAJEDNICI SA

POSljednjim NOSIOCEM STANARSKOG PRAVA U NJEGOVOM STANU VIŠE OD 10 GODINA.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima („Službeni list SR BiH“ broj: 14/84), koji je preuzet kao federalni zakon Zakonom o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima („Službene novine F BiH“, broj: 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99), članovima porodičnog domaćinstva nositelja stanarskog prava u smislu tog zakona, između ostalih smatraju se i lica koja sa nositeljem stanarskog prava žive u ekonomskoj zajednici u istom stanu više od 10 (deset) godina.

Prema tome, kako iz citirane odredbe Zakona o stambenim odnosima jasno proizlazi da se članom porodičnog domaćinstva nositelja stanarskog prava u smislu tog zakona, između ostalih lica smatraju i lica koja sa nositeljem stanarskog prava žive u ekonomskoj zajednici u istom stanu više od 10 (deset) godina, a iz stanja spisa predmeta, odnosno utvrđenog činjeničnog stanja u konkretnom slučaju u provedenom upravnom postupku očigledno nesporno proizilazi, da je R. N. sa svojom porodicom stanovala u ekonomskoj zajednici sa posljednjom nositeljicom stanarskog prava S. Z., u njenom stanu u ulici C. V. broj ... u S. više od 10 godina (od 1985. - 1996. godine), to prvostepeni sud izvodi pravilan zaključak da su upravni organi pravilno postupili, kada su prvostepenim rješenjem umjesto ugovora o korištenju stana u ulici C. V. broj ... a koji je trebao biti zaključen između vlasnika stana Armije R BiH-vojno stambenog fonda Sarajevo, s jedne strane i R. N. kao budućeg nositelja stanarskog prava, odredili da će se primjenjivat ovo rješenje kojim se određuje: Da se prema R. N. imaju primjenjivati sva prava i obaveze koja prema Zakonu o stambenim odnosima proizilaze iz ugovora o korištenju stana na kom je nositelj stanarskog prava bila S. Z., sve dok takav ugovor bude zaključen između R. N. kao budućeg nositelja stanarskog prava na stanu u ulici C. V. broj ..., S. i vlasnika stana Armije R BiH, ovo iz razloga, jer prema odredbi člana 28. Zakona o stambenim odnosima, ako jedna od ugovornih strana neće da zaključi ugovor o korištenju stana u roku od 30 dana od dana useljenja u stan odnosno ako jedna od ugovornih strane u skladu sa slučajevima iz člana 21, 22, 32. stav 1. i člana 33. stav 3. i 4. ovog zakona neće da zaključi ugovor o korištenju stana u roku od 30 dana od dana podnesenog traženja, stambeni organ na zahtjev jedne od ugovornih strana, donosi rješenje koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana dok taj ugovor ne bude zaključen po odredbama ovog zakona. Slijedom naprijed iznesenom, neutemeljeni su navodi iz zahtjeva za vanredno preispitivanje da utvrđenje i zaključak prvostepenog suda (da je porodica R. N. ostvarila ekonomsku zajednicu življenja sa nositeljicom stanarskog prava u predmetnom stanu u skladu sa odredbom člana 6. Zakona o stambenim odnosima), nema uporišta u činjeničnoj i dokaznoj građi, kao ni u odredbama relevantne zakonske jurisdikcije, člana 21., 22. i 28. Zakona o stambenim odnosima.

Nadalje, kada se u vidu ima Uputstvo o postupku utvrđivanja prava privremenog korisnika na obnovu ugovora o korištenju stana i postupku kontrole obnovljenih ugovora o korištenju stana („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 15/02), kao i Uputstvo o postupku kontrole zaključenih ugovora i/ili obnovljenih ugovora o korištenju stana („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 19/02), kojima je regulirana nadležnost stambenog organa nakon donošenja odluke Komisije za kontrolu zaključenih i/ili obnovljenih ugovora o korištenju stana, suprotno navodima zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke, jasan je pravni osnov i nadležnost prvostepenog organa za donošenje prvostepenog rješenja u dijelu utvrđenja da će se pobijano rješenje odnositi na R. N., a koje će se primjenjivati umjesto ugovora o korištenju stana u ulici C. V. broj ... (član 28. Zakona o stambenim odnosima), koji

je trebao biti zaključen između vlasnika stana Armije BiH, s jedne strane i R. N. (kao budućeg nositelja stanarskog prava). Naime, zahtjevom za vanredno preispitivanje se gubi iz vida činjenica da se u predmetnoj upravnoj stvari postupalo po prijedlogu tužiteljice za obnovu upravnog postupka (član 246. stav 1. tačka 1. Zakona o upravnom postupku), okončanog rješenjem Općinskog sekretarijata za prostorno uređenje, stambeno komunalne poslove Općine Centar Sarajevo, broj: 07/C-372-306/97 od 21.04.1998. godine, koji prijedlog je podnesen dana 25.01.2002. godine, dok je odluka Komisije za kontrolu ugovora o korišćenju stana zaključenih i/ili obnovljenih nakon 01.02.1992. godine, odnosno ovdje o kontroli navedenog rješenja od 21.04.1998. godine (koje zamjenjuje ugovor o korišćenju stana) donesena 15.10.2002. godine, tj. nakon što je bio već pokrenut postupak za obnovu, pa slijedi da ista nije od uticaja na donesene odluke u postupku obnove, jer je zakonitost istih upravo ocjenjena u predmetnom upravnom sporu.

Neutemeljeni su i navodi iz zahtjeva za vanredno preispitivanje da sud nije cijenio niti obrazložio zbog čega nije prihvatio dokaze (izjava N. S. od 09.02.2011. godine i od 15.03.2012. godine), jer iz obrazloženja pobijane presude (stav 3. strana 12.), upravo suprotno proizilazi, tj. da ove dokaze sud nije prihvatio iz razloga što su u suprotnosti sa materijalnim dokazima u spisu.

S obzirom na sve izneseno, ovaj sud je i ostale navode zahtjeva, ocijenio neosnovanim, pa je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 U 037095 21 Uvp od 10.11.2021. godine)

111.

Član 30. stav 2. Zakona o zaštiti okoliša

UDRUŽENJE GRAĐANA KOJE SE BAVI PROMOCIJOM ZAŠTITE OKOLIŠA JE KAO NEVLADINA ORGANIZACIJA AKTIVNO LEGITIMISANA DA PODNESE TUŽBU U UPRAVNOM SPORU KOJOM SE ODLUČUJE O PITANJIMA ZAŠTITE OKOLIŠA, A BEZ OBZIRA NA MJESTO U KOJEM JE REGISTROVANO UDRUŽENJE.

Iz obrazloženja:

Pobijanim rješenjem je prvostepeni sud odbacio tužbu tužitelja Udruženja za zaštitu i unapređenje okoliša, prirode i zdravlja EKOTIM iz S., G. ..., cijeneći da tužitelj nema svojstvo zainteresiranog lica u smislu odredbe člana 58. Zakona o zaštiti okoliša, na koju se tužitelj pozvao u svojoj tužbi, jer je ista odredba izmijenjena Zakonom o izmjeni i dopuni Zakona o zaštiti okoliša (Službene novine FBiH broj: 38/2009) i to odredbom člana 22. kojom je propisano da se u članu 58. stav 1. i 2. Zakona o zaštiti okoliša brišu, a dosadašnji stav 3. postaje stav 1. i isti se mijenja i glasi: „Za pogone i postrojenja za koja je potrebna prethodna procjena uticaja na okoliš nadležno ministarstvo dostavlja zahtjev za izdavanje okolinske dozvole, zajedno sa priložima, nadležnim organima i zainteresiranim subjektima, radi davanja mišljenja i sugestija.“; da je pomenuti zakon takođe definisao pojam zainteresirane stranke, tako da je „zainteresovana stranka/organ“ – je fizičko ili pravno lice ili organizacija koja živi ili radi u području uticaja ili području koje će vjerovatno biti pod uticajem, pa obzirom da je tužitelj registrovan sa sjedištem u S., ulica G. ..., a da se okolinska dozvola izdaje za područje Općine Banović, to tužitelj ne može imati svojstvo zainteresirane stranke ni po tom osnovu, kao ni po osnovu odredbe člana 15. stav 1. Zakona o upravnim sporovima kojim je propisano da kada je

pojedincu učlanjenom u neku društvenu organizaciju ili udruženje građana koja prema svojim pravilima (statutu) ima zadatak da štiti određena prava i interese svojih članova, upravnim aktom povrijeđeno neko takvo pravo ili interes, ta društvena organizacija odnosno udruženje građana može, po pisanom pristanku svog člana, u njegovo ime podnijeti tužbu i voditi upravni spor protiv takvog upravnog akta, jer iz sadržine tužbe ne proizilazi da je osporenim rješenjem povrijeđeno pravo ili pravni interes nekog od članova tužitelja i da je tužitelju po pisanom pristanku njegovog člana, dato ovlaštenje da u njegovo ime podnosi tužbu i vodi upravni spor.

Međutim, ovaj sud nalazi da ovakva odluka prvostepenog suda nije pravilna i zakonita.

Naime odredbom člana 30. stav 2. Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH, broj: 33/03 i 38/09) je definisan pojam „zainteresirane javnosti“, koja u smislu tog zakona znači javnost koja ima interes u odlučivanju u okolišu bilo zbog lokacije projekta ili zbog prirode datog zahvata u okolišu, javnost koja je pod uticajem ili je vjerovatno da će biti pod uticajem namjeravanog zahvata u okolišu i nevladine organizacije koje promoviraju zaštitu okoliša. Nadalje, članom 31. stav 1. Zakona je propisano da u skladu sa odredbama ovog zakona javnost ima pristup informacijama, mogućnost učešća u odlučivanju i zaštitu prava pred upravnim i sudskim organima po pitanjima zaštite okoliša bez diskriminacije na osnovu državljanstva, nacionalnosti ili mjesta stanovanja i u slučaju pravnih lica bez diskriminacije na osnovu njihovog mjesta registracije ili centra aktivnosti.

Imajući u vidu da tužitelj u smislu odredbe naprijed citiranog člana 30. stav 2. Zakona ima svojstvo zainteresirane javnosti, obzirom da je tužitelj registrovan kao Udruženje građana koje promoviše zaštitu okoliša (Rješenje o registraciji Federalnog ministarstva pravde broj: 04-05-2-159/02 od 13.02.2002. godine), odnosno da je nevladina organizacija koje promoviše zaštitu okoliša, to je tužitelj u smislu odredbe naprijed citiranog člana 31. stav 1. Zakona ovlašten da učestvuje u postupku po pitanjima zaštite okoliša pred upravnim i sudskim organima, pa je dakle aktivno legitimisan da podnese tužbu u upravnom sporu, bez obzira na mjesto njegove registracije.

Stoga je ovaj sud ocijenio da je osnovan zahtjev tužitelja, pa je obzirom na izneseno na osnovu člana 46. Zakona o upravnim sporovima zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio, pobijano rješenje ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na rješavanje i donošenje pravilne i zakonite odluke.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 U 027991 20 Uvp od 09.12.2021. godine)

112.

Član 24. i 26. Zakona o uzurpacijama

U SITUACIJI KADA UZURPANTI NE DRŽE U POSJEDU ZEMLJIŠTE ZA KOJE JE POSTAVLJEN ZAHTJEV ZA PRIZNAVANJE PRAVA SVOJINE NA UZURPIRANOM ZEMLJIŠTU DISPOZITIV RJEŠENJA PRVOSTEPENOG ORGANA NE MORA SADRŽAVATI SVE ELEMENTE IZ ČLANA 24. I 26. ZAKONA O UZURPACIJAMA-ODLUKU O ISPLATI NAKNADE U NOVCU, ODLUKU O NAKNADI ZA TRAJANJE KULTURE I O NAKNADI ZA PRENOS STAMBENIM I GOSPODARSKIM OBJEKTIMA, ODLUKU O DAVANJU ZEMLJIŠTA NA IME NAKNADE, ROK U KOME ĆE SE ZEMLJIŠTE PREDATI U POSJED UZURPANTU, ROK U KOME JE UZURPANT DUŽAN NAPUSTITI UZURPIRANO ZEMLJIŠTE.

Iz obrazloženja:

Kako je u konkretnom slučaju utvrđeno da se, nakon povlačenja granične linije između šuma i šumskog zemljišta, s jedne strane, i poljoprivrednog, s druge strane, predmetne parcele (navedene u tački 3. dispozitiva prvostepenog rješenja) nalaze u pojasu šuma i šumskog zemljišta, to su rješenja upravnih organa i pobijana presuda prvostepenog suda pravilni i zakoniti, a njihova pravilnost i zakonitost nije dovedena u pitanje navodima zahtjeva za vanredno preispitivanje.

Naime, neosnovano podnositelj zahtjeva za vanredno preispitivanje ističe da dispozitiv rješenja prvostepenog organa ne sadrži obavezne elemente u skladu sa odredbama Zakona o uzurpacijama. Ovo iz razloga jer su u tom rješenju upravo u skladu sa odredbom člana 26. tog Zakona navedeni podaci o uzurpiranom zemljištu prema zemljišno-knjižnom i katastarskom stanju (tačka 1. navedenog člana 26.), te odluka o tome da li se na uzurpiranom zemljištu priznaje pravo svojine ili pravo korištenja i sa kojim dijelovima (tačka 2), dok podaci o zemljištu koje se daje uzurpantu na ime naknade, kao i rok u kome će se zemljište predati u posjed uzurpantu (tačka 3), podaci o visini i odluka o isplati naknade u novcu, kao i podaci o obvezniku novčane naknade (tačka 4) i odluka o naknadi za trajanje kulture i o naknadi za prenos stambenih i gospodarskih objekata (tačka 5) nisu ni trebali biti sadržani u rješenju u konkretnom slučaju, jer je evidentno da parcele na kojim je tužitelju i ostalim uzurpantima priznato pravo svojine (iz tačke 1. i 2. dispozitiva prvostepenog rješenja) već drže u posjedu, a što se tiče parcela navedenih u tački 3. dispozitiva prvostepenog rješenja na kojim im nije priznato pravo svojine, u provedenom postupku utvrđeno je da ove parcele uzurpanti ne drže u posjedu (što je takođe bio jedan od razloga za odbijanje zahtjeva - jer nije postojao neprekidan posjed, kao jedan od uslova za priznavanje prava svojine na uzurpiranom zemljištu), pa samim tim nije ni mogla biti donesena odluka o isplati naknade u novcu, niti odluka o naknadi za trajanje kulture i o naknadi za prenos stambenih i gospodarskih objekata, a niti im u konkretnom slučaju pripada pravo na davanje zemljišta na ime naknade, a time ni rok u kome će se zemljište predati u posjed uzurpantu ne može biti sadržan u dispozitivu rješenja prvostepenog organa.

Isti je stav ovog Suda i po pitanju prigovora koji se odnose na sadržinu dispozitiva prvostepenog rješenja uz pozivanje na odredbu člana 24. Zakona o uzurpacijama kojim je propisano da će se u rješenju kojim se uzurpantu ne priznaje pravo svojine na uzurpiranom zemljištu odrediti rok u kome je uzurpant dužan napustiti uzurpirano zemljište. Naime, budući je nesporno utvrđeno da zemljište na kojem tužitelju i ostalim uzurpantima nije priznato pravo svojine oni uopšte ne drže u posjedu, to je apsurdno određivanje roka za napuštanje zemljišta u smislu ove zakonske odredbe. Zbog navedenog su neosnovani prigovori da dispozitiv rješenja prvostepenog organa ne sadrži obavezne elemente, a pozivanje na presudu Vrhovnog suda FBiH broj: 04 0 U 001667 11 Uvp od 15.11.2012. godine je bez značaja jer se stav iznesen u toj odluci odnosi na sasvim drugačiju situaciju.

Neosnovani su prigovori da je pobijana presuda prvostepenog suda konfuzna i kontradiktorna iz razloga što je u istoj navedeno da su parcele po kulturi pašnjak, a zahtjev je odbijen jer se radi o zemljištu koje je pod šumom. Naime, kako je već naprijed navedeno, u provedenom postupku vještačenjem po vještaku šumarske struke utvrđeno je da je predmetno zemljište po starom katastarskom operatu upisano kao pašnjak (parcele broj: ..., ... i ...) i šuma (parcele broj: ...), dok se po novom katastarskom operatu vodi po kulturi šuma i pripada dijelu parcele broj ... KO O., kao i da su parcele navedene u tački 3. dispozitiva prvostepenog rješenja, nakon povlačenja granične linije u skladu sa odredbama člana 17. Zakona o uzurpacijama ostale u

kompleksu šume i šumskog zemljišta, da su iste poluenklava koja sa dvije strane graniči sa privatnim posjedima (poljoprivredna zemljišta), a sa dvije strane sa državnim posjedom (šuma i šumsko zemljište), te da predmetne parcele djelimično predstavljaju smetnju pravilnom gazdovanju šumom i šumskim zemljištem. Iz ovakvog utvrđenja vještaka šumarske struke proizilazi da u konkretnom slučaju nisu ispunjeni ni uslovi iz člana 6. stav 2. navedenog Zakona o uzurpacijama kojim je propisana mogućnost da se prizna pravo vlasništva na pojedinim enklavama ili poluenklavama ako privredno društvo na čijem se području nalazi uzurpirano zemljište na osnovu zaključka svog organa upravljanja izjavi u postupku raspravljanja uzurpacije da nema interesa za korištenje istog, jer takve izjave „ŠPD“ Zeničko-dobojskog kantona PJ „ŠUMARIJA“ Vareš u ovom postupku nema.

Neosnovani su i navodi zahtjeva da su Odluka Skupštine Opštine Vareš od 26.02.1976. godine i Zapisnik o povlačenju granične linije od 23.09.1975. godine dokazi stari više od 40 godina o kojim se tužitelji nisu mogli izjasniti, kako iz razloga što je u članu 17. stav 5. Zakona o uzurpacijama propisano da se zapisnik o povlačenju linije zajedno sa preglednom skicom zainteresovanim licima stavljaju na uvid na uobičajeni način (na oglasnoj tabli Skupštine Opštine i slično), te da je tim zainteresovanim licima data mogućnost da u roku od 30 dana od dana stavljanja na uvid mogu dati svoje primjedbe i prijedloge, nakon čega se prema odredbi člana 6. istog člana i Zakona donosi upravo Odluka o utvrđivanju povučene linije između šuma i šumskog zemljišta, s jedne strane, i poljoprivrednog zemljišta, s druge strane, tako i iz razloga što je iz zapisnika o uviđaju na licu mjesta održanog 31.07.2017. godine evidentno da je uviđaj i identifikacija parcela uz učešće vještaka geodetske struke vršena upravo uz prezentovanje ovih akata strankama.

Obzirom da se prema odredbi člana 41. stav 4. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev za vanredno preispitivanje ne može podnijeti zbog povrede pravila postupka koja se odnosi na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, ovaj Sud nije mogao cijeliti navode zahtjeva koji se odnose na postojanje objekta na licu mjesta, pri čemu je, kako je već navedeno, u provedenom postupku kod prvostepenog organa izveden dokaz uviđajem na licu mjesta.

Iz svega izloženog proizilazi da je prvostepeni organ uprave pravilnom primjenom materijalnog prava utvrdio da se tužitelju i ostalim uzurpantima ne može priznati pravo svojine na zemljištu navedenom u tački 3. dispozitiva prvostepenog rješenja, te da je i tuženi pravilno postupio kada je odbio tužiteljevu žalbu izjavljenu protiv prvostepenog rješenja, a pravilno je i Kantonalni sud u Zenici odbio njegovu tužbu podnesenu protiv osporenog rješenja tuženog, pri čemu nisu učinjene povrede pravila postupka, pa je zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke u cjelosti neosnovan.

Imajući u vidu naprijed izneseno bez uticaja su svi navodi tužitelja u pogledu pogrešne primjene odredaba Zakona o uzurpacijama i Zakona o upravnom postupku jer istim nije dovedena u sumnju zakonitost pobijane presude i rješenja organa uprave, pa je ovaj Sud primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 U 009958 18 Uvp od 20.05.2021. godine)

113.

Član 10. stav 1. tačka 3. Zakon o raseljenim osobama u Federaciji BiH i povratnicima u Federaciji i izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine

DAVANJE IZJAVE KOJOM SE EKSPPLICITNO NAVODI DA SE NE ŽELI VRATITI NA MJESTO PRIJERATNOG PREBIVALIŠTA, IMPLICIRA DA SE OSOBA DOBROVOLJNO ODLUČILA NA STALNO NASELJENJE U DRUGOM MJESTU NA TERITORIJI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, ODNOSNO NA TRENUTNOJ ADRESI.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 10. Zakona o raseljenim osobama i povratnicima u Federaciji BiH i izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 15/05) propisano je kada prestaje status raseljene osobe, pa je tako u tački 3. navedeno da je to kada se raseljena osoba dobrovoljno odlučila stalno nastaniti u drugom mjestu na teritoriji Federacije.

Navodi tužitelja da nije cijenjena činjenica da je 16 mjeseci proveo u logoru i da se liječi na neuropsihijatriji, kao razloga za nemogućnost povratka u mjesto u kojem je živio prije rata, ovaj Sud cijeni neosnovanim. Naime, nije sporno da je tužitelj bio u logoru kao i da je medicinski tretiran, ali suprotno navodima zahtjeva, tužitelj ne nudi nijedan konkretan i relevantan dokaz da povratak u ranije mjesto prebivališta nije moguć na dostojanstven i siguran način. Ovo posebno kada se ima u vidu da je tužitelj ostvario pravo na povrat imovine u D. gdje je živio prije rata, koju je prema zapisniku o primopredaji Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica – Odsjek D. preuzeo dana 17.01.2003. godine, kao i da je kuću u D. sanirao, što proizilazi iz dopisa Odjeljenja za izgradnju, obnovu i razvoj, Grada D., broj: 10/04-3/14 od 24.10.2014. godine koji su postupajući po zahtjevu Službe za opštu upravu, privredne i društvene djelatnosti Bihać, izašli na lice mjesta i opisali stanje kuće.

Dakle, kako tužitelj u toku cijelog upravnog postupka i upravnog spora nije osporavao odlučnu činjenicu, a to je da je na Zapisniku o uzimanju izjave broj:07/2-36-SI/17 od 10.03.2017. godine eksplicitno naveo, da se ne želi vratiti na mjesto prijeratnog prebivališta, tj. D., što implicira da se dobrovoljno odlučio na stalno nastanjenje u drugom mjestu na teritoriji Federacije BiH, odnosno na trenutnoj adresi u Ul. M. m. br. ..., Grad B., iz kojih razloga ni ostali navodi u zahtjevu nisu mogli uticati na drugačije odlučivanje u ovoj upravnoj stvari.

Mada se prvostepeni sud u svojoj odluci pogrešno poziva na Zakon o raseljenim osobama - prognanicima i izbjeglicama – povratnicima u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj:19/00, 56/01, 27/02, 18/03 i 42/04), koji se prestao primjenjivati stupanjem na snagu Zakona o raseljenim osobama i povratnicima u Federaciji BiH i izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine, na koji se referisao ovaj Sud, to u konačnici nije uticalo na pravilnost i zakonitost same odluke, obzirom da je pitanje prestanka svojstva raseljene osobe iz člana 10. tačka 3. (kada se raseljena osoba dobrovoljno odlučila stalno nastaniti u drugom mjestu na teritoriji federacije) normirano na jednak način.

Imajući u vidu naprijed izneseno ovaj Sud je navode zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke ocijenio neosnovanim, pa je, primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01 0 U 013689 20 Uvp od 02.12.2021. godine)

114.

Član 50. stav 3. Zakona o poreznoj upravi Federacije BiH

PRETPOSTAVLJENI VLASNIK NEKRETNINE KOJI JE ISPUNIO UVJETE ZA UPIS PRAVA VLASNIŠTVA NA PREDMETNOM STANU MOŽE TRAŽITI OBNOVU POSTUPKA POKRENUTOG RADI UPISA ZAKONSKOG ZALOŽNOG PRAVA, ODNOSNO REGISTRACIJE HIPOTEKE NA PREDMETNOM STANU, KOJI JE U VRIJEME UKNJIŽBE HIPOTEKE BIO UPISAN U ZEMLJIŠNIM KNJIGAMA U VLASNIŠTVU POREZNOG DUŽNIKA.

Iz obrazloženja:

Međutim, kako iz predmetnog činjeničnog utvrđenja jasno proizilazi da je tužitelj predmetni stan kupio dana 29.06.2010. godine od vlasnika „Primus“ d.o.o. Maglaj, da je ugovor o kupoprodaji stana uredno prijavio nadležnoj poreznoj ispostavi radi razreza poreza na promet nepokretnosti, da je dana 17.06.2015. godine platio porez na promet nepokretnosti, te da je tek prilikom uknjižbe saznao da je na predmetnom stanu konstituisana zakonska hipoteka u korist Porezne uprave, Kantonalnog poreznog ureda Zenica, to je po ocjeni ovog suda prvostepeni organ zahtjev tužitelja, kao vanknjižnog (pretpostavljenog) vlasnika koji je ispunio uslove za upis prava vlasništva na predmetnom stanu, trebao smatrati prijedlogom za obnovu postupka pokrenutog radi upisa zakonskog založnog prava, odnosno registracije hipoteke na predmetnom stanu, a što je u duhu i zaštite prava na imovinu iz člana 1. Prvog protokola uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, na što osnovano ukazuje tužitelj navodima zahtjeva. Ovo pogotovo imajući u vidu odredbu člana 50. stav 3. Zakona o Poreznoj upravi Federacije BiH, kojom je regulisano da će Porezna uprava poreznom obvezniku, koji nije platio poreznu obavezu koju je razrezala porezna uprava u roku određenom u nalogu za plaćanje, dostaviti pisanu obavijest o visini i osnovu njegovog dugovanja zbog kojeg se pokreće postupak upisa zakonskog založnog prava u kojoj će se naznačiti imovina na kojoj se zasniva hipoteka, a što prema podacima iz spisa predmeta uopće nije bio slučaj u ovoj stvari. Naime, u konkretnoj stvari prvostepeni organ nije obavijestio poreznog obveznika o pokretanju postupka upisa zakonskog založnog prava, niti je proveo poseban upravni postupak konstituisanja hipoteke, tako da u tom pogledu ni porezni obveznik, pa tako ni tužitelj, kao zainteresovano lice, nije mogao biti upoznat sa imovinom na kojoj će se zasnivati hipoteka, a što proizilazi i iz sadržaja žalbe poreznog obveznika „Primus“ d.o.o. Maglaj, izjavljenoj protiv rješenja Općinskog suda u Sarajevu, broj: 065-0-DN-14-021 677 od 14.10.2014. godine, u kojoj se upravo ukazuje da je predmetni stan prodat B. Š., da je žalitelj dao saglasnost da se kupac uknjiži u zemljišnoj knjizi kao vlasnik stana, te da je po zaključenju ugovora predmetni stan isknjižio iz poslovnih knjiga, jer je prodat u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima. Pri tome treba istaći da se prema podacima iz spisa predmeta vidi da je od strane istog poreznog organa vođen postupak prinudne naplate porezne obaveze i protiv tužitelja (poreza na promet nepokretnosti) i protiv poreznog dužnika „Primus“ d.o.o. Maglaj (konstituisana zakonska hipoteka), pa i ta činjenica jasno ukazuje na savjesnost tužitelja.

S obzirom na navedeno ne bi se mogla prihvatiti ocjena žalbenih navoda data u obrazloženju osporenog rješenja tuženog organa, a da se pred prvostepenim upravnim organom ne može voditi postupak preispitivanja zakonitosti i pravilnosti rješenja kojim je u posebnom postupku izvršeno konstituisanje hipoteke, jer takav poseban upravni postupak nije ni proveden, za razliku od upravne stvari u predmetu Kantonalnog suda u Tuzli, broj: 03 0 U 0013396 15 U, na koji se pogrešno pozvao tuženi organ prilikom ocjene žalbenih navoda.

Imajući u vidu naprijed izneseno, odluke upravnih organa, a i prvostepenog suda se ne mogu ocijeniti pravilnim i na zakonu zasnovanim, pa je ovaj sud, na osnovu člana 46. stav 2. Zakona

o upravnim sporovima, zahtjev tužitelja uvažio, pobijanu presudu preinačio i riješio tako što je uvažio njegovu tužbu, poništio osporeno i prvostepeno rješenje i predmet vratio prvostepenom organu na ponovno rješavanje. U ponovnom postupku prvostepeni organ će u skladu sa primjedbama ovog suda, podneseni zahtjev tužitelja smatrati prijedlogom za obnovu postupka pokrenutog radi upisa zakonskog založnog prava, odnosno registracije hipoteke na predmetnom stanu, te u skladu sa odgovarajućim odredbama Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 2/48 i 48/99) kojim je regulisana obnova upravnog postupka donijeti pravilnu i na zakonu zasnovanu odluku, vodeći pri tome računa da poreznom obvezniku „Primus“ d.o.o. Maglaj, kao vlasniku stana nije omogućeno učešće u provedenom upravnom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 U 010161 18 Uvp od 15.07.2021. godine)

115.

Član 35. Pravilnik o kriterijima i postupku medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja

LJEKARI VJEŠTACI U PRVOSTEPENOM POSTUPKU MEDICINSKO VJEŠTAČENJE OBAVLJAJU NA OSNOVU NEPOSREDNOG PREGLEDA LICA NAD KOJIM SE VRŠI MEDICINSKO VJEŠTAČENJE I UVIDOM U MEDICINSKU I DRUGU DOKUMENTACIJU, ALI U SITUACIJI KADA JE LICE UMRLO PRIJE ZAVRŠETKA OCJENE, A MEDICINSKA DOKUMENTACIJA JE DOVOLJNA, MOŽE SE DONIJETI NALAZ, OCJENA I MIŠLJENJE BEZ NJEGOVOG PRISUSTVA.

Iz obrazloženja:

Naime, kako navedeni nalaz i mišljenje Ljekarske komisije za medicinsko vještačenje lica obuhvaćenih Zakonom o pravima branilaca i članova njihovih porodica od 12.07.2016. godine (kao stručnog medicinskog organa vještačenja vojnog invaliditeta) predstavlja pouzdan osnov za utvrđivanje činjeničnog stanja u ovoj upravnoj stvari, a tužiteljica ni navodima zahtjeva taj nalaz nije dovela u sumnju, to su, po ocjeni ovog Suda, odluka tuženog organa, a i prvostepenog suda, pravilne i na zakonu zasnovane.

Neosnovani su navodi tužbe da je nalaz i mišljenje nadležne ljekarske komisije nedovoljno obrazložena iz razloga što upravo suprotno ovim navodima, prema stavu ovog Suda, radi se o nalazu i mišljenju koji je jasan, potpun i dovoljno obrazloženi sa detaljnim opisom oštećenja i stanja organizma i činjenicama koje su sa medicinskog stanovišta od značaja za donošenje pravilnog rješenja, kako je to i propisano članom 8. Pravilnika o radu ljekarskih komisija u postupku za ostvarivanje prava po Zakonu o pravima branilaca i članova njihovih porodica („Službene novine Federacije BiH“ broj : 41/04, 29/11, 63/15 i 44/18), niti je bilo osnova za primjenu člana 6. istog Pravilnika, a sama tužiteljica uopštenim i neargumentovanim tvrdnjama navedeni nalaz nije dovela u bilo kakvu sumnju.

Na drugačiju odluku ovog Suda ne utiče ni navod tužiteljice da je Ljekarska komisija za pregled lica obuhvaćenih Zakonom o pravima branilaca i članova njihovih porodica u postupku nadzora nalaz i mišljenje donijela dana 11.01.2010. godine, a da je G. I. umro dana 09.03.2009. godine, dakle, bez neposrednog pregleda tužitelja. Naime, odredbom član 35. stav 1. Pravilnika o kriterijima i postupku medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja („Službene novine Federacije BiH“, broj: 6/10), kojim Pravilnikom se uređuju kriteriji i postupak medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja, propisano je da ljekari vještaci u prvostepenom postupku,

medicinsko vještačenje obavljaju na osnovu neposrednog medicinskog pregleda lica nad kojim se vrši medicinsko vještačenje i uvidom u medicinsku i drugu dokumentaciju, a stavom 3. istog člana propisano je da u izuzetnim slučajevima, kada je lice iz stava 1. umrlo prije završetka ocjene, a da je medicinska dokumentacija dovoljna, može se donijeti nalaz, ocjena i mišljenje bez njegovog prisustva, dok se za oblast boračko-invalidske zaštite medicinsko vještačenje, pored prvostepenog i drugostepenog postupka, vrši i u postupku zakonske revizije ili u postupku po pravu nadzora a na osnovu pismenog zahtjeva nadležnog organa, a u skladu sa propisima boračko-invalidske zaštite (član 36. stav 3. Pravilnika).

Prema tome, kako je nadležna ljekarska komisija svoj nalaz dala na osnovu cjelokupne pribavljene medicinske dokumentacije dostavljene u spisu predmeta (što je već pravilno ocijenio i prvostepeni sud u pobijanoj presudi), te kako se isti, prema odredbi člana 3. navedenog Pravilnika o radu ljekarskih komisija, daje i prema načelima medicinske nauke, to su neosnovani i navodi zahtjeva da odluke prvostepenog suda i tuženog nisu obrazložene, kao i prigovori da nije pravilno cijenjena medicinska dokumentacija.

Imajući u vidu naprijed izneseno ovaj Sud je navode zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke ocijenio neosnovanim, pa je, primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 06 0 U 011795 18 Uvp od 24.11.2021. godine)

116.

Član 7. stav 6. Zakona o provođenju kontrole zakonitosti korištenja prava iz oblasti boračko- invalidske zaštite

U SITUACIJI KADA SE RATNI VOJNI INVALID NE ODAZOVE NA PRVI ZAKAZANI PREGLED, TUŽENI MOŽE SAMO DA MU PRIVREMENO OBUSTAVI ISPLATU INVALIDNINE, A KADA SE NE ODAZOVE NI NA PONOVLJENI POZIV U ROKU OD 90 DANA OD DANA PRVOG POZIVA, MOŽE SAMO DONIJETI RJEŠENJE O PRESTANKU PRAVA KOJE JE TUŽILAC DO TADA KORISTIO SA DANOM PROTEKA OVOG ROKA, ALI NE MOŽE DONIJETI RJEŠENJE O PRESTANKU SVOJSTVA RATNOG VOJNOG INVALIDA NA OSNOVU NALAZA I MIŠLJENJA LJEKARSKE KOMISIJE ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE U POSTUPKU PO ZAKONU O PROVOĐENJU KONTROLE ZAKONITOSTI KORIŠTENJA PRAVA IZ OBLASTI BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE U KOJEM JE SAMO KONSTATOVANO DA SE MEDICINSKO VJEŠTAČENJE NE MOŽE IZVRŠITI, JER SE STRANKA NIJE ODAZVALA NA PREGLED.

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja osporenog rješenja tuženog i podataka u spisu predmeta, proizilazi da je tuženi organ Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata Sarajevo na osnovu člana 14. i 7. stav 3. Zakona o provođenju kontrole zakonitosti korištenja prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 82/09, ispravka 11/10), rješavajući po službenoj dužnosti u postupku kontrole zakonitosti korištenja prava na ličnu invalidninu tužitelja, ostvarenog na osnovu konačnog rješenja Službe za zaštitu prava branitelja i njihovih obitelji Grada Mostara, broj: UP-I 09-43-2320/06 od 04.05.2007. godine (kojim je tužitelju bilo priznato svojstvo ratnog vojnog invalida IV grupe sa 80% vojnog

invaliditeta), donio osporeno rješenje od 31.05.2021. godine, kojim je ovo rješenje od 04.05.2007. godine ukinuto, a upravna stvar riješena tako da tužitelju prestaje svojstvo ratnog vojnog invalida i pravo na ličnu invalidninu zaključno sa danom 23.12.2018. godine. U toku postupka kontrole zakonitosti korištenja prava na ličnu invalidninu tužitelja predmet je, u skladu sa članom 6. stav 7. Zakona o provođenju kontrole zakonitosti korištenja prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite i u skladu sa odredbama Pravilnika o načinu i postupku vršenja revizije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 92/15), upućen nadležnoj Ljekarskoj komisiji za medicinsko vještačenje u postupku po Zakonu o provođenju kontrole zakonitosti korištenja prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite Mostaru, koja je u nalazu i mišljenju broj: Z-RVI-MO-2862/18 od 12.12.2018. godine konstatovala da se medicinsko vještačenje ne može izvršiti jer se stranka nije odzvala na pregled u roku od 90 dana od dana dostavljanja prvog poziva, a nakon čega je na ovakav nalaz i mišljenje stavljena klauzula da je isti konačan sa danom 10.01.2019. godine.

Prilikom donošenja osporenog rješenja tuženi je cijenio da, obzirom da tužitelj nije uložio prigovor na nalaz i mišljenje Ljekarske komisije zbog čega je na isti stavljena klauzula konačnosti, te kako je ljekarska komisija ocjenu invaliditeta dala u skladu sa odredbama Pravilnika o radu ljekarskih komisija i Pravilnika o utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta, kao i na osnovu medicinske dokumentacije, to nisu ispunjeni uslovi iz člana 7. tačka 3. Zakona o provođenju kontrole zakonitosti korištenja prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 82/09 sa ispravkom u broju 11/10) i člana 3. i 10. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica („Službene novine Federacije BiH“ broj: 33/04, 56/05, 70/07, 9/10 i 90/17), za dalje priznavanje svojstva ratnog vojnog invalida, pa je odlučio kao u dispozitivu osporenog rješenja.

Međutim, ovakav pravni stav tuženog organa se ne može prihvatiti kao pravilan i na zakonu zasnovan, zbog čega je, po ocjeni ovog Suda, tužba osnovana.

Naime, odredbom člana 7. stav 6. Zakona o provođenju kontrole zakonitosti korištenja prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite propisano je da ukoliko se korisnik prava ne odazove na pregled po pozivu Instituta u roku od 30 dana od dana poziva, bit će mu privremeno obustavljena isplata invalidnine, a ukoliko se ne odazove na pregled po ponovljenom pozivu u roku od 90 dana od dana prvog poziva, bit će doneseno rješenje o prestanku prava koje je do tada koristio, s danom proteka ovoga roka.

Odredbom člana 13.a Pravilnika o radu ljekarskih komisija u postupku po Zakonu o pravima branilaca i članova njihovih porodica („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 41/04, 29/11, 63/15 i 44/18) propisano je da ukoliko se korisnik prava ne odazove na pregled po pozivu Instituta u roku od 30 dana od dana prijema poziva, Institut će dostaviti Federalnom ministarstvu Nalaz i mišljenje (obrazac 5.) uz kopiju pismenog dokaza o uručenom pozivu, radi privremene obustave isplate priznatog prava, a predmet će zadržati radi daljnjeg pozivanja. Ukoliko se korisnik prava ne odazove na pregled po ponovljenom pozivu u roku od 90 dana od dana prijema prvog poziva, Institut će predmet vratiti Federalnom ministarstvu - Sektoru za upravno rješavanje na nadležno postupanje, uz prilaganje Nalaza i mišljenja (obrazac 6.) i pismenih dokaza o uručenju poziva.

Iz stanja upravnog spisa proizilazi da nije postupljeno u skladu sa citiranom odredbom člana 13.a stav 7. navedenog Pravilnika, niti u skladu sa naprijed citiranom odredbom člana 7. stav 6. Zakona o provođenju kontrole zakonitosti korištenja prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite.

Naime, u situaciji kada se ratni vojni invalid ne odazove na prvi zakazani pregled tuženi može samo da mu, u skladu sa odredbom člana 7. stav 6. Zakona o provođenju kontrole zakonitosti korištenja prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite, privremeno obustavi isplatu invalidnine, a u situaciji kada se ratni vojni invalid ne odazove ni na ponovljeni poziv u roku od 90 dana od dana prvog poziva, može samo donijeti rješenje o prestanku prava koje je tužitelj do tada koristio, s danom proteka ovoga roka, ali ne može osporeno rješenje donijeti na osnovu nalaza i mišljenja Ljekarske komisije za medicinsko vještačenje u postupku po Zakonu o provođenju kontrole zakonitosti korištenja prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite u Mostaru, broj: Z-RVI-MO-2862/18 od 12.12.2018. godine u kome je samo konstatovano da se medicinsko vještačenje ne može izvršiti jer se stranka nije odzvala na pregled u roku od 90 dana od dana dostavljanja prvog poziva, kako je to učinjeno osporenim rješenjem u konkretnom slučaju.

Ovo iz razloga što je citiranom odredbom člana 7. stav 6. Zakona o provođenju kontrole zakonitosti korištenja prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite upravo regulisana situacija kada pozvani korisnik prava izbjegava da se bez opravdanog razloga odazove na pozive za preglede u postupku kontrole zakonitosti korištenja prava na način da je privremena obustava isplate invalidnine sredstvo kojim će se na određen način „prisiliti“ korisnik prava da pristupi zakazanom pregledu u cilju okončanja postupka kontrole, odnosno kasnije donošenje rješenja o prestanku prava koje ima ulogu svojevrstne sankcije zbog onemogućavanja okončanja postupka kontrole zakonitosti, što je bila namjera zakonodavca radi efikasnijeg provođenja kontrole zakonitosti korištenja prava, a budući je u ovom postupku revizije propisan obavezan neposredni pregled ranijih korisnika prava.

Imajući u vidu da tuženi nije postupio u skladu sa naprijed navedenim, proizilazi da su citirana odredba člana 7. stav 6. Zakona o provođenju kontrole zakonitosti korištenja prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite, kao i stav 3. na koji se tuženi poziva u obrazloženju osporenog rješenja, pogrešno primijenjeni, a osporeno rješenje doneseno uz povredu pravila postupka, jer tužiteljici takvim postupanjem nije omogućeno da učestvuje u postupku.

Obzirom na naprijed navedeno ovaj Sud je primjenom člana 36. stav 2. i 3. Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u izreci ove presude kako bi tuženi u ponovnom postupku postupio po primjedbama datim u ovoj presudi i nakon provedenog postupka donio pravilno i zakonito rješenje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 70 0 U 002818 21 U 3 od 18.11.2021. godine)

117.

Član 91., 96., 101., 102., 104. Porodičnog zakona

DOŠLO JE DO POVREDE PRAVA TUŽITELJICE I MLDB. DJETETA ODBIJANJEM NJIHOVOG ZAHTJEVA ZA PRIZNAVANJE POTPUNOG USVOJENJA, U SITUACIJI KADA IZMEĐU NJIH DUGI NIZ GODINA POSTOJI de facto BLISKI PORODIČNI ODNOS, PA ODBIJANJEM ZAHTJEVA ZA POTPUNO USVOJENJE NIJE POSTIGNUTA RAZUMNA RELACIJA PROPORCIONALNOSTI IZMEĐU MIJEŠANJA U PRAVO I ZAKONITOG CILJA KOJI JE U NAJBOLJEM INTERESU MLDB. DJETETA, ZBOG ČEGA JE PREKRŠENO PRAVO NA POŠTIVANJE PRIVATNOG I PORODIČNOG ŽIVOTA IZ ČLANA II/3.f) USTAVA BOSNE I HERCEGOVINE I ČLANA 8. EVROPSKE KONVENCIJE.

Iz obrazloženja:

Prema obrazloženju navedene odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine proizilazi da je u provedenom upravnom i sudskom postupku utvrđeno da je tužiteljica dana 25.07.2019. godine podnijela zahtjev za promjenu pravnog oblika usvojenja iz nepotpunog u potpuno usvojenje, da je u postupku utvrđeno da iz Izvoda iz matične knjige rođenih za mlđb. V. N. kao relevantnog materijalnog dokaza proizilazi da je on kao usvojenik rođen ... godine, te je u vrijeme podnošenja predmetnog zahtjeva imao 10. godina i sedam mjeseci života, čime nije ispunjen zakonski uvjet, odnosno ne radi se o mlđb. djetetu do 10. godina života, do kojih godina je dozvoljeno potpuno usvojenje prema članu 101. Porodičnog zakona FBiH (Sl. novine FBiH broj: 35/05,41/05-ispavka 31/14, 32/19), a da ni tužiteljica kao lice koje traži usvojenje se ne nalazi u bračnoj ili vanbračnoj zajednici, kao još jednom od posebnih zakonskih uvjeta koji mora biti ispunjen shodno članu 102. navedenog zakona da bi se moglo udovoljiti zahtjevu za potpuno usvojenje, usljed čega je Kantonalni sud u Sarajevu našao da su nadležni upravni organi pravilno utvrdili činjenično stanje i pravilno primjenili relevantne materijalne propise, prihvativši pravni stav izražen u osporenom upravnom aktu, da nisu ispunjeni zakonski uslovi za potpuno usvojenje malodobnog djeteta, te su rješenja nadležnih organa ocjenjena pravilnim i na propisima zasnovanim, radi čega je prvostepeni sud tužbu tužiteljice odbio kao neosnovanu. Dalje proizilazi da je Vrhovni sud Federacije BiH presudom od 29.04.2021. godine odbio zahtjev tužiteljice za vanredno preispitivanje presude Kantonalnog suda u Sarajevu od 24.06.2020. godine, sa obrazloženjem da prema stanju spisa i činjeničnom utvrđenju (čiju potpunost i pravilnost taj sud u smislu člana 41. stav 4. Zakona o upravnim sporovima nije ni mogao cijeliti povodom podnesenog zahtjeva za vanredno preispitivanje pobijane presude) tužiteljica kao lice koje je podnijelo zahtjev za usvojenje (član 105. stav 2. Porodičnog zakona) ne ispunjava zakonski uvjet jer se ne nalazi u bračnoj (ili vanbračnoj) zajednici, niti zakonski uvjet ispunjava mlđb. dijete čije se usvojenje traži jer je u momentu podnošenja zahtjeva ima 10 godina i sedam mjeseci. Vrhovni sud je zauzeo stanovište (na osnovu nalaza i mišljenja Stručnog tima Službe pri prvostepenom organu i iznijetog stava u tom mišljenju), da je i s nepotpunim usvojenjem zaštićen interes mlđb. djeteta u situaciji kada nisu ispunjeni uvjeti za potpuno usvojenje, jer nepotpuno usvojenje nije ograničeno u sadržaju roditeljskog staranja, te se po toj karakteristici i ne razlikuje od potpunog usvojenja i prirodnog roditeljskog odnosa, posebno što u momentu zasnivanja nepotpunog usvojenja tokom 2014. godine mlđb. dijete je bilo bez roditeljske brige (biološkoj majci oduzeta poslovna sposobnost), te da je ostalo nejasno iz kojih razloga se tužiteljica kao usvojilac djeteta tada nije opredijelila za potpuno umjesto nepotpunog usvojenja imenovanog djeteta, te da nema zakonske mogućnosti transformacije nepotpunog usvojenja u potpuno, kako je to traženo tužbom, budući da su posebno regulirani uvjeti za nepotpuno usvojenje, a posebno zakonski uvjeti za potpuno usvojenje u Porodičnom zakonu, kao relevantnom materijalnom propisu za rješavanje predmetne upravne stvari. Vrhovni sud je zaključio da je pravilno i u skladu s navedenim zakonskim odredbama donesena pobijana presuda, a insistiranje u zahtjevu za vanredno preispitivanje sudske odluke (i ranije tokom upravnog postupka) na primjeni člana 96. stav 3. Porodičnog zakona koji govori o dobroj razlici između usvojitelja i usvojenika nije od odlučujućeg utjecaja kada se ima u vidu da posebni uvjeti za zasnivanje potpunog usvojenja nisu ispunjeni, pa nije bilo svrsishodno ni utvrđivanje i ispitivanje postojanja tog (ostalih) uvjeta za potpuno usvojenje, koje propisuje Porodični zakon. Uzimajući u obzir da se i u kontekstu procjene interesa mlđb. djeteta prvenstveno postavlja pitanje ispunjavanja osnovnih uvjeta za usvojenje, to je stoga nađeno da je prvostepena presuda u tom upravnom sporu kojom je odbijena tužiteljicina tužba donesena uz pravilnu primjenu materijalnog prava, odnosno relevantnih odredbi Porodičnog zakona, pri

čemu nisu povrijeđena pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od utjecaja na rješenje konkretne upravne stvari.

Ustavni sud zapaža da je tokom postupka pred organima uprave i redovnim sudovima isticano od strane tužiteljice da zbog zasnovanog nepotpunog usvojenja (gdje je u izvodu iz matične knjige rođenih djetetova biološka majka upisana kao roditelj), ona u svakodnevnom životu nailazi na poteškoće u situacijama kada je za djetetove aktivnosti (na primjer putovanja sa školom, sportskim klubom,) potrebna saglasnost roditelja, koju u takvim situacijama ne može dati sama tužiteljica, budući da u dječijem rodnom listu nije upisana kao roditelj (shodno čl. 113. i 114. Porodičnog zakona), odnosno dužna je javnosti predočavati podatke iz svog privatnog života (koji se tiču činjenice nepotpunog usvojenja). Dalje, Ustavni sud zapaža da su organi uprave i redovni sudovi ispitujući takve navode su utvrdili da se apelantica treba obratiti nadležnim organima Distrikta Brčko BiH i Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH u vezi sa činjenicom da u izvodu iz matične knjige rođenih ne stoji napomena zasnivanja nepotpunog usvojenja.

Dalje, Ustavni sud prilikom razmatranja da li je u konkretnom primjenjiv član 8. Evropske konvencije, prvenstveno nađe da se predmetni postupak tiče privatnog i porodičnog života tužiteljice i mladb. djeteta čije se usvojenje traži (u smislu navedenog člana 8. Evropske konvencije), te nađe da osporena odluka predstavlja „miješanje“ javnih vlasti u poštovanje tog prava (Evropski sud u predmetu Wagner i J. M. W. L. protiv Luksemburga naveo: „Sud ponavlja da u garantiranju prava na poštovanje porodičnog života član 8. pretpostavlja postojanje porodice (...), odnosno da je u ovom predmetu tužiteljica djelovala kao majka malodobnog djeteta u svakom pogledu od 1996.godine, tako da 'porodične veze' postoje de facto između njih (...). Sud dalje primjećuje da Vlada ne osporava da je između dvoje podnosilaca predstavke uspostavljena porodična veza, slijedom čega je povrijeđen primjenjiv član 8. (...). Sud ponavlja, nadalje, da iako 'pravo na usvojenje/posvojenje nije kao takvo uključeno u prava zajamčena Konvencijom' odnosi između Usvojitelja/posvojitelja i usvojenog djeteta u pravilu su iste prirode kao i porodični odnosi zaštićeni članom 8. Konvencije.” (Evropski sud, Wagner i J. M.W. L. protiv Luksemburga, presuda od 28. juna 2007. godine, tačke 117. i 121. sa daljnjim referencama). Stoga u odnosu na konkretni predmet ističe da je u provedenim postupcima pred organima uprave i redovnim sudovima kod utvrđenja da su između tužiteljice i djeteta u potpunosti uspostavljeni odnosi roditelja i djeteta, odnosno da između njih postoje de facto porodične veze od dana usvojenja apelanta 2014. godine, pa imajući u vidu to i podržavajući praksu Evropskog suda, zaključio da se osporena odluka kojom je u konačnici odbijen zahtjev tužiteljice za potpuno usvojenje tiče privatnog i porodičnog života apelantata, da je osporenom odlukom došlo do miješanja u pravo apelantata na poštovanje privatnog i porodičnog života, ukazujući da je i Evropski sud u predmetu Wagner i J. M. W. L. protiv Luksemburga, utvrdio da „iako je odbijanje luksemburških sudova da odobre izvršenje presude Perua rezultat nepostojanja odredaba koje omogućavaju neoženjenom licu da u potpunosti posvoji dijete u luksemburškom zakonodavstvu, pa Sud smatra da je to odbijanje u ovom slučaju predstavljalo 'miješanje' u pravo na poštovanje aplikanticinog/tužiteljicinog porodičnog života“ (op. cit. Wagner i J. M. W. L. protiv Luksemburga, tačka 123).

Također, Ustavni sud dajući odgovor da li je „miješanje“ u pravo tužiteljice na poštovanje „porodičnog života“ opravdano u smislu člana 8. stav 2. Evropske konvencije. konstatuje da bi „miješanje“ bilo opravdano, ono mora: (a) biti predviđeno zakonom, (b) slijediti jedan ili više legitimnih ciljeva navedenih u drugom stavu člana 8. i (c) biti u skladu s principom proporcionalnosti u demokratskom društvu. Uvjet zakonitosti se, u skladu sa značenjem termina

Evropske konvencije, sastoji iz više elemenata: (a) miješanje mora biti zasnovano na domaćem ili međunarodnom zakonu; (b) zakon o kojem je riječ mora biti primjereno dostupan tako da pojedinac bude primjereno upućen na okolnosti zakona koje se mogu primijeniti na dati predmet i (c) zakon, također, mora biti formuliran s odgovarajućom tačnošću i jasnoćom da bi se pojedincu dopustilo da prema njemu prilagodi svoje postupke (vidi Evropski sud, Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A, broj 30, stav 49). pa u slučaju da se ispostavi da je to „miješanje“ u skladu sa zakonom, i tada ono može predstavljati povredu člana 8. Evropske konvencije ako se smatra da nije „neophodno“ da bi se postigao jedan od zakonitih ciljeva iz stave 2. člana 8. Evropske konvencije. Neophodno u ovom kontekstu znači da „miješanje“ odgovara „pritiscima društvenih potreba“ i da postoji razumna relacija proporcionalnosti između miješanja i zakonitog cilja kojem se teži (vidi Evropski sud, Niemietz protiv Njemačke, presuda od 16. decembra 1992. godine). Dakle, sljedeće pitanje na koje Ustavni sud treba odgovoriti jest da li je u konkretnom

Slijedom navedenog Ustavni sud zapaža da je u konkretnom predmetu koji razmatra predmetni postupak vođen s ciljem zaštite najboljih interesa mlđb. djeteta. Stoga, nalazi da je sporno „miješanje“ bilo neophodno da bi se postigao zakoniti cilj iz stava 2. člana 8. Evropske konvencije na način da se zaštiti pravo mlđb. djeteta V.N.. Konačno, Ustavni sud je, kako bi utvrdio jesu li osporene mjere javne vlasti bile „potrebne u demokratskom društvu“, razmotrio jesu li, u svjetlu slučaja u cjelini, razlozi koji su ih opravdali relevantni i dovoljni za potrebe stava 2. člana 8. Evropske konvencije, odnosno ispitao je da li postoji razumna relacija proporcionalnosti između miješanja i zakonitog cilja kojem se teži. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom predmetu odbijen zahtjev za potpuno usvojenje. Nadalje, Ustavni sud zapaža da je samim Porodičnim zakonom uspostavljen različit pravni režim u pogledu potpunog i nepotpunog usvojenja. Članom 113. Porodičnog zakona propisano je da se potpunim usvojenjem zasniva neraskidiv odnos srodstva jednak krvnom srodstvu između usvojioca i njegovih srodnika s jedne strane i usvojenika i njegovih potomaka s druge strane, te da se u matičnu knjigu rođenih usvojioci upisuju kao roditelji usvojenika. Također, potpunim usvojenjem prestaju međusobna prava i dužnosti usvojenika i njegovih krvnih srodnika, dok osporavanje i utvrđivanje materinstva i očinstva nije dozvoljeno nakon zasnivanja potpunog usvojenja (čl. 114. i 116. Zakona). Nasuprot tome, kod nepotpunog usvojenja između usvojioca s jedne strane, te usvojenika i njegovih potomaka s druge strane nastaju prava i dužnosti koji prema zakonu postoje između roditelja i djece, pri čemu nepotpuno usvojenje ne utječe na prava i dužnosti usvojenika prema njegovim roditeljima i drugim srodnicima (član 117. Porodičnog zakona). Također, shodno članu 119. citiranog zakona, kod nepotpunog usvojenja usvojilac može usvojenika ograničiti ili isključiti iz prava nasljeđivanja. Dakle, kod potpunog usvojenja stvara se neraskidiv odnos između usvojioca i usvojenika jednak krvnom srodstvu, pri čemu se usvojilac upisuje u matičnu knjigu rođenih kao roditelj usvojenika, dok to nije slučaj kod nepotpunog usvojenja. Nadalje, se konstatuje da je zahtjev tužiteljice za potpuno usvojenje odbijen iz razloga, jer su organi uprave i redovni sudovi zaključili da tražioci usvojenja nisu ispunili zakonske uvjete za potpuno usvojenje, budući da je dijete/usvojenik imao sedam mjeseci života preko zakonske granice (10 godina), a tužiteljica nije bila u bračnoj ili vanbračnoj zajednici najmanje pet godina da bi mogla potpuno usvojiti mlđb. dijete, te u vezi s tim Ustavni sud zapaža da je u osporenim odlukama istaknuto da je u momentu zasnivanja nepotpunog usvojenja 30. maja 2014. godine mlđb. dijete bio bez roditeljske brige jer je biološkoj majci oduzeta poslovna sposobnost, pa je ostalo nejasno iz kojih razloga se tužiteljica/usvojiteljica tada nije opredijelila za potpuno umjesto nepotpunog usvojenja imenovanog djeteta, a da tužiteljica zbog svog bračnog statusa ni u vrijeme zasnivanja nepotpunog usvojenja 2014. godine nije imala zakonsku mogućnost, shodno članu 102. Zakona,

da potpuno usvoji malodobnog V.N., pa su stoga istaknuti prigovori organa uprave i sudova neosnovani.

Nadalje, u odnosu na pitanja potpunog usvojenja od usvojlaca koji nisu u braku, Ustavni sud ističe da je Evropski sud u predmetu Wagner i J. M. W. L. protiv Luksemburga, utvrdio povredu prava iz člana 8. Evropske konvencije podnositeljice predstavke u situaciji kada luksemburški zakon nije predviđao takvu mogućnost. Evropski sud je naveo: „Sud zaključuje da u ovom predmetu luksemburški sudovi nisu mogli razumno odbiti priznati porodične veze koje su de facto već postojale između podnosilaca zahtjeva i na taj način se osloboditi stvarnog ispitivanja situacije. Ponavljajući, nadalje, da je Konvencija 'živi instrument i da se mora tumačiti u svjetlu današnjih uvjeta' (...), te s toga smatra da razlozi koje su prosljedile nacionalne vlasti, naime stroga primjena, u skladu s luksemburškim pravilima o sukobu zakona, člana 367. Građanskog zakonika koji dopušta usvajanje samo bračnim parovima, nisu 'dovoljni' u smislu stava 2. člana 8“ (op. cit. Wagner i J. M.W. L. protiv Luksemburga, tačka 135). Stoga Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju usvojenik (V.N.) kao malo dijete (u dobi od godinu i po), dijete bez roditeljske brige, bio smješten u dom za djecu i omladinu bez roditeljskog staranja u Banjaluci, da je njegov biološki otac je nepoznat, a njegovoj biološkoj majci je usljed zdravstvenih razloga rješenjem od 13. novembra 2012. godine u potpunosti oduzeta poslovna sposobnost. U momentu usvajanja usvojenik je imao pet godina i četiri mjeseca i bio je okvalificiran kao visokorizično dijete a Stručni tim Službe je procijenio da bi u konkretnom slučaju najbolje rješenje za apelanta bilo raskinuti nepotpuno usvojenje, te istovremeno zasnovati potpuno, u skladu s odredbom člana 120. Porodičnog zakona. Međutim, Stručni tim je naglasio da kod apelantice i apelanta nisu ispunjeni zakonom propisani uvjeti za potpuno usvojenje.

Ustavni sud navodi da je, prema praksi Evropskog suda, koju podržava i Ustavni sud, zauzet stav da u postupcima u kojima se odlučuje o pravima djeteta „najbolji interesi djeteta biti će od prvenstvenog značaja“ te zaključio da postoji povreda prava na zaštitu najboljeg interesa djece prema Konvenciji o pravima djeteta u situaciji kada redovni sud nije obrazložio svoju odluku na način koji bi zadovoljio standarde prava na zaštitu najboljeg interesa djece zagarantirane Konvencijom o pravima djeteta (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 5156/15 od 10. maja 2017. godine, tačke 35. i 40.). a istovjetan je stav Evropskog suda u predmetu Wagner i J. M. W. L. protiv Luksemburga, kada je utvrdio da „prema načelima koja je Sud postavio u svojoj sudskoj praksi, gdje je utvrđeno postojanje porodične veze s djetetom, država mora djelovati na način sračunat da omogući razvoj te veze i uspostavljanje zakonskih garancija koje omogućavaju integraciju djeteta u njegovu porodicu. Stoga ustavni sud smatra da se pozitivne obaveze koje član 8. postavlja državama ugovornicama u ovom pitanju moraju tumačiti u svjetlu Konvencije o pravima djeteta od 20. novembra 1989.godine.“ (Wagner i J. M. W. L. protiv Luksemburga, tačke 119. i 120). S tim u vezi Ustavni sud je ukazao da se tužiteljica pozvala na predmet Evropskog suda Gözüm protiv Turske u kojem je, između ostalog, istaknuto: „Naprimjer, podnositeljica predstavke je navela puku činjenicu da su, kad je svog sina upisivala u predškolsku ustanovu, te kad god su putovali zajedno, bili neopravdano obavezani da daju podatke da je E. usvojeno dijete i da predoče rješenje o usvojenju djeteta da bi dokazala da je ovlaštena kao roditelj. (...). Nije postojao uvjerljiv razlog da se upisivanjem prezimena njegove biološke majke na njegovim ličnim dokumentima skrene pažnja na činjenicu da je E. bio usvojeno dijete, na taj način dovodeći podnositeljicu predstavke u neizvjesnu i uznemirujuću situaciju u njenom privatnom i porodičnom životu s njenim sinom (vidi Evropski sud, Gözüm protiv Turske, presuda od 20. aprila 2015. godine, tačke 24, 50. i 51).

Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da je došlo do povrede prava tužiteljice i mladb. djeteta V.N. odbijanjem njihovog zahtjeva za priznavanje potpunog usvojenja u situaciji kada između njih dugi niz godina postoje de facto bliski porodični odnosi koji su u najboljem interesu mladb. djeteta odnosno u interesu njegovog daljnjeg razvoja i integracije u porodicu tužiteljice (usvojiteljice), te kada osporenim odlukom nisu dati dovoljni i relevantni razlozi koji bi opravdali nužnost donošenja osporene odluke u demokratskom društvu pod pritiskom hitnih društvenih potreba, te zaključuje da u specifičnim okolnostima konkretnog slučaja u cjelini nije postignuta razumna relacija proporcionalnosti između miješanja u pravo i zakonitog cilja i da je prekršeno pravo usvojiteljice i usvojenika (apelanata) na poštovanje privatnog i porodičnog života iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

Imajući u vidu naprijed navedeno ovaj sud je, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, primjenom odredbe člana 46. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, podneseni zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio, pobijanu presudu prvostepenog suda preinačio i riješio tako što je podnesenu tužbu uvažio, osporeno i prvostepeno rješenje poništio i predmet vratio na ponovno rješavanje prvostepenoj službi tuženog u skladu sa navedenom odlukom Ustavnog suda.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 U 035941 21 Uvp 2 od 02.12.2021. godine)

PRAVNI STAV ZAUZET NA SJEDNICI UPRAVNOG ODJELJENJA OD 15.12.2021. GODINE.

U situaciji kada nije vršena isplata ne može se tražiti izvršenje rješenja po proteku roka od pet godina u skladu sa članom 267. stav 7. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2/98 i 48/99)

ABECEDNI STVARNI REGISTAR 2021. GODINE

KRIVIČNO PRAVO

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka

- Povreda prava na odbranu (24)
- Povreda prava na odbranu (25)
- Nepotpuno riješen predmet optužbe (26)
- Presuda zasnovana na dokazu na kome se prema odredbama ZKP ne može zasnivati presuda (27)
- Prekoračenje optužbe (28)
- Izreka presude nerazumljiva (29)
- Izreka presude nerazumljiva (30)
- Izreka presude protivrječna njenim razlozima (31)
- Relativno bitna povreda odredaba krivičnog postupka (32)

Dobrovoljni odustanak

- Dobrovoljni odustanak kod svršenog pokušaja krivičnog djela (4)

Iskorišćavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije

- Posjedovanje materijala pornografskog sadržaja (11)

Načelo krivnje

- Krivnja kao uvjet za izricanje sigurnosne mjere (2)

Navođenje na prostituciju

- Navođenje na prostituciju radi druge koristi (9)

Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga

- Postojanje organizirane grupe ljudi i svojstvo člana organizirane grupe ljudi (12)

Nužna odbrana

- Neophodno potrebna odbrana (3)

Odmjeravanje kazne

- Isključenje mogućnosti da se nehat sam po sebi cijeni kao olakšavajuća okolnost (5)

Osobe koje se ne mogu saslušati kao svjedoci

- Maloljetnik koji nije sposoban shvatiti značaj prava da ne mora svjedočiti (20)

Prava osumnjičenog odnosno optuženog

- Pravo osumnjičenog odnosno optuženog da iznosi dokaze koji mu idu u korist (14)

Predmet privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

- Određivanje privremenih mjera osiguranja na nekretnini na koju je već upisano založno pravo (37)

Primjena procesnih odredaba Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom

- Postupak određivanja privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom (38)

Pretresanje stana, ostalih prostorija i pokretnih stvari

- Uvjeti za izdavanje naredbe za pretresanje (18)
- Svjedoci pretresanja (19)

Pronevjera u službi

- Kontinuirano i sukcesivno prisvajanje novca (13)

Ratni zločin protiv civilnog stanovništva

- Nečovječno postupanje (1)

Sadržaj rješenja o određivanju privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

- Neophodnost određenih mjera osiguranja za postizanje cilja koji se želi njima ostvariti (34)
- Obaveza ocjene opravdanosti prijedloga tužitelja za određivanje privremenih mjera osiguranja (35)
- Uvjeti za određivanje privremenih mjera osiguranja (36)

Subjekti žalbe

- Ovlašćenje tužitelja na podnošenje žalbe zbog odluke o imovinskopravnom zahtjevu (23)

Trajanje pritvora u istrazi

- Nemogućnost određivanja ili produženja pritvora u dužem trajanju od onog koji je predložio tužitelj (22)

Trgovina ljudima

- Odnos krivičnog djela Trgovina ljudima i krivičnog djela Zapuštanje ili zlostavljanje maloljetnika (10)

Ubistvo

- Ubistvo na podmukao način (6)
- Koristoljublje kao motiv usmrćenja drugoga (7)
- Svršeno krivično djelo ubistva iz koristoljublja (8)

Uviđaj

- Sadržina zapisnika o uviđaju (21)

Zabrana *reformatio in peius*

- Unošenje u činjenični opis djela činjenica i okolnosti koje čine zakonska obilježja krivičnog djela (33)

Zakoničnost dokaza

- Povreda prava na prevođenje (15)
- Suštinska povreda odredaba ZKP FBiH o pretresanju mobilnih telefonskih aparata (16)
- Suštinska povreda odredaba ZKP FBiH o privremenom oduzimanju predmeta (17)

GRAĐANSKO PRAVO

Diskriminacija

- osnov diskriminacije (73)
- tužba za naknadu štete (73)

Nasljedno pravo

- dugovi ostavioca (71)
- pismeni testament pred svjedocima (68)
- svjedoci testamenta (69 i 70)
- ugovor o doživotnom izdržavanju (72)
- zakonski nasljedni dio (71)

Obligaciono pravo

- aval (59)
- kapara (40)
- konvalidacija (55)
- krivica za prouzrokovanu štetu (48)
- naknada štete zbog neopravdane osude (52 i 53)
- naknadna nemogućnost ispunjenja (42)
- neovlašteno zastupanje (41)
- opasna stvar (50)
- oslobođenje od odgovornosti (49)
- pobijanje dužnikovih pravnih radnji (43)
- podizvođač (54)
- porez na dodatnu vrijednost (51)
- prekid zastarijevanja (47)
- prinuda (45)
- priznanje duga (47)
- regresni zahtjev (57)
- sticanje bez osnova (44)
- štetna radnja (48)
- ugovorna kazna (46)
- ugovor o građenju (55)
- ugovor o ortakluku (56)
- viša sila (49)

Parnični postupak

- delegacija suda (75)
- eventualna kumulacija (81)
- isključenje sudije (82)
- javna isprava (79)
- preinaka tužbe (76)
- stvarna nadležnost suda (74)
- teret dokazivanja (80)
- troškovi zastupanja (77)

Porodično pravo

- bračna stečevina (60)

Pravni stavovi

- dopuštenost revizije (88 i 89)
- nužni suparničari (90)
- obračun plate (91)
- prekovremeni rad (92)
- rješavanje spornog pravnog pitanja (87)
- zatezna kamata (93)

Radno pravo

- obračun osnovne plate (66)
- otkaz ugovora o radu (61)
- ponuda za zaključenje ugovora o radu (61)
- porez na dohodak (65)
- radni staž (64)
- vijeće zaposlenika (63)

Stambeno pravo

- stanarsko pravo (67)
- vojni stan (67)

Stečaj

- isplatni redovi (86)
- stečaj banke (86)
- stečajni postupak (85)

Stvarno pravo

- suvlasništvo (39)

Vanparnični postupak

- naknada za ekspropisanu nekretninu (84)
- priznanje strane sudske odluke (83)
- usvojenje (83)

UPRAVNO PRAVO

Boračko-invalidska zaštita

- porodična invalidnina (104)
- nadležnost za izvršenje prvostepenih rješenja (106)
- obnova postupka (107)
- medicinsko vještačenje (115 i 116)
- prestanak prava (105)

Imovinsko-pravni odnosi

- uzurpacija (112)

Penzijsko i invalidsko osiguranje

- vanbračna zajednica (109)
- ocjena invaliditeta (108)

Porez

- obnova postupka registracije hipoteka na stanu (114)

Porodično pravo

- priznavanje potpunog usvojenja (117)

Stambeni odnosi

- rješenje koje zamjenjuje ugovor o korištenju stana (110)

Raseljene osobe

- prestanak statusa raseljene osobe (113)

Zaštita okoliša

- aktivna legitimacija udruženja građana (111)

Upravni postupak

- izmjena zahtjeva (94)
- prethodno pitanje (95 i 96)
- obnova postupka (96 i 97)

Upravni spor

- ponavljanje postupka (98)
- naknadno donesen upravni akt (99)
- obaveznost presude (100 i 101)
- ćutanje administracije (99 i 102)
- pravo pokretanja upravnog spora (103)

Pravni stav od 15.12.2021. godine

- rok za izvršenje, član 267. stav 7. ZUP-a

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda („Službeni glasnik BiH”, broj 6/99)
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH”, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11 i 76/14, 46/16 i 75/17)
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH”, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13, 59/14 i 74/20)
- Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom („Službene novine FBH”, broj 71/14)

GRADANSKO PRAVO

- Zakon o stvarnim pravima Federacije Bosne i Hercegovine
(„Službene novine F BiH“ br. 66/13 i 100/13)
- Zakon o obligacionim odnosima
(„Službeni list SFRJ“ br. 29/78, 39/85 i 57/89, „Službeni list R BiH“ br. 2/92 i 13/93 i
„Službene novine F BiH“ br. 29/03 i 42/11)
- Zakon o privatizaciji preduzeća
(„Službene novine F BiH“ br. 27/97, 8/99, 32/00, 45/00, 54/00, 33/02, 28/04, 44/04 i
42/06)
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine
(„Službene novine Federacije BiH“ br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07,
53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14)
- Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom
osiguranju od odgovornosti
(„Službene novine Federacije BiH“ broj 24/05)
- Zakon o mjenici
(„Službene novine Federacije BiH“ br. 32/00 i 28/03)
- Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine
(„Službene novine Federacije BiH“, br. 35/05, 41/05 i 31/14)
- Zakon o radu
(„Službene novine F BiH“ br. 43/99, 32/00 i 29/03)
- Zakon o vijeću zaposlenika
(„Službene novine F BiH“ broj 38/04)
- Opšti kolektivni ugovor za teritorij F BiH
(„Službene novine F BiH“ broj 54/05 i 62/08)
- Zakon o porezu na dohodak F BiH
(„Službene novine F BiH“ br. 10/08, 9/10 i 44/11)
- Zakon o poreznoj upravi F BiH
(„Službene novine F BiH“ br. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15)
- Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo
(„Službene novine Federacije BiH“ br. 27/97, 11/98, 22/99, 7/00, 32/01, 61/01, 15/02,
54/04, 36/06, 51/07 i 72/08)

- Zakon o nasljeđivanju
(„Službene novine Federacije BiH“ broj 80/14, „Službeni list SRBiH“ br. 7/80, 15/80
„Službeni list R BiH“ broj 13/94)
- Zakon o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima
(„Službeni list SFRJ“ br. 43/82 i 72/82) koji je preuzet kao republički zakon i
primjenjuje se na osnovu odredbe člana 458. Zakona o parničnom postupku („Službene
novine Federacije BiH“ br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15)
- Zakon o zabrani diskriminacije
(„Službeni glasnik BiH“ br. 59/09 i 66/16)
- Zakon o parničnom postupku
(„Službene novine Federacije BiH“ br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15)
- Zakon o upravnom postupku
(„Službene novine F BiH“ br. 2/98 i 48/99)
- Zakon o eksproprijaciji
(„Službeni list SRBiH“ broj 12/87 – prečišćeni tekst i 38/89)
- Zakon o stečajnom postupku F BiH
(„Službene novine F BiH“ br. 29/03, 32/04, 4/17-Odluka US i 52/18)
- Zakon o bankama F BiH
(„Službene novine F BiH“ broj 27/17)

UPRAVNO PRAVO

- Zakon o upravnom postupku
(„Službene novine Federacije BiH“, br. 2/98 i 48/99)
- Zakon o upravnim sporovima
(„Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju
(„Službene novine Federacije BiH“, br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09, 81/09 i 55/12)
- Zakon o pravima branilaca i članova njihovih porodica
(„Službene novine Federacije BiH“, br. 33/04, 56/05, 70/07, 9/10 i 90/17)
- Pravilnika o kriterijima i postupku medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja
(„Službene novine Federacije BiH“, broj 6/10)
- Pravilnik o radu ljekarske komisije za nadzor i medicinsko vještačenje
(„Službene novine Federacije BiH“, broj 77/08)
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba
(„Službene novine Federacije BiH“, broj 22/05)
- Zakon o doprinosima
(„Službene novine Federacije BiH“, br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06 i 14/08)
- Zakon o uzurpacijama
(„Službeni list SR BiH“, broj 6/78-prečišćeni tekst) preuzet kao federalni zakon
(„Službene novine Federacije BiH“, br. 12/94, 13/97, 16/02, 22/02 i 52/02)
- Zakon o stambenim odnosima
(„Službeni list SR BiH, br. 14/84, 12/87, 13/89 i 11/98, „Službeni list R BiH“, broj 2/93) preuzet kao federalni zakon „Službene novine Federacije BiH“, br. 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99)
- Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH
(„Službene novine Federacije BiH“, br. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12. 7/13, 71/14 i 91/15)
- Zakon o raseljenim osobama u Federaciji BiH i povratnicima u Federaciji i izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine
(„Službene novine Federacije BiH“, broj 15/05)

- Zakon o provođenju kontrole zakonitosti korištenja prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite
(„Službene novine Federacije BiH“, broj 82/09 ispravka broj 11/10)
- Zakon o zaštiti okoliša
(„Službene novine Federacije BiH“, br. 33/03 i 38/09)
- Porodični zakon
(„Službene novine Federacije BiH“, br. 35/05, 41/05, ispravka br. 31/14, 32/19)